

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav románských studií

Diplomová práce

český název:

„Jazykové prostředky výpovědí s komunikativní funkcí výzvy - doporučení, rady“

anglický název:

„Language means of propositions with appeal communicative function – recommendations, advices“

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Hana Loucká, CSc.
Ústav románských studií

Autor diplomové práce:

Irena Kozáková
Obor Francouzská filologie

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: "Jazykové prostředky výpovědi s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady" vypracovala samostatně a použila jsem zdroje, které uvádím v přehledu použité literatury.

V Praze dne 6.1.2009

Podpis .....

Poděkování

Za odborné vedení, konzultace a cenné připomínky při zpracování diplomové práce děkuji
PhDr. Haně Loucké, CSc.

Obsah

Úvod	3
I. Vymezení základních pojmů.....	3
1.1. Výpověď, komunikativní funkce.....	4
1.2. Výpovědi s komunikativní funkcí výzvy z pohledu teorie mluvních aktů.....	5
1.3. Komunikativní funkce výzvy – rady, doporučení	6
II. Charakteristika a utřídění jazykových prostředků výpovědí s komunikativní funkcí	7
2.1. Jazykové prostředky výpovědí s komunikativní funkcí výzvy	8
2.1.1. Adresná vyjádření výpovědí.....	8
2.1.1.1. Užití imperativu	9
2.1.1.2. Užití modálního slovesa ve 2.os. sg/pl s infinitivem	9
2.1.1.3. Užití slovesného tvaru ve 2.os. futura	10
2.1.2. Neadresné a neosobní vyjádření výpovědi	10
2.1.2.1. Neosobní slovesa	10
2.1.2.2. Infinitivní vyjádření pokynu	11
2.1.2.3. Vyjádření pokynu formou konjunktivu	11
2.1.2.4. Nominální konstrukce.....	11
2.1.3. Performativní vyjádření.....	12
2.2. Jazykové prostředky odkazující k autorovi a adresátovi výzvové výpovědi.....	12
2.2.1. Prostředky odkazující k autorovi.....	12
2.2.2. Prostředky odkazující k adresátovi.....	14
2.3. Syntaktická struktura výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady	15
III - Typologie textů	16
3.1. Problematika typologie textů.....	17
3.2. Základní typologie textů.....	18
3.3. Typologické vymezení textů s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady	20
IV. Návod	20
4.1. Možnosti klasifikace návodů	22
4.1.1. Klasifikace návodů z hlediska komunikativní funkce.....	22
4.1.2. Klasifikace návodů z hlediska jejich zaměření	23

4.1.2.1. Návodů na užití konkrétních produktů	23
4.1.2.2. Návodů k vyřešení konkrétního problému	25
4.1.2.3. Návodů – itineráře	27
V. Analýza konkrétních textů – návodů	28
5.1. Analýza návodů na užití konkrétních produktů.....	31
5.1.1. Gâteau aux pommes	31
5.1.2. Pâtes aux œufs frais	39
5.1.3. Installation matérielle	45
5.1.4. Règle du jeu de DADA.....	55
5.1.5. Závěrečné shrnutí kategorie návodů na konkrétní výrobek	61
5.2. Analýza návodů, které pomáhají řešit určitý problém.....	63
5.2.1. Schwarzkopf PROFESSIONAL.....	63
5.2.2. PANADOL	71
5.2.3. Comment faire passer le hoquet?	83
5.2.4. <i>Comment peindre les murs</i>	93
5.2.5. Shrnutí návodů na vyřešení konkrétního problému.....	98
5.3. Analýza návodu označeného jako itinerář.....	101
5.3.1. <i>Hotel du Moulin</i>	101
5.3.2. Shrnutí kategorie označené jako itineráře	109
Závěr.....	110
Resumé.....	114
Résumé	117
Summary	118
Bibliografie.....	119

Úvod

Tato diplomová práce „Jazykové prostředky výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady“ se zaměřuje na konkrétní typ výpovědí, a to na výpovědi, jejichž komunikativní funkcí je výzva, konkrétně pak doporučení, rada.

V teoretické části této práce se zaměřím na vymezení základních pojmů souvisejících s daným tématem a na charakteristiku a utřídění jazykových prostředků, jež se podílejí na realizaci výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady. Dále se zaměřím na typologické vymezení textů, ve kterých zmiňovaný typ výpovědí převládá.

V části praktické se budu zabývat rozborem užitých jazykových prostředků v konkrétních psaných textech, jejich typologií, funkcí, komunikativní strategií a následně konkrétními užitými syntaktickými strukturami, lexikálními prostředky a případnou užitou terminologií.

Cílem této diplomové práce je prozkoumání vztahu výpovědí s komunikativní funkcí výzvy, konkrétně doporučení, rady, k jejich aktuální komunikativní funkci, záměru, se kterým jsou formulovány, a podrobná analýza jazykových prostředků typických pro daný typ výpovědí.

I. Vymezení základních pojmů

Úvodem této práce je třeba zmínit a přesněji vymezit význam užívaných termínů. Vzhledem k tomu, že je diplomová práce zpracována v českém jazyce, bude terminologie zásadních zmiňovaných gramatických a lingvistických pojmů uvedena také ve francouzském jazyce.

1.1. Výpověď, komunikativní funkce

Základem lidské komunikace je předání určitého obsahu dané výpovědi mluvčího jeho posluchači. V případě psaného textu je sdělení autora určeno adresátovi/adresátům daného textu.

Pojem výpověď (ekvivalent ve francouzském jazyce – *énoncé*) můžeme tedy definovat jako: „konkrétní realizaci abstraktního modelu věty (větného vzorce) v promluvě (parole)“¹.

Každá výpověď je spjata s konkrétní komunikační situací (ve francouzštině – *situation de communication*) určené partnery jazykové výměny (mluvčím výpovědi – *locuteur* a tím, komu je výpověď určena – adresátem, příjemcem (*destinataire*), a dále místem a časem.

Vzhledem ke skutečnosti, že lingvistická teorie je v této oblasti pestrá, je podstatné terminologické výrazy pro účely této práce sjednotit.

Tato práce se zaměřuje na psaný projev, tedy na textovou produkci. Proto bude užito pojmu autor pro vyjádření původce (Chloupek, 1991:14) produkováného textu. Pro označení jedince/jedinců, kterým je daný text určen bude použito termínu adresát.

Samotná výpovědní forma je pak tvořena jazykovými prostředky na úrovni syntaktických struktur, lexikálních prostředků či různých frazeologických obrátů.

Každá výpověď je vždy autorem formulována s určitým záměrem. Může se jednat o pouhé konstatování, zhodnocení daného jevu, situace. V jiných případech ale autor může svou výpovědí na adresáta záměrně působit, tak aby vyvolal změnu v jeho chování, postoji, názoru a přiměl ho ke konkrétní reakci na danou výpověď, k vykonání určité činnosti. Tento záměr, se kterým autor svou výpověď formuluje, je v lingvistice označován jako komunikativní funkce (francouzský ekvivalent – *fonction communicative*).

Výpovědi jsou přímo závislé na konkrétní komunikační situaci a při jejich bližší analýze můžeme rozlišit dvě základní složky : obsah (to, co daná výpověď vyjadřuje) a komunikativní funkci (záměr, se kterým je výpověď tvořena). Jednotlivé formy těchto složek se různě vzájemně kombinují a tudíž je možno je užít v nepřeberném množství různých komunikačních situací, kdy lze stejný obsah výpovědi vyjádřit s různou intencí autora (Grepl, 1995).

Vzhledem k tomuto velkému množství záměrů, které lidé do svých výpovědí vkládají, je prakticky nemožné vymezit přesnou klasifikaci komunikativních funkcí. Cílem této práce

---

¹ Lotko, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s.110

také není snaha o prozkoumání a vymezení všech dostupných typů komunikačních funkcí, ale zaměření se na konkrétní funkci, funkci výzvy – doporučení, rady.

1.2. Výpovědi s komunikativní funkcí výzvy z pohledu teorie mluvních aktů

Samotné tvrzení, které nám říká, že výpověďmi s komunikativní funkcí výzvy působí autor na adresáta a vyvolává u něj určitou aktivitu, odkazuje do oblasti teorie mluvních aktů.

Hlavním cílem teorie mluvních aktů je zkoumání způsobu a prvků užitých při procesu promluvy, jimiž autor na adresáta působí a vyzývá ho k vykonání určitých činností, určité reakce.

Zásadním pilířem této lingvistické oblasti jsou studie J.L. Austina, které v průběhu let přejímali a dále rozvíjeli mnozí další lingvisté, mimo jiné Michel Martins-Baltar, jenž se ve své knize *Analyse motivationnelle du discours* (Paris: Hachette, 1994) touto problematikou zabývá velmi dopodrobna a přináší mnoho nových poznatků díky širokému úhlu pohledu na jednotlivé výpovědi.

Mluvní akty je tudíž souhrnně možné definovat jako: „*typy promluv chápané z hlediska svých funkcí a vztahů*“²

Základním prvkem při zkoumání jednotlivých složek mluvního aktu podstatného pro charakteristiku výpovědí s komunikativní funkcí výzvy je zavedení termínu ilokuční síla (force illocutoire/illocutionnaire ve francouzštině):

„ilokuční síla: působnost, síla libovolného mluvního aktu vedoucí k jeho přijetí posluchačem (tj. např. slibu jako skutečného, nikoliv předstíraného), může se realizovat pomocí suprasegmentálních prostředků (např. intonace) n. pomocí některých sloves (např. stát se, nařizovat, slibovat, děkovat)“³

Ilokuční síla přesně odráží hlavní intenci mluvčího a realizuje tak zcela konkrétní akt (radu, doporučení, příkaz atd.). Z podrobnější klasifikace mluvních aktů na základě míry a druhu ilokuční síly plyne zařazení výpovědí s komunikativní funkcí výzvy-doporučení, rady do kategorie exercitivních výpovědí. Termínem exercitivní výpověď rozumíme výpověď,

---

² Lotko, Edvard, Op. cit., s.66

³ Lotko, Edvard. Op. Cit., s.43

která : „[...]odkazuje na vykonání moci, práva, nebo ovlivňování. Jako například : jmenovat, volit, rozkazovat, vyzývat, doporučit, varovat, atd.“⁴ Jedná se tedy o výpovědi, jimiž autor přímo uskutečňuje svůj záměr a působí tak na svého posluchače, kterého tak ovlivňuje.

Intenzitu ilokuční síly a následné rozdíly mezi výpověďmi se stejným obsahem vystihují tzv. ilokuční indikátory. Jedná se o formální výrazové prostředky užívané v daných výpovědích. Přesněji řečeno o užití různých performativních sloves, slovesných způsobů, slovosledu, interpunkce a v mluveném projevu také intonace.

Jednotlivé ilokuční indikátory představují jazykové prostředky, které se podílejí na realizaci výpovědi s komunikativní funkcí výzvy a umocňují tak jejich vliv na adresáty daných výpovědí.

1.3. Komunikativní funkce výzvy – rady, doporučení

Výzva rovněž spadá do kategorie výpovědí s funkcí direktivní (výzvovou), jejichž záměrem je „způsobit (autoritativně/neautoritativně, s různou mírou naléhavosti nebo zainteresovanosti), aby adresát vykonal to, co mluvčí zpravidla jako (o) [pozn. obsah] říká“⁵

Nahlédneme – li na výpovědi s komunikativní funkcí výzvy právě z hlediska záměru mluvčího k adresátovi dané výpovědi, je zřejmé, že výpověď je formulována za účelem vykonání jejího obsahu. Pro adresáta výpověď představuje jistou výzvu, vybídnutí k vykonání určité činnosti.

Výpovědi s komunikativní funkcí výzvy představují velikou skupinu, v jejímž rámci je dále možné rozlišit další specifické způsoby a struktury. Mezi ně řadíme také doporučení a rady (G REPL, 1995:586).

Doporučení, rady nepředstavují výzvu v klasickém významu slova, tedy výzvu, jejímž cílem je přimět adresáta k požadované činnosti. V případě doporučení a rady se prvotně autor snaží adresáta upozornit na jistou skutečnost, ale také poukázat na konkrétní možná řešení a pomoci tak následnému vykonání avizované činnosti. Záleží však pouze na adresátovi samém, jak s jemu určenou výpovědí naloží, zda bude nabízenou radu respektovat a činnost vykoná.

---

⁴ Austin, J., L. *Quand dire, c'est faire*. Do francouzštiny přeložil Gilles Lane. Paris: Éditions du Seuil, 1970, s. 154: „La deuxième classe ; celle des exercitifs, renvoie à l'exercice de pouvoir, de droits, ou d'influences. A titre d'exemple : effectuer une nomination, voter, commander, exhorter, conseiller, avertir, etc“

⁵ Grepl a kol., Příruční mluvnice češtiny. Praha: Lidové noviny, 1995, s.588

Vzhledem k tomu, že zde autor svůj záměr spíše doporučuje, ne přímo prosazuje, je pro tyto formy výpovědí typický výskyt sloves v kondicionálu. S použitím kondicionálu zároveň sám autor výpovědi vnáší do svého projevu částečný prvek nejistoty. Adresátovi spíše navrhuje možné řešení jednání nebo provedení jisté činnosti, ke kterému by se sám přiklonil. Pro posílení důvěryhodnosti svého tvrzení může autor použít různé hodnotící výrazy (např. adjektiva, příslovce množství, míry), které mají na adresáta zapůsobit a přesvědčit ho o správnosti záměru výpovědi.

Výše uvedené prvky příznačné pro výzvu typu doporučení, rady pomáhají tyto druhy výpovědi snáze identifikovat a odlišit od ostatních. Mimo nich se ale samozřejmě na jejich výstavbě podílí prostředky, které budou podrobněji charakterizovány v druhé kapitole.

II - Charakteristika a utřídění jazykových prostředků výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady

V jazyce existuje velké množství různých typů výpovědí s komunikativní funkcí výzvy. Jednotlivé druhy závisí na rozdílné intenzitě ilokuční síly a tudíž záměru mluvčího, se kterým danou výpověď formuluje. Autor by měl také brát zřetel na schopnosti adresáta, zda může danou výzvu zrealizovat. V opačném případě je formulování výzvy zcela zbytečné.

Na jednotlivé prvky výstavby výpovědí je možné nahlížet z různých úhlů pohledu v závislosti na tom, které prvky budou pro danou studii stěžejní.

Základní rozlišení výpovědí, jež se nabízí jako první, spočívá v odlišení prostředků charakteristických pro mluvený nebo psaný projev. Vzhledem k tomu, že korpus praktické části této práce představují pouze psané texty, bude se zmíněná klasifikace týkat psaného projevu.

U psaných textů hraje podstatnou roli jeho jazyková výstavba (s přihlédnutím k užití nejrozličnějších jazykových prostředků, jazykových kategorií), ale také vzhled, grafická úprava, jež je patrná již při prvním kontaktu s textem.

Při analýze textu je tudíž třeba se zaměřit na rozbor v rovině pragmatické, kdy je nutné blíže určit konkrétní komunikativní situaci a stanovit záměr, se kterým je výpověď formulována; dále na rozbor v rovině diskurzivní, tedy na komunikativní strategii v textové

kompozici a slohových postupech a v neposlední řadě na rozbor v rovině jazykových prostředků, z pohledu morfo-syntaxe, lexika a případné frazeologie.

2.1. Jazykové prostředky výpovědi s komunikativní funkcí výzvy

Každý jazyk poskytuje autorovi široké spektrum jazykových prostředků, které mu následně umožňují vyjádřit myšlenky, postoje, pocity, činy a samozřejmě tak realizovat záměr, se kterým svou výpověď formuluje. Jedná se tedy o prostředky užívané v závislosti na vyjádření určitého obsahu s ohledem na autorův výpovědní záměr.

Jednotlivé jazykové kategorie se vzájemně kombinují a mohou se tudíž vyskytovat v různých typech výpovědí a sledovat tak rozlišné záměry v závislosti na dané situaci. Přesto všechno ale existují prostředky, jejichž přítomnost je pro konkrétní typ výpovědi více než typická.

U výpovědí s komunikativní funkcí výzvy hrají zásadní roli právě jazykové prostředky, které nejrozličnější rady, doporučení či pokyny vyjadřují. Důležitým kritériem, kterým na tyto prostředky nahlížíme, je rozlišení způsobu, jakým autor svou výpověď formuluje. To znamená, užívá-li autor prostředků adresného vyjádření, pomocí nichž se obrací na konkrétní adresáty, nebo naopak neosobní konstrukce, které předávané instrukce posouvají do obecné roviny, nebo zda autor využívá konkrétních prostředků pro předání výzvy, jež představují performativní slovesa.

2.1.1. Adresná vyjádření výpovědi

V mnohých lingvistických teoriích zabývajících se strukturou výpovědi je za její základ považováno sloveso a jeho tvary. Vzhledem k faktu, že ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy - doporučení, rady je hlavní intencí autora přimět a přesvědčit adresáta k vykonání jisté činnosti, je přítomnost a významovost slovesa podstatná.

V četných případech výpovědi jsou slovesa užitá v konkrétní osobě, čísle, čase a způsobu a tudíž umožňují autorovi obrátit se na konkrétního adresáta či skupinu adresátů. Takto vyjádřené způsoby výpovědi můžeme označit jako adresné. Přesněji se jedná o výpovědi, ve kterých je výzva vyjádřena pomocí imperativu, modálního slovesa ve druhé osobě singuláru /plurálu spojeného s infinitivem nebo slovesným tvarem ve druhé osobě singuláru/plurálu ve futuru.

2.1.1.1. Užití imperativu

Vzhledem ke skutečnosti, že se autor výpovědi s komunikativní funkcí výzvy obrací na adresáty dané výpovědi, a tím je vybízí k vykonání určité činnosti, je pro formu tohoto druhu výpovědi typická přítomnost imperativu v různých podobách.

Pro vyjádření pokynů je nejběžnějším prostředkem užití slovesného rozkazu ve druhé osobě množného nebo jednotného čísla:

- ***Préchauffez le four Th. 6 (180°C)*** – Recept na jablečný koláč (řádek 1)
- ***Traitez de petites surfaces*** – Jak natřít zdi (Etapa 2)
- ***Arrête de pleurer!***

Imperativ zde neplní funkci rozkazu, ale výzvy, již je třeba respektovat a realizovat.

2.1.1.2. Užití modálního slovesa ve 2.os. sg/pl s infinitivem

Dalšími prostředky, které se vyskytují ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy, jsou modální slovesa. Nejčastěji jsou to slovesa: *vouloir*/chtít, *pouvoir*/moci, *devoir*/muset. Tato skupina sloves se v textu chová jako sloveso s neúplným významem neboť doprovází jiné plnovýznamové sloveso v infinitivu.

Užitím způsobových sloves autor svou výpověď modalizuje. Zároveň tak upřesňuje svůj vztah k ději vyjádřeného infinitivním tvarem plnovýznamového slovesa. Autor tak může vyjádřit široké spektrum postojů, jako například nutnost nebo možnost něco udělat, případně dovolení, přání atd.:

- ***vous devez utiliser l'adaptateur PS/2 à 6 broches*** - vyjádření povinnosti (Návod k počítačové myši, řádek 8)
- ***vous pouvez aussi essayer de concentrer votre attention...*** – vyjádření možnosti (Jak přestat škytat, řádek 10)

Modální slovesa také fungují jako prvky zdvořilostního charakteru ve vztahu autora výpovědi a jejího adresáta. Jejich užitím může autor sílu své výpovědi umocnit, případně zmírnit přísnost svého záměru.

2.1.1.3. Užití slovesného tvaru ve 2.os. futura

Ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy bývá pokyn, doporučení či rada vyjádřena také pomocí slovesného tvaru ve druhé osobě jednotného nebo množného čísla futura. Tento slovesný tvar zdůrazňuje vykonání pokynů dané výpovědi v budoucnosti.

- *Au bout de cette rue, **vous tournerez** à gauche.*
- *C'est ici que **vous ajouterez** vos articles dans la catégorie courante affichée en haut de la page.* (<http://www.marcarine.be/publog/index.php?cat=menus>)

2.1.2. Neadresné a neosobní vyjádření výpovědi

Na rozdíl od adresného vyjádření výpovědi s komunikativní funkcí výzvy dochází u neadresného vyjádření k potlačení užití konkrétních osob a slovesných tvarů. Výpovědi se tak posouvají do roviny neosobní. V tomto případě se nejčastěji setkáme s použitím neosobních sloves, infinitivním či konjunktivním vyjádřením pokynu nebo užitím neosobních jmenných konstrukcí.

2.1.2.1. Neosobní slovesa

Pro neosobní slovesa je příznačný tvar třetí osoby jednotného čísla, jenž zůstává neměnným (Grammaire Larousse, 1991:324). Pokyn vyjádřený takovýmto slovesným tvarem se tudíž nevztahuje na konkrétního adresáta, ale posouvá se do roviny obecné platnosti výzvy.

Mezi neosobní slovesa, která se ve výpovědích s komunikativní funkcí vyskytují patří především sloveso *falloir*, přesněji jeho tvar ve třetí osobě *il faut* spojený s infinitivem:

- ***Il faut terminer** ce travail avant midi.*
- ***Il faut partir.***

V neosobních konstrukcích se také často vyskytuje sloveso *être* spojené s příčestím minulým významového slovesa. Jedná se rovněž o tvar ve třetí osobě jednotného čísla, kdy se takto vyjádřená výzva, pokyn, nevztahuje na konkrétně určeného adresáta, ale

zůstává opět v rovině obecné platnosti:

- *Il est défendu d'entrer.*
- *Il est interdit de fumer.*

2.1.2.2. Infinitivní vyjádření pokynu

V tomto případě se rovněž jedná o neosobní vyjádření, které výzvu posouvá do obecné roviny, kdy dochází k potlačení jak konkrétního adresáta tak autora dané instrukce. Pro vyjádření pokynu se užívají infinitivy kladné i záporné:

- *Prendre la ligne 4 direction Porte de Clignacourt* – Hotel du Moulin (řádek 19)
- *Ne pas rincer.* – Vlasová kosmetika Schwarzkopf (řádek 10)

2.1.2.3. Vyjádření pokynu formou konjunktivu

Méně často je možné setkat se s pokyny v podobě konjunktivu ve třetí osobě jednotného nebo množného čísla. V tomto případě je výpověď citově zabarvena, což vyjadřuje také přítomnost různých druhů částic. Rovněž je třeba upřesnit, že se zde nejedná o přímo adresovaný pokyn:

- *Qu'il aille au diable!* – Ať jde k čertu!
- *Que personne ne parle!* – Ať nikdo nemluví!

2.1.2.4. Nominální konstrukce

Ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy nemusí být pokyny, rady či doporučení vyjádřeny pouze slovesnou formou. Často se pro tyto účely používají i jednočlenné jmenné věty. Tyto jmenné konstrukce patří opět mezi neosobní vyjádření určitého pokynu neboť nemají mluvnický podmět (Heindrich, 2001: 586). U těchto konstrukcí bývá často intenzita záměru, se kterým jsou produkovány, zesílena interpunkčním znaménkem vykřičníkem:

- *Défense d'entrer!*
- *Silence!*
- *Accès interdit!*

2.1.3. Performativní vyjádření

Vyjádření pokynu ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy může být také zdůrazněno užitím určitého druhu sloves – performativních sloves.

Performativní slovesa jsou ta, jež vyjadřují nejen určitou činnost, ale zároveň i záměr mluvčího (např. *promettre* –slíbit, *ordonner*-přikázat), a to jejich pouhým použitím. Proto, aby slovesa plnila svou performativní funkci, musí splňovat určité gramatické kategorie.

Typickou formou těchto sloves je tedy výskyt v první osobě indikativu, přítomného času. Samozřejmě se také vyskytují případy, kdy se ve výpovědi vyskytuje sloveso v kondicionálu. A to především, jedná-li se o snahu poradit, případně něco doporučit, což je charakteristické právě pro výpovědi typu doporučení, rady:

- *Je te conseillerais de sortir prendre l'air.*
- *Je vous recommande de venir à l'heure.*
- *Je te demande de me rendre ce livre le plus tôt possible.*

2.2. Jazykové prostředky odkazující k autorovi a adresátovi výzvové výpovědi

V jakékoli formě komunikace hrají podstatnou roli její přímí vykonavatelé. Jedná se o osobu autora a adresáta výpovědi.

V mluveném projevu mají oba partneři komunikace možnost vzájemné konfrontace a přímé reakce. Psaný projev tuto skutečnost neumožňuje. Proto je pro adresáta, jemuž je text určen, velmi důležité sledovat veškeré indicie spjaté s autorem, které mu poskytnou bližší informace o postoji autora k danému textu ale také k němu samotnému.

2.2.1. Prostředky odkazující k autorovi

V případě výpovědí s komunikativní funkcí výzvy autor prezentuje přímo svou vlastní vůli s cílem sledovat určitý záměr a hovoří tak sám za sebe. Z tohoto důvodu je možné se v těchto typech výpovědí setkat s přímým vyjádřením autora vyjádřeným osobním zájmenem

v jednotném čísle *je*:

- ***Je vous donne quelques remèdes de bonne femmes*** – Jak se zbavit škytavky? (řádek 3-4)

Existují ale také případy, kdy autor hovoří za určitý celek, ať už společnost nebo konkrétní skupinu lidí, a je tudíž vyjádřen množným číslem, osobním zájmenem *my(nous)*. Z projevu se tak ale vytrácí určitý osobní přístup a výpověď získává obecný charakter bez bližšího citového zabarvení a vztahu autora k adresátovi:

- ***Nous vous demandons de fermer la porte à clé.***

K autorovi výpovědi v textu odkazují také interpunkční znaménka. V případě výzvy se jedná o především o vykřičník, jehož užitím autor svou výpověď modalizuje a zesiluje intenzitu daného pokynu:

- ***Partez!***
- ***Silence!***

V rámci výpovědi s komunikativní funkcí výzvy ale mnohem častěji dochází k potlačení konkrétního autora, který je schován za neosobní slovesné vyjádření ve formě infinitivů. Tento druh výzvy se vyskytuje v podobě stručných příkazů či doporučení v podobě nápisů s využitím kladných či záporných infinitivních slovesných konstrukcí:

- ***Ne pas dépasser 3g de paracétamol (6 comprimés) par jour.*** Lék Panadol (řádek-36)
- ***Bien agiter pour mélanger les 2 phases*** – Vlasová kosmetika Schwarzkopf (řádek 8-9)

Obdobně se také setkáváme s výzvami, jež jsou vyjádřeny pouze substantivní větou (např. *Silence!-Ticho!*). V těchto typech výpovědí není autor nijak přímo vyjádřen příslušnými mluvnickými kategoriemi. Je schován za kontext, který nám dané výpovědi umožňuje přímo pochopit a zároveň blíže určit autora výzvy.

Mezi prostředky, které odkazují na autora a vyjadřují i jeho vztah k dané výpovědi, patří rovněž užití modálních sloves (viz kapitola 2.1.1.2.).

2.2.2. Prostředky odkazující k adresátovi

Podobně jako je možné nahlížet na způsoby odkazující k autorovi, je třeba se zaměřit i na prostředky, které se vztahují k adresátovi.

Základním prostředkem, který v textu odkazuje k adresátovi, je slovesný tvar. Jedná se o formy sloves ve druhé osobě jednotného nebo množného čísla indikativu:

- *Tu feras mieux de partir immédiatement.*
- *Vous tournerez à droite sur un chemin étroit.*

Mnohem častěji se však v těchto typech výpovědí setkáváme se slovesným imperativem (viz kapitola 2.1.1.1.), jehož tvary rovněž k adresátovi odkazují. Jedná se opět o druhou osobu jednotného nebo množného čísla.

Vedle slovesných tvarů k adresátovi odkazují také tvary zájmenné. Jedná se o užití osobního zájmena *vous* nebo *tu* ve funkci podmětu:

- *Tu dois terminer ce travail avant midi.*
- *Au bout de la rue, vous tournerez à droite et vous continuerez tout droit.*

Uvedené tvary osobních zájmen mohou ve výpovědích plnit také funkci předmětu nebo nepřímého.

- *Je vous demande de partir* – předmět nepřímý
- *Il faut t' aider* – předmět přímý

Kromě osobních zájmen ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy na adresáty poukazují jiné zájmenné tvary, především zájmena přivlastňovací (*ton, tes, votre, vos*):

- *les recommandations de **votre** pharmacien ou de **votre** médecin* – Lék Panadol (řádek-41)

V naprosté většině těchto případů však daná zájmena neodkazují na konkrétního adresáta, ale obrací se na adresáty potenciální. Psaná verze výpovědí s komunikativní funkcí výzvy-doporučení, rady, návodů mívá obecnou platnost. Pokyny jsou určeny všem jedincům, kteří budou dané instrukce respektovat a realizovat je. Ti představují potenciální adresáty.

V určitých případech může být výzva určena konkrétnímu adresátovi. A to například tehdy, jsou-li pokyny předány formou odpovědi na určitý dotaz jistého tazatele, jehož jméno je v textu přímo uvedeno (např. návod Jak se zbavit škytavky?)

Jak bylo zmíněno v předchozí části, v jazyce existují výpovědi, u kterých není na první pohled zřejmé, kdo je jich přesným autorem, a komu jsou určeny. Jedná se zejména o výzvy, prosby, doporučení či rozkazy v podobě nápisů a neosobních infinitivních vyjádření. Zde je nutné zaměřit se na konkrétní situaci, ve které jsou použity. Adresátem, jenž není nijak blíže specifikován konkrétními jazykovými prostředky, je každý, kdo se v dané situaci ocitne, a přijde s daným nápisem do přímého kontaktu. Stává se tudíž přímým účastníkem komunikace a potenciálním adresátem výzvy.

Veškeré tyto jazykové prostředky, jimiž texty odkazují na autora a adresáta, se v jednotlivých typech výpovědí vzájemně kombinují. Tím pomáhají strukturu výzvy více modifikovat a lépe definovat vztahy a záměry, které chtějí autoři formulovat a adresátům předat.

2.3. Syntaktická struktura výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady

U daného typu výpovědí je v první řadě kladen důraz na srozumitelnost předání rad, doporučení či pokynů. Proto se v takto zaměřených textech setkáme s velkým množstvím jednočlenných jmenných nebo infinitivních vět, které nahrazují komplexnější jazykové struktury. Jedná se tedy především o neosobní konstrukce, jež se velmi výrazně podílí na jasné formulaci daného pokynu nebo rady (viz kapitola 2.1.2.2. a 2.1.2.4.).

Výpovědi s komunikativní funkcí výzvy se však na výše uvedený typ vyjádření neomezují. Jak už bylo dříve uvedeno v případě adresného vyjádření (viz kapitola 2.1.1.), autor dané výpovědi má k dispozici velké množství jazykových prostředků (slovesný imperativ, modální slovesa ve druhé osobě sg/pl či slovesný tvar ve druhé osobě sg/pl futura), jež mu umožňují svou výpověď formulovat komplexními větnými strukturami.

- *Si vous disposez d'un modèle USB & PS/2, vous devez utiliser l'adaptateur PS/2 à 6 broches.* (návod na instalaci počítačové myši)

- *Croisez les mouvements mais évitez de revenir en arrière trop souvent.* (návod - Comment peindre les murs)

Rady, doporučení či pokyny nemusí být vždy udány formou slovesného rozkazu. V mnohých textech jsou instrukce signalizující určité činnosti a postupy začleněny mezi informativní údaje sdělované slovesy ve třetí osobě jednotného či množného čísla indikativu přítomného nebo budoucího a mají tudíž deskriptivní charakter:

- *Pour commencer, le joueur **doit faire** 6, il **place** alors son cheval et **joue** une deuxième fois* – Pravidla hry DADA (řádek 2-3)

Pro zjednodušení složitých větných konstrukcí se též v těchto typech výpovědí užívá příslovečných určení ve formě infinitivu s předložkami, jež nahrazují vedlejší věty:

infinitiv s předložkou *sans* pro vyjádření způsobu:

- ***Sans reprendre de peinture**, lissez verticalement...* – návod - *Comment peindre les murs* (Etapa 5).

Užití výše uvedených syntaktických struktur umožní autorovi výpovědi přímo výzvu formulovat a srozumitelným způsobem ji předat adresátovi.

III - Typologie textů

Doposud byla práce zaměřena na vysvětlení základních pojmů potřebných pro bližší vymezení tématu a následně na utřídění a charakteristiku prostředků, které se v daných typech výpovědí vyskytují.

Zmiňované výpovědi však neexistují zcela samostatně. V mluveném projevu jsou zasazeny do konkrétní komunikační situace a jsou součástí rozsáhlejší komunikace mezi lidmi. V psaném projevu se soustřeďují do obsáhlejších forem jednotlivých textů. Při vzájemném porovnávání textů je možné vyzorovat prvky, jež některé texty spojují a naopak od ostatních odlišují. Na základě společných kritérií je tedy možné vytvořit určitou textovou klasifikaci, typologii textů.

3.1. Problematika typologie textů

Otázka typologie textů je z pohledu lingvistiky velmi komplexní a jejím studiem se zabývá velké množství lingvistů. Jean-Michel Adam (2001:14) ke složitosti textové typologie cituje J.-P. Bronckarta :

„ Vzhledem k intuitivnímu rozlišení nemohou být žánry nikdy předmětem racionálního, stabilního a konečného roztržení. Zaprvé proto, že stejně jako mluvní akty, ze kterých vznikají, existují v tendenčně neomezeném množství. Dále proto, že vhodné parametry, jež by posloužily jako kritéria pro utřídění (obecná lidská finalita, specifický sociální vklad, tématický obsah, kognitivní procesy, mediální podpora atd.), mají jednak různorodý charakter, malé vymezení a také na sebe neustále vzájemně působí; konečně a zejména proto, že takovou klasifikaci textu není možné založit na jediném přirozeně věcném kritériu, a to jazykových prostředcích, které jsou v nich empiricky pozorovatelné“⁶

Tato definice naznačuje složitost vytvoření jednotné a finální typologie textů. Složitost spočívá zejména v nestálosti, proměnlivosti a vývoji, jež se v jazykové rovině dějí. A dále v nedostatečném množství relevantních kritérií, která by byla základem pro utvoření textové typologie.

V oblasti lingvistiky existuje velké množství teorií, které se výše avizovanou problematikou typologie zabývají a snaží se tak o podrobné vystižení klasifikace textů na základě přesné charakteristiky užitých prostředků, jež by byla velmi užitečná pro další textové studie. Jednotlivé teorie vychází z různých hledisek a s různou intenzitou se zaměřují na jednotlivé prvky textové výstavby.

---

⁶ Adam, J.M., *Types de texte ou genres de discours? Comment classer les textes qui disent DE et COMMENT FAIRE*, Langages, 141, s. 14: „ S'ils sont intuitivement différenciés, les genres ne peuvent jamais faire l'objet d'un classement rationnel stable et définitif. D'abord parce que, comme les activités langagières dont ils procèdent, les genres sont en nombre tendanciuellement illimité; ensuite parce que les paramètres susceptibles de servir de critères de classement (finalité humaine générale, enjeu social spécifique, contenu thématique, processus cognitifs mobilisés, support médiatique, etc.) sont à la fois hétérogènes, peu délimitables et en constante interaction; enfin et surtout parce qu'un tel classement de textes ne peut se fonder sur le seul critère aisément objectivable, à savoir les unités linguistiques qui y sont empiriquement observables. (Bronckart 197:138)

3. 2. Základní typologie textů

Hlavním znakem výpovědi s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady je v první řadě cílené zaměření se na adresáta, jehož se autor snaží motivovat k nějaké činnosti, a to konkrétní aktualizací jazykových prostředků.

Z hlediska textové lingvistiky, jež se studiem textů zabývá velmi podrobně, můžeme text charakterizovat následně:

„text představuje materiální výsledek komunikačního aktu. Odpovídá vědomému (nebo podvědomému) výběru jazykových kategorií a způsobu diskursivní výstavby provedené mluvčím v závislosti na omezeních daných situací [pozn.komunikační]“⁷

a

„texty můžeme charakterizovat jako celistvé (komplexní) a zpravidla též soudržné (koherentní) jazykové útvary, jejichž prostřednictvím mluvčí realizuje různé komunikační cíle“⁸

Z této definice tedy jasně vyplývá, že se v textu setkáváme se zcela konkrétně užitými jazykovými prostředky za účelem vyjádření přesného záměru autora.

Jak už bylo výše uvedeno, textová typologie není jednotně ucelená a může na ni být nahlíženo z různých úhlů pohledu. Textová klasifikace může být založena na kritériích diskursivní výstavby rozlišující slohovou stavbu textu, spolu s výběrem a uspořádáním jazykových prostředků, jež následně dávají textu zcela konkrétní ráz. Z tohoto hlediska rozlišujeme texty deskriptivní, narativní, argumentativní (Charaudeau 1992: 641). Užití některého z výše uvedených druhů diskursivní výstavby následně usnadňuje autorovi přesněji prezentovat svůj záměr a zároveň ho činí přijatelným pro pochopení ze strany adresáta.

Pro účely této práce je ale mnohem podstatnější zaměřit se na klasifikaci textů z hlediska komunikativní funkce, jež přímo poukazuje na typy textů, které budou v praktické části analyzovány.

Nejčastěji se setkáváme s případy, kdy autor svou výpovědí o něco žádá (typem textu je tudíž žádost), prosí (prosba), slibuje (slib), vyzývá (výzva), radí (rada) apod. (Grepl, 1995:586).

---

⁷ Charaudeau, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: HACHETTE, 1992, s. 634 : „le Texte qui représente le résultat matériel de l'acte de communication. Il témoigne des choix conscients (ou inconscients) que le sujet parlant a fait dans les *catégories de langue* et les *Modes d'organisation du discours*, en fonction des contraintes imposées par la *Situation*.“

⁸ Grepl a kol, Op.cit, s.652

Na základě studií Jean-Michela Adama, můžeme následně výpovědi s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady a jejich konkrétní formy zařadit do kategorie tak zvaných preskriptivních, injunktivních textů (*type de texte prescriptif, injonctif*):

„výzva, rozkaz, podnět k činnosti, umožňují definovat **preskriptivní, injunktivní typ textu**, se kterým se setkáváme v případě kuchyňských receptů, příbalových letáků léků nebo návodů montování, příkazů v obecném slova smyslu.“⁹

Zároveň je třeba si uvědomit, že určitý typ textu může mít mnohem komplexnější strukturu díky užití více diskursivních postupů :

„Texty mohou být předmětem kategorizace na jisté typy textů (reklamní, vědecké, informační, instruktivní). Tuto kategorizaci nesmíme zaměňovat s typy diskursu, neboť jeden určitý text může vycházet z jednoho nebo více diskursivních způsobů uspořádání a z užití více jazykových kategorií“¹⁰

Souhrnně řečeno, v jednom konkrétním textu se mohou kombinovat různé druhy slohových postupů. Text, který na první pohled představuje výzvu – radu, doporučení, může též obsahovat složku popisovou či argumentativní.

---

⁹ Gieling, P., d'après J.M. Adam, A. Boissinot, A. Leveau, J.E. Gadenne, M.E.F. Ontario, M.A. Vanoppre et J.F. Van de Poel, Janvier 2001; dostupné z :
< http://www.oasisfle.com/documents/typologie_textuelle.HTM >: „L'acte directif, ordonner, qui incite à faire, permet de définir **le type de texte prescriptif, injonctif** que l'on retrouve dans les recettes de cuisine, les notices de médicament ou de montage, les consignes en général.“

¹⁰ Charaudeau, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: HACHETTE, 1992, s. 635 : „Ainsi, les Textes peuvent faire l'objet d'une catégorisation en *types de textes* (publicitaires, scientifiques, d'information, d'instruction, etc.) que l'on ne confondra pas avec des *types de discours*, puisqu'un même type de texte peut résulter de un ou de plusieurs modes d'organisation de discours et de l'emploi de plusieurs *catégories de langue*.“

3.3. Typologické vymezení textů s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady

Ve svých textech autor sleduje nepřehledné množství záměrů, které mohou být dále umocněny užitím konkrétních jazykových prostředků. Z tohoto důvodu je zapotřebí typologii textů více propracovat a snažit se o postihnoutí co největšího množství různých nuancí, jež se mohou výsledně odrazit v celkovém charakteru textu.

Tímto směrem se také ve svých studiích textové typologie ubírá Jean-Michel Adam (2001), který jednotlivé typy rozlišuje právě na základě záměru výpovědi, a podstatně tak rozšiřuje počet známých typů.

Jean-Michel Adam (2001:12,13) se přímo specializuje na texty, jež vyzývají, doporučují a podávají návod CO a JAK dělat. Jedná se o rozdílné texty, jež spojuje právě uvedené kritérium vyzvat adresáta k realizaci udaných pokynů za účelem dosažení předem určeného cíle. V rámci těchto textů zároveň Adam rozeznává jednotlivé diskursivní žánry. Konkrétně se jedná o kuchyňské recepty, návody k použití, průvodce, návody k hrám, rady z časopisů, lékařské návody, itineráře, apod.. Tyto druhy textů je možno souhrnně označit jako návody. A právě na analýzu návodů se následně zaměří praktická část této práce.

Z daného širokého výčtu jednotlivých textů, které spadají do skupiny výpovědí s komunikativní funkcí výzvy a jež můžeme na základě uvedených diskursivních žánrů souhrnně označit jako návody, je patrné, že v jejich strukturách najdeme velké množství shodných rysů, které je právem mezi výpovědi typu výzvy řadí. Zároveň je ale nutné počítat s přítomností prvků, které je budou naopak odlišovat a tudíž umožňovat jejich další klasifikaci.

IV. Návody

Pod výrazem návod si v první řadě představíme soubor instrukcí, které nám mají usnadnit manipulaci s určitým výrobkem, k němuž se vztahují. Zároveň ale můžeme návod definovat jako souhrn nejrůznějších rad, doporučení a výzev, jejichž úkolem je pomoci nám realizovat určitou činnost.

S užitím návodů se setkáváme prakticky na každém kroku. Instrukce o tom, jak něco správně dělat, jednat nebo se chovat v konkrétních situacích, se dozvídáme nejen z našeho

bezprostředního okolí, které se nám tak snaží pomoci radou, případně navržením jiného vhodného řešení či nastíněním jiných možných přístupů k danému problému. V dnešní moderní době se na šíření těchto informací také zcela zásadně podílí i média. Televize, rozhlas či tisk nám denně poskytují mnoho rad a informací o nejrůznějších tématech, ať už se jedná o zásady vhodného chování v určitých situacích nebo instrukce o bezpečném a náležitém užívání konkrétních výrobků, které jsou mnohdy propagovány s reklamním účelem. V tomto směru hraje podstatnou roli také internet.

Vzhledem ke skutečnosti, že se daná práce zaměřuje na psanou verzi návodů, omezí se pouze na bližší analýzu textů uveřejněných na internetu a v tisku, tedy médiích, pro něž je psaná forma sdělení typická.

Internet v dnešní době představuje jeden z nejzákladnějších a nejsnadněji dostupných zdrojů informací, na který se v případě nutnosti obracíme. Záměry, se kterými jsou jednotlivé webové stránky dány do provozu se velice různí. Z pohledu poskytování rad, doporučení a návodů je třeba zaměřit se na zcela konkrétní typy internetových stránek. Základ představují diskusní fóra, chaty, které účastníkům umožňují výměnu názorů a zkušeností, které se vztahují k určitému tématu. Velmi často do fór zasahují i specializovaní odborníci, kteří dokáží podat fundované a podložené informace. Jindy se může jednat o fóra neoficiální, kdy mezi sebou diskutují přihlášení aktéři, a snaží se navzájem si poradit na základě vlastních zkušeností s daným problémem.

Internetu ale také využívají jednotlivé firmy, které na svých webových stránkách prezentují nejen svou činnost, ale udávají i přesné charakteristiky svých produktů. Čím dál tím častěji se také setkáváme s případy, kdy výrobci odkazují právě na své firemní stránky v tištěné verzi návodu, jež je součástí každého výrobku. Internet nabízí mnohem větší množství prostředků (interaktivní zobrazení, videozáznamy apod.) pro prezentaci daného produktu a pro názornější vysvětlení jeho funkčnosti. Internet je tudíž schopen více přiblížit návod spotřebiteli a tím mu usnadnit manipulaci s daným výrobkem.

V případě denního tisku se také setkáváme s obdobným typem informací. Pro oblast prezentace výrobků je nejvýraznější forma reklamy, velká fotografie doplněná stručnou charakteristikou, doporučení a varování.

Mnohem typičtější je však pro tištěná periodika rubrika poraden, která je především součástí časopisů určených ženám (z francouzských můžeme zmínit *Elle*, *Marie Claire* – oba vychází též v českém překladu – nebo *Femme actuelle* apod.). Cílem této rubriky je poradit, pomoci najít řešení konkrétního problému, který bývá většinou psychické povahy a dané osoby se přímo dotýká (ať už jde o rozchody, vztahy v rodině či s přáteli nebo výchovu dětí).

Jiné druhy periodik se tématicky na zveřejňování rad a návodů zcela zaměřují. Jedná se především o odborné časopisy určené zejména specialistům dané oblasti, které mají za úkol seznamovat čtenáře s novými produkty a postupy (například *Elektro* – odborný časopis pro elektrotechniku). Zároveň existuje nepřeberné množství periodik, jež se snaží odborné oblasti přiblížit běžným čtenářům. Může se jednat o obor bytové či zahradní architektury, poznatky z oblasti botaniky či zoologie. Tedy o odvětví, která pro mnohé amatéry představují zájmovou činnost, hobby. Tyto časopisy pak čtenářům udávají postupy, jak vhodně zařídit interiér domu, jaké materiály použít, kterým druhům rostlin svědčí jaké prostředí, jak se nejlépe starat o naše domácí mazlíčky a podobně. Jejich zaměření je opravdu velice pestré. Z francouzských periodik můžeme zmínit *Jardin facile* (věnovaný péči zahradu), *Ideat* (o designu interiérů) nebo *Trente millions d'amis* (zaměřený na domácí mazlíčky a jiná zvířata).

Stejně tak existuje velké množství nejrozličnějších knižních publikací zaměřených na předání pokynů jak a co dělat prakticky ve všech oblastech lidské činnosti a zájmů (například *Larousse du Bricolage*, který představuje základní příručku pro domácí kutily).

Vzhledem k tomuto širokému záběru uplatnění návodů je třeba vytvořit jejich určitou klasifikaci a rozřídění na základě shodných rysů, které je nezbytné pro lepší orientaci a které nám také umožní jejich následné zkoumání.

4.1. Možnosti klasifikace návodů

Kritérií, na jejichž základě lze jednotlivé formy návodů seskupovat a klasifikovat, se nabízí velmi mnoho. Vše záleží na tom, z jakého úhlu pohledu budeme na návody nahlížet.

Jedním z hlavních parametrů, který nám umožní tyto druhy výzvy kategorizovat, je rozlišení v závislosti na jejich zaměření.

Dalším možným kritériem je rozlišení návodů z hlediska komunikativních funkcí a jejich možných kombinací.

4.1.1. Klasifikace návodů z hlediska komunikativní funkce

Pro texty souhrnně označené jako návody představuje dominantní komunikativní funkci výzva, jíž se autor obrací na adresáta a vybízí ho k realizaci sdělených pokynů. Tyto

instrukce udávají co a jak dělat v určitých typech situací a tudíž představují cenné rady a doporučení.

Výrazné množství návodů se vždy vztahuje ke konkrétním výrobkům. Spolu s pokyny pro jejich správné použití však uvádí i jejich charakteristiku a popis důležitých rysů. Tím uživatele daných přípravků informují. Tudíž je možné hovořit o doprovodné funkci informativní.

V rámci poskytování informací o konkrétních výrobcích se také můžeme setkat s prvky reklamy. Základní komunikativní funkce reklamy si klade za úkol přesvědčit potenciálního adresáta pomocí výzvy, popisu vlastností a funkčnosti konkrétního předmětu či přípravku k jeho použití nebo konzumaci.

Zároveň je třeba upozornit na skutečnost, že se jednotlivé funkce vzájemně kombinují a doplňují. V rámci jednoho návodu se postupně může vyskytovat více typů zmíněných funkcí. Přesto všechno ale bývá jedna z nich dominantní.

4.1.2. Klasifikace návodů z hlediska jejich zaměření

Výše provedené rozlišení komunikativních funkcí textu již naznačilo možnost klasifikovat návody z hlediska jejich zaměření.

Z tohoto úhlu pohledu je tudíž možné rozlišit skupinu návodů, jež se vztahují na konkrétní výrobky, dále na návody, které poskytují řešení k přesně vymezeným typům problémů, a v neposlední řadě je možné vymezit skupinu označenou jako itineráře.

Ani tato klasifikace však není definitivní neboť návody nemusí vždy spadat pouze do jedné skupiny. Mohou dané prvky kombinovat a svým charakterem odpovídat více kategoriím.

4.1.2.1. Návody na užití konkrétních produktů

Nejběžnějším případem, kdy se s použitím návodu setkáme, je manipulace s konkrétním produktem. Vzhledem k širokému spektru výrobků, jejich rozdílnému charakteru a způsobu užití v různorodých oblastech, se i v rámci této kategorie nabízí podrobnější utřídění.

Přítomnost návodu je nezbytná zejména v oblasti technických a elektrotechnických výrobků, jejichž manipulace mnohdy vyžaduje odbornou pomoc. Návod zde podává potřebné informace, jejichž dodržováním docílíme správného užití výrobku, a také zajistíme zachování

jeho funkčnosti. Respektováním uvedených instrukcí dbáme zároveň i na vlastní bezpečnost. Do této skupiny návodů můžeme zařadit nejrůznější domácí spotřebiče (žehličky, rádia, počítače, fény apod.) či druhy nářadí (vrtačky, elektrické šroubováky).

Další velmi bohatou skupinu představují návody ke kosmetickým přípravkům. Kosmetika představuje velice rozsáhlou oblast, která nabízí široké spektrum produktů, jež mají o tělo nejen pečovat, ale také zkrášlovat. Také v rámci této skupiny návod doprovází vždy jeden konkrétní výrobek a podává instrukce o jeho správném použití za účelem dosažení avizovaných efektů, jež výrobce většinou ihned v úvodu příbalového letáku nastíní. Také zde je možné návody k jednotlivým produktům podrobněji klasifikovat a rozdělit je do užších skupinek v závislosti na účelu a způsobu použití (tělová, vlasová kosmetika, líčidla apod.).

Kosmetické prostředky se však nemusí vztahovat pouze na lidské tělo. S termínem kosmetika se pravidelně setkáváme například i v autoservisech, kde k vylepšení vzhledu automobilů a jeho trvalému zachování, používají prostředky autokosmetiky. Jedná se podobně jako u výše uvedené lidské kosmetiky o nejrůznější laky, vosky, pěny.

Obdobně se kosmetické přípravky používají i u zvířat, o něž je také potřeba správně pečovat.

Návody k těmto nejrůznějším druhům kosmetických přípravků obecně podávají především informace o účelu užití (v jakých případech je vhodné výrobek použít), způsobu správné aplikace přípravku (například nanést tenkou vrstvu krému na pokožku a lehce rozetřít), době, po kterou budou jeho účinky zachovány, případně kdy je nutné aplikaci opakovat, a následně i o možnostech šetrného odstranění přípravku, buď užitím jiného nebo jen opláchnutím vodou. Zároveň mohou obsahovat reklamní prvky, které budou daný produkt vychvalovat a doporučovat jeho používání.

S použitím konkrétních výrobků se setkáváme také v prostředí kuchyně a přípravy jídla. Každý produkt je opět opatřen přesnými instrukcemi, jak při jeho použití správně postupovat a jak ho upravit. Do této oblasti spadají návody podávající informace o správném použití produktů, jež slouží pouze jako jednotlivé ingredience používané při přípravě pokrmů. Jedná se o nejrůznější druhy ochucovadel (koření, omáčky), práškových směsí na přípravu polevy v případě dezertů či příloh k hlavnímu chodu (knedlíky, kaše) nebo i o obyčejný kypřicí prášek do pečiva.

Další podskupinou jsou návody k přípravě již hotových výrobků, které je však nutné před přímou konzumací příslušným způsobem upravit. I v tomto případě se setkáme s velmi pestrá škálou produktů. Základ tvoří nejrůznější druhy instantních polévek, kaší nebo zmražené pokrmy (pizzy, rybí prsty, omáčky i s přílohou).

V návodech k výše uvedeným produktům nalezneme nejen potřebné instrukce k použití, ale také informace o složení, hmotnosti, době přípravy a datu spotřeby. Velice často je jejich součástí také výrobcem doporučený recept, v němž je daný přípravek nepostradatelný.

U přípravy pokrmů se denně setkáváme také se zcela odlišným druhem návodů, který se netýká toho, jak konkrétně použít jeden určitý produkt, ale s jehož pomocí vytvoříme z požadovaných surovin jídlo nové. Jedná se o chronologické uspořádání výzev ke zcela konkrétním činnostem souhrnně označovaných jako recept. Forma receptu je ve skutečnosti mnohem komplexnější. Vedle popisu jednotlivých činností, jež je nutné vykonat, obsahuje také seznam potřebných ingrediencí, dále informace o době přípravy, doporučení přílohy či vhodného pití. Velice často se součástí receptů stávají také údaje o původu jídla, o oblastech, ze kterých pochází. Podstatný prvek těchto návodů představuje též grafické zpracování. V jednotlivých kuchařkách se na vzhled a úpravu velmi dbá a pro přiblížení přípravy konkrétních pokrmů se používá obrazová příloha. Někdy znázorňuje až finální podobu chodů, ale velice často jsou formou fotografií zobrazeny jednotlivé části postupu. To vše za účelem zjednodušení popisovaných instrukcí a názorného zobrazení.

Návody této kategorie mají obecně za úkol seznámit spotřebitele s konkrétním výrobkem a s jeho podstatnou charakteristikou. Zároveň také musí srozumitelným způsobem poskytnout dostatek informací, jak správně a bezpečně daný produkt použít a jak docílit požadovaných výsledků, o které usilujeme.

4.1.2.2. Návody k vyřešení konkrétního problému

Druhá skupina návodů na rozdíl od té první tolik informační není. Jejím úkolem je poskytnout přesné instrukce k vykonání jisté činnosti, tedy, co a jak udělat. To vše za účelem pomoci najít řešení pro odstranění vzniklého problému. V rámci této skupiny je tudíž důraz kladen na funkci výzvy, případně rady či doporučení

Zcela běžně se setkáváme s velkým množstvím nejrůznějších prostředků, jejichž užití napomáhá odstranění nastalých problémů. Mají zcela účelné použití a jejich účinky jsou přesně vymezeny.

Nejzákladnější kategorii výrobků nepostradatelných pro lidské bytí představují nejrůznější formy léků. Jedná se o přípravky, které se vztahují na zdraví, jeho stav, a proto je zde přítomnost návodů indikujících správné užívání naprosto nezbytná. Medikamenty tvoří

velmi rozmanitou skupinu přípravků. U všech je však dodržování uvedených instrukcí zásadní pro dosažení léčebných účinků, ale také pro bezpečnost organismu. Návodů mají v tomto případě formu příbalového letáku, jež poskytuje ucelené informace o daném medikamentu. Počínaje složením, určením případů, kdy se daný lék používá, jaké je jeho dávkování, upozorněním na možné nežádoucí účinky, případně v kombinaci s jakými jinými léčivy se dá použít, a v neposlední řadě informacemi o datu spotřeby.

Do stejné kategorie spadají také návody týkající se užití rozmanitého množství čistících nebo chemických přípravků, jejichž pomocí dokážeme napravit nejrůznější druhy poškození nebo odstranit nežádoucí jevy v podobě nečistot či možných škůdců (mycí a čistící prostředky, zahradní postřiky apod.).

Návody k použití těchto druhů přípravků opět podávají informace o konkrétním složení výrobku, způsobech správného použití (velice často je třeba dané produkty ředit v určitých poměrech nebo dávkovat v jistých mírách), dále o oblasti, kde aplikace (čištění interiérů nebo naopak venkovní použití) a jakého výsledku mají dosáhnout (zbavit se jasně definovaných nežádoucích problémů – odstranit nečistoty, zahubit škůdce apod.). Zároveň jsou v informacích zahrnuty instrukce, jež mají pomoci zabránit nebezpečí v případě nesprávného nebo nedbalého užití. Jedná se zejména o situace, kdy se přípravek dostane na nesprávné místo, například dojde-li k zasažení očí. Příbalový leták podává přesné pokyny, jak v takovýchto případech postupovat.

Návody, které pomáhají vyřešit některé problematické situace ale ne vždy doporučují užití konkrétního prostředku jisté výrobní značky. Velmi často se jedná o pouhý výčet instrukcí popisujících jisté činnosti, jejichž dodržáním dosáhneme kýženého výsledku. Může se jednat o doporučení jedinců, kteří se do dané situace dostali a o své zkušenosti se snaží podělit s ostatními, nebo jde o rady specialisty. Do této skupiny tudíž spadají velmi cenné rady a návody, jak se chovat v nejrůznějších typech krizových situacích. Může se jednat o například o poskytnutí první pomoci raněným. Respektování správných zásad a dodržování přesně daných instrukcí může hrát zásadní roli v záchraně lidského života.

Ne všechny krizové situace jsou ale takto závažné. S velkým množstvím nejrůznějších druhů krizí se setkáváme prakticky denně. Ať už se jedná o problémy na poli profesního působení, rodinných či partnerských vztahů. V dnešní době však existují mnohé poradny, fóra nebo organizace, kde nám radu na konkrétní problém poskytnou. Formou výzvy či doporučení, co je třeba změnit, jak se chovat, čeho se vyvarovat.

4.1.2.3. Návodý – itineráře

Podobným způsobem bychom mohli definovat i následující skupinu souhrnně označenou jako itineráře. I v tomto případě je účelem návodu poskytnutí rady, pomoci v podobě popisu cesty. Tedy určení odkud, kam a jak se dostat.

V dnešní době se s touto formou instrukcí hojně setkáváme. Při každodenním cestování se čím dál tím více využívá elektronických navigací, které nám hlasově i vizuálně potřebnou cestu znázorní s velkým množstvím detailních a důležitých informací pro bezpečnější jízdu (upozornění na blížící se prudkou zatáčku, křižovatku apod.).

Pravidelně se s formou itinerářů setkáváme také v rozhlasovém či televizním vysílání nebo na internetu. Jedná se o údaje o aktuálním stavu dopravy, hustotě provozu nebo sjízdnosti jednotlivých silničních úseků. V případech nehod či předem avizovaných objížděk pak podávají instrukce, kterou trasu je výhodnější použít pro plynulejší jízdu.

Itineráře tvoří zároveň důležitou část turistických průvodců. Představují součást informativního přehledu o konkrétní turistické oblasti a především o její dostupnosti.

Velmi často se s itineráři setkáme také v případech reklamních či inzertních prezentací jednotlivých památek nebo ubytovacích zařízení. Informace o dostupnosti tak pomáhají podat komplexní charakteristiku objektu a více ho přiblížit případným zájemcům o jeho návštěvu.

Itineráře tudíž poskytují veškeré potřebné údaje pro přemístění do cílového místa. Často také upřesňují informace o druhu nejvhodnějšího dopravního prostředku (vlak, auto, případně i pěšky), typu příjezdových komunikací (dálnice, silnice č., turistická stezka) a také době nutné pro přesun. Velice často bývá součástí itinerářů také obrazová příloha v podobě mapky s vyznačenou trasou, která podtrhuje srozumitelnost sdělení.

Doposud byla práce zaměřena teoreticky, na poskytnutí obecných charakteristik a vymezení základních lingvistických termínů, se kterými se v oblasti výpovědí s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady setkáme. Široké typové rozmezí tohoto druhu výpovědí bylo následně konkretizováno se zaměřením na texty souhrnně označované jako návody.

Následující praktická část se již zaměří na podrobnou analýzu konkrétních typů návodů.

V. Analýza konkrétních textů – návodu

Základem analýzy bude zaměření se na komunikativní strategii textů a na rozbor jednotlivých jazykových a lexikálních prostředků, užitých syntaktických struktur a případné užití terminologie.

Návody budou analyzovány jednotlivě a rozbor každého bude rozdělen do čtyř hlavních částí.

Nejdříve bude analýza provedena v rovině pragmatické (část první), kdy bude blíže určena komunikativní situace a dominantní komunikativní funkce daného textu.

Druhá část se zaměří na rovinu diskursivní, tedy na stanovení komunikativní strategie z pohledu textové kompozice.

Část třetí se soustřeďuje na analýzu konkrétních užitých jazykových prostředků v rovině morfo-syntaxe, lexika či frazeologie.

Čtvrtá, závěrečná část, pak přinese shrnutí provedené analýzy.

Analyzované návody byly nejdříve rozřazeny na základě jejich zaměření, jež bylo blíže určeno v kapitole 4.1.2., a jsou tudíž rozděleny do tří skupin. Rozbor návodů dané skupiny je proto doplněn o závěrečné shrnutí a porovnání jednotlivých návodů.

Návody, jež se vztahují na konkrétní výrobek:

- *Gâteau aux pommes* (recept na jablečný koláč)
(*Le grand livre des Desserts*, Editions Delville, Paris, 2003, str. 21)
- *Pâtes aux œufs frais* (návod na přípravu těstovin Hubertus – Spätzle Classic)
(zadní strana obalu, výrobce firma Zabler)
- *Installation matérielle* (návod k instalaci počítačové myši)
(výrobce firma Genius, User's manual, str. 9)
- *Règles du jeu de DADA* (společenská hra Jeu de DADA – obdoba českého Člověče nezlob se!)
(zadní strana obalu, výrobce firma Creation Couvat)

Návody, které pomáhají řešit určitý problém:

- *Schwarzkopf PROFESSIONAL* (návod k použití vlasové kosmetiky)
(zadní strana balení vlasových přípravků BC – HAIR THERAPY (TRAVEL PACK))

- *PANADOL* (příbalový leták k léku Panadol)
(www.automedication.fr/medicament/medicament-opanad01-PANADOL.html)
- *Comment faire passer le hoquet?* (Jak se zbavit škytavky?)
(<http://www.explic.com/2125-hoquet.htm>)
- *Comment peindre les murs* (návod jak natřít zdi)
(Larousse du Bricolage, Paris : Larousse, 2002, str. 265)

Návody – itinéraire:

- *Hotel du Moulin* (plán k Hotelu du Moulin Paris)
(<http://www.hotelmoulin.com>)

GÂTEAU AUX POMMES

10 à 12 personnes

1 kg de pommes à cuire, non pelées et finement hachées
12 cl de jus d'orange non sucré
1 cuillère à café de cannelle moulue
250 g de sucre
125 g de beurre
4 œufs battus
4 cuillères à soupe de lait
750 g de farine à pâtisserie tamisée
2 cuillères à café de levure
1 pincée de sel
2 cuillères à café d'essence de vanille
2 cuillères à soupe de cassonade

1 ■ Préchauffez le four Th. 6 (180°C). Mélangez les pommes, la moitié du jus d'orange et la cannelle dans un bol. Réservez.

Disposez-y la moitié du mélange de pommes puis le reste de la pâte et enfin le reste des pommes. Saupoudrez de cassonade.

5 ■ Battez le sucre et le beurre au batteur électrique à vitesse moyenne, jusqu'à consistance crémeuse (pendant environ 5 mn). Incorporez les œufs en battant pendant environ 5 mn.

25 ■ Faites cuire au four pendant environ 1 h jusqu'à ce qu'une fourchette piquée au centre du gâteau en ressorte sèche. Laissez refroidir pendant une dizaine de minutes avant de démouler.

10 ■ Dans un petit bol, mélangez le reste du jus d'orange et le lait. Réservez.

■ Dans un autre bol, mélangez la farine, la levure et le sel. À l'aide du batteur électrique à basse vitesse, ajoutez ce mélange à la préparation d'œufs en alternant avec le mélange de lait. Incorporez la vanille en battant toujours.

15 ■ Déposez la moitié de la pâte dans un moule en forme de couronne de 25 cm de diamètre préalablement graissé.

20

Le conseil

Les meilleures pommes pour préparer le gâteau sont les pommes à cidre.

PRÉPARATION
20 mn

CUISSON
1 h

FACILE

BON MARCHÉ

le Vin
Val de Loire Blanc

Muscadet-sur-Lie

desserts
variés

5.1. Analýza návodů na užití konkrétních produktů

5.1.1. Gâteau aux pommes

(Recept na jablečný koláč, text viz str. 30)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Recept na jablečný koláč pochází z kuchařské knihy *Le grand livre des Desserts*, z edice *Cuisine d'hier et d'aujourd'hui* (Paříž, Editions Delville, 2003).

Kuchařka je rozdělena do pěti kapitol (*Desserts variés*, *Desserts au chocolat*, *Entremets*, *Glaces a Sorbets*), jež seskupují velké množství obdobně laděných receptů. Analyzovaný recept je zařazen do první kapitoly, *Desserts variés*, a je uveden na straně 21 daného vydání.

U kuchařských knih hraje velmi důležitou roli grafické zpracování, jež má upoutat pozornost potenciálních zájemců o pečení.

Grafická úprava je velmi výrazná v celé publikaci, ze které daný recept pochází. Ať už se jedná o pestré barevné rozlišení jednotlivých částí textu, jejich celkovou strukturu, bohatou obrazovou přílohu v podobě fotografií dokumentujících vzhled jednotlivých dezertů nebo doprovodné ikony, jež graficky ztvárňují obsahové sdělení některých informací.

Analyzovaný recept nemá konkrétně daného adresáta. Je určen všem potenciálním zájemcům, kteří se rozhodnou pro zhotovení jablečného koláče. Ani autor daných instrukcí (autor dané kuchařky) není blíže určen a v textu přímo nevystupuje.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text přípravy jablečného koláče představuje podrobný návod, jehož dodržení zaručuje zvládnutí přípravy určeného dezertu.

Recept je tedy možné zařadit do kategorie návodů na konkrétní výrobek. V tomto případě se však nejedná o již zhotovený předmět, ale o produkt, který je nutné vytvořit.

Hlavní komunikativní funkcí tohoto návodu je tedy předání všech potřebných instrukcí a nezbytných doplňkových informací nutných pro přípravu koláče všem potenciálním zájemcům, kteří se pro pečení tohoto dezertu rozhodnou.

II. Diskursivní rovina analýzy - textová kompozice

Samotný recept je uveden výrazným nadpisem s velkými písmeny, jenž avizuje název připravovaného dezertu – Jablečný koláč (*Gâteau aux pommes*).

Pod názvem je na modrém pozadí umístěna velká barevná fotografie hotového koláče, která daný pokrm nejen znázorňuje, ale zároveň i vzbuzuje zájem o jeho přípravu.

Následné informace jsou rozděleny do tří částí graficky rozvržených na celou plochu strany dvacet jedna.

1) V pravé části stránky je umístěn podlouhlý, oranžově lemovaný obdélník, který odděluje údaje o potřebných surovinách a doplňkových informacích spojených s pečením od detailního postupu přípravy. Jedná se o následující údaje:

- počet osob, pro které je pokrm určen
- náročnosti přípravy
- seznam surovin
- doporučeném víně
- době přípravy
- zařazení receptu do příslušné kapitoly
- době pečení

2) Instrukce návodu se pak nachází v levé části stránky. Pokyny jsou chronologicky seřazeny a rozděleny do šesti etap, které je při přípravě nutné dodržovat. Jednotlivé etapy mají formu odstavců označených barevnou odrážkou

3) Na tyto pokyny navazuje fotografie skořice, suroviny použité v receptu, která instrukce odděluje od závěrečné části - doporučení (*Le conseil*) udávající radu, z jakých surovin je nejlépe koláč připravovat.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická stránka

Jak už bylo zmíněno, recept je ze všeho nejdříve uveden názvem pokrmu (*Gâteau aux pommes*) v podobě výrazného nadpisu – velká písmena šedé barvy, oranžové podtržení. Právě toto podtržení název zcela jasně odděluje od zbylého textu a podílí se tak na jeho strukturaci.

Dalším výrazným nadpisem (bílá písmena na oranžovém pozadí) je údaj o počtu konzumentů (*10 à 12 personnes*). Jedná se o informaci, která je v oblasti vaření a stravování velmi důležitá, proto je vhodné ji graficky zdůraznit. Tento nadpis zároveň ohraničuje část, která udává seznam potřebných ingrediencí a dále přípravu obecně charakterizuje.

Složení koláče je prezentováno formou seznamu ingrediencí uvedených pod sebou. U každé suroviny je jasně uvedené množství buď jednotkami míry:

- *1kg de, 250g de, 12 cl de...*

pomocí kuchyňského vybavení:

- *1 cuillère à café de..., 4 cuillères à soupe de...*

kuchařských měř:

- *1 pincée de sel*

nebo udáním přesného počtu dané ingredience:

- *4 oeufs battus*

Všechny suroviny jsou také blíže specifikovány přívlastky v podobě infinitivu s předložkou à (*pommes à cuire*) nebo adjektiv (*pommes non pelées, cannelle moulue*).

Skutečnost, že právě tato část stránky je věnována soupisu ingrediencí podtrhuje fotografie natištěná na pozadí textu znázorňující suroviny, které se při vaření používají (banány, oříšky, hlavička česneku). Jedná se pouze o ilustrační foto, vyobrazené suroviny nejsou přímo součástí tohoto receptu.

Ve spodní části obdélníku jsou uvedeny doplňkové informace spojené s přípravou. Pro větší přehlednost a srozumitelnost jsou tyto údaje doplněny o ikony, jež graficky prezentují obsah sdělení.

PRÉPARATION

20 mn

CUISSON

1h

FACILE

BON MARCHÉ

Případná nesrozumitelnost ikoněk je eliminována přesným popisem těchto znaků ihned v úvodu kuchařky (strana 5), kde je jejich význam jasně definován.

Poslední doplňující informací je doporučení druhu vína, které se k danému dezertu hodí. Rada má opět formu heslovitého vyjádření v podobě substantiv. Obsah informace naznačuje zvýrazněný nadpis *le Vin*, který je dále upřesněn údaji o regionu, z něhož víno pochází (*Val de Loire*), barvě vína (*Blanc*) a následně značkou (*Muscadet-sur-Lie*). I toto doporučení je doprovázeno ikonou v podobě mapy Francie, v níž je přímo vyznačen region

zmíněného vína.

Závěrečnou charakteristikou této části návodu je údaj o zařazení receptu do příslušné kapitoly v rámci struktury kuchařky. Recept patří do kategorie *desserts variés*. Tato informace je velmi zřetelně znázorněna – bílé písmo v oranžovém obdélníčku, což umožňuje lepší orientaci při listování knihou při hledání receptů téže kapitoly.

Zbývající část stránky vyplňují pokyny k přípravě. Návod je umístěn pod fotografií znázorňující hotový koláč. Tato fotografie opticky zabírá největší prostor. Její přítomnost v kuchařských knihách je však velmi podstatná z hlediska názornosti.

Pod fotografií jsou uvedeny instrukce k přípravě. Jsou chronologicky seřazené, rozdělené do šesti odstavců představujících jednotlivé etapy přípravy a dvou sloupců. Toto grafické rozvržení činí text velmi přehledným.

První čtyři etapy se vztahují na přípravu těsta, zbylé dvě se zaměřují na způsob pečení a následné úpravy hotového pokrmu.

Instrukce jsou předávány pomocí imperativů ve druhé osobě množného čísla, a to v průběhu celého návodu (*préchauffez, mélangez, battez, incorporez, ajoutez, déposez, saupoudrez, faites cuire, laissez refroidir*). Některá slovesa se zároveň v textu opakují.

Jednotlivé imperativy jsou dále rozvíjeny. A to jednak několika násobným předmětem:

- *Mélangez les pommes, la moitié du jus d'orange et la cannelle* (řádek 2)
- *Battez le sucre et le beurre* (řádek 5)
- *...mélangez le reste du jus d'orange et le lait* (řádek 10,11)
- *... mélangez la farine, la levure et le sel* (řádek 12, 13)

nebo příslovečným určením míry, času, způsobu:

- *Laissez refroidir pendant une dizaine de minutes* (příslovečné určení času – řádek 27, 28)
- *A l'aide du batteur électrique à basse vitesse, ajoutez ce mélange...* (příslovečné určení způsobu – řádek 13-15)
- *Déposez-y la moitié du mélange de pommes puis le reste de la pâte et enfin le reste des pommes* (řádek 21-23)

Autor těchto injunkcí není v textu přímo uveden. Je jím autor dané kuchařky, v tomto případě nakladatelství Éditions Delville. Pokyny se rovněž nevztahují na konkrétní osobu, ale na každého, kdo se pro vyzkoušení receptu rozhodne.

U naprosté většiny pokynů stojí na začátku vět právě imperativ, což zdůrazňuje intenzitu příkazu:

- *Préchauffez le four ...* (řádek 1)
- *Battez le sucre et le beurre ...* (řádek 2)
- *Déposez la moitié de la pâte...* (řádek 18) apod.

Ve zbylých případech je na začátek vět vytčeno příslovečné určení místa:

- *dans un petit bol* (řádek 10)
- *dans un autre bol* (řádek 12),

které tak upozorňují na použití dalšího kuchyňského náčiní (misek) při přípravě jednotlivých částí těsta.

Pro vyjádření instrukcí jsou v textu užity také jednočlenné infinitivní věty, které se omezují pouze na vyjádření příkazu:

- *Réservez.* - řádek 4, 11

V textu se také setkáme s použitím přítomných přechodníků, jež vyjadřují současnost či okolnosti dějů a zároveň zjednodušují větnou stavbu:

- *Incorporez les oeufs en battant pendant environ 5mn.* (řádek 8,9)
- *...ajoutez ce mélange à la préparation d'œufs en alternant avec le mélange de lait.* (řádek 14-16)

Mezi jednotlivými instrukcemi není žádná návaznost v podobě větných konektorů. Každá z vět představuje samostatný celek, určitý pokyn. Návaznost zde zajišťuje chronologické řazení úkonů, jehož dodržení vede ke správnému zhotovení dezertu.

Recept je v úplném závěru doplněn o doporučení (*le conseil*), jak nejlépe koláč připravit. Tato rada se svou formou od předchozích injunktivních pokynů jasně odlišuje. I proto je od instrukcí oddělena fotografií skořice, která je v receptu použita jako surovina. Doporučení nepředstavuje pokyn, jenž je nutné vykonat. Jedná se o radu, která může koláč jen vylepšit. Vyjádření má formu oznamovací věty, která pomocí superlativu *les meilleures* určuje nejlepší typ suroviny k přípravě dezertu, *les pommes à cidre*.

Konečným údajem, který je součástí grafické úpravy, je číslo stránky, na které se recept nachází, 21. Číslo hraje důležitou roli při vyhledávání jednotlivých receptů a usnadňuje orientaci v celé knize.

• Lexikální stránka

Pro celý text je také příznačné užití lexika z oblasti vaření. Základ představují názvy jednotlivých surovin:

- *pommes, jus d'orange, cannelle, sucre, beurre, farine, levure...*

kuchyňských potřeb a vybavení:

- *le four, le batteur électrique, le bol, le moule en forme de couronne, la fourchette*

a samozřejmě slovesa, jež vyjadřují činnosti spojené s přípravou jídel:

- *préchauffer, mélanger, ajouter, déposer, incorporer, saupoudrer*

V textu nejsou použité žádné odborné termíny či složité větné konstrukce. Recept předává veškeré potřebné instrukce všem potenciálním zájemcům o přípravu daného dezertu srozumitelným a jasným způsobem.

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný návod má formu kuchyňského receptu na přípravu jablečného koláče. Svou strukturací na jednotlivé tematicky laděné celky, grafickou úpravou a obrazovou přílohou splňuje všechna kritéria, která jsou pro formu receptu příznačná.

V textu najde každý zájemce o přípravu tohoto moučníku kompletní informace týkající se jak podrobné charakteristiky dezertu včetně jeho složení, tak pokynů udávajících postup přípravy. Recept tedy kombinuje prvky deskripce a udávání příkazů jak a co dělat.

V tomto případě je také velký důraz kladen na grafické zpracování, které se velmi výrazně podílí nejen na přehlednosti samotného textu, ale i na celkové strukturaci kuchařky. Jednotný formát receptů zajišťuje všem potenciálním zájemcům snadnou orientaci v knize. Zároveň jim pomáhá osvojit si způsob, kterým jsou informace a pokyny předávány, což je velmi důležité při jejich realizaci.

E PASTAS AL
HUEVO FRESCO

Ingredientes: sémola de trigo duro, huevos frescos (24%).

Tiempo de cocción: 17 - 19 Min.

Buen apetito!

Consumir preferentemente antes de final de:
ver fecha indicada en el paquete

F PÂTES AUX
ŒUFS FRAIS

1 Ingrédients: semoule de blé dur de qualité supérieure, œufs frais (24%)

Temps de cuisson: 17 - 19 Min.

5 Bon appétit! A consommer avant:
la date indiquée sur le paquet

I PASTA ALL'
UOVO FRESCO

Ingredienti: semola di grano duro, uova fresche (24%).

Tempo di cottura: 17 - 19 Min.

Buon appetito! Da consumarsi preferibilmente entro: vedi data

(Pâtes aux œufs frais, zadní strana obalu těstovin od firmy Zabler)

5.1.2. Pâtes aux œufs frais

(návod na přípravu těstovin z čerstvých vajec, text viz str.38)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Návod na přípravu těstovin značky Hubertus – Spätzle německé firmy Zabler se nachází přímo na zadní straně obalu balíčku s těstovinami.

Toto umístění návodů je zcela běžné v případě všech potravinářských výrobků, u kterých je přítomnost informací o daném produktu a instrukcí k jeho správné přípravě nebo použití nezbytná.

Daný text, jehož autorem je výrobce těstovin, se užitými jazykovými prostředky neobrací na konkrétního adresáta. Obrací na všechny potenciální zájemce o přípravu těchto těstovin.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text je součástí početné skupiny návodů ke konkrétním výrobkům, v tomto případě se jedná o potraviny, přesněji o vaječné těstoviny.

Hlavní komunikativní funkcí tohoto návodu je seznámit všechny potenciální zájemce o přípravu a konzumaci těstovin s jejím průběhem a zároveň jim poskytnout základní údaje o výrobku.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Zkoumaný návod na přípravu těstovin je součástí charakteristiky výrobku, která se nachází na zadní straně balení.

Text je umístěn v bílém sloupci natištěném na průhledném obalu sáčku, ve kterém jsou uvedeny návody v různých světových jazycích, a to zemí, ve kterých je výrobek možno zakoupit. Údaj o typu jazyka je graficky zvýrazněn a označen mezinárodní zkratkou příslušného jazyka. V tomto případě písmenem F pro francouzštinu v červeném oválu. Ve

stejně úrovni se nachází také název výrobku odlišený od zbylého textu červenou barvou a vytištěný velkými písmeny – PÂTES AUX OEUFS FRAIS.

Samotný text je taktéž graficky zvýrazněn, zelenou barvou písma na bílém podkladu, a je možné ho rozdělit na čtyři části.

První část má deskriptivní charakter a udává složení výrobku (*Ingrédients*, řádek 1).

Návod jako takový představuje část druhou. V případě tohoto výrobku je velmi stručný. Omezuje se pouze na údaj o době vaření těstovin (*Temps de cuisson*, řádek 4). Přesto je od ostatních informací odlišen tučným typem písma.

Následuje přání dobré chuti (*Bon appétit!*, řádek 5), které představuje třetí část.

Závěrečná pasáž podává informaci o datu spotřeby (*A consommer avant*, řádek 5).

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická struktura

Text je uveden výrazným nadpisem se jménem výrobku přeloženým do jazyka příslušného návodu. Jednotlivé nadpisy tak od sebe oddělují a graficky ohraničují rozsah textu.

Velmi podstatnou složku informací o výrobku představuje jeho složení. Jedná se o důležité údaje, jež je nutné znát zejména v případě jedinců s dietou nebo zákazem konzumace jistých látek ze zdravotních důvodů. Jednotlivé složky těstovin jsou v podobě seznamu vyjmenovány ihned za dvojtečkou za substantivem - složení (*Ingrédients* :). V případě vaječné složky je také uvedena procentuální část, kterou vejce v produktu zaujímají (24%, řádek 3). Tento údaj tak upřesňuje celkové složení.

Následný postup přípravy těstovin není vyjádřen žádným slovesným tvarem, jak tomu v případě udílení pokynů bývá. Instrukce k vaření je zredukována na jednočlennou jmennou větu tvořenou substantivním spojením *Temps de cuisson* : (řádek 4). Za grafickým znaménkem dvojtečky je pak uvedena přibližná doba vaření *17-19 Min*. Doba vaření není přesně omezena na konkrétní čas, ale ponechává určitou rezervu, která odpovídá různým podmínkám při vaření. Návod na přípravu je tedy velice stručný, přesto je však plně dostačující a zřetelně formulovaný.

Na pokyn o správném vaření navazuje přací věta *Bon appétit!* Touto větou se autor textu obrací na konzumenty, kteří právě dovršili přípravu pokrmu. Autor textu není nijak konkrétně vyjádřen. Je jím výrobce těstovin, firma Zabler, jejímž úkolem je seznámit případné zákazníky s výrobkem.

Stejně tak, jako není uveden konkrétní autor, není zde ani žádné osobní či přivlastňovací zájmeno, které by odkazovalo na určitého adresáta. Celý text působí v obecné rovině a je určen potenciálním adresátům, kteří se pro přípravu daných těstovin rozhodnou.

Posledním údajem, který text obsahuje, je upozornění na dobu trvanlivosti. Upozornění má opět formu jednočlenné věty, tentokrátě infinitivní *A consommer avant:* (řádek 5). Za grafickým znaménkem dvojtečky však nenalezneme žádné přesné datum, ale odkaz na jiné místo obalu těstovin v podobě jednočlenné jmenné věty- *la date indiquée sur le paquet*. Avizované datum zde není přímo uvedeno, je třeba ho hledat na jiném místě. To vše je způsobeno technickým provedením. Obaly jsou tištěny v dostatečném předstihu a datum spotřeby je na ně doplněno ve chvíli, kdy je sáček s těstovinami naplněn.

• Lexikální stránka

Daný návod se soustřeďuje na předání nezbytných pokynů souvisejících s přípravou těstovin, což výrazně omezuje jeho rozsah.

Užité lexikální prostředky, převážně jednočlenné větné konstrukce, tématicky odpovídají textům, jež se přípravou pokrmů zabývají. Jedná se o údaje spojené s dobou přípravy:

- *Temps de cuisson : 17-19 Min*

či přání dobré chuti:

- *Bon appétit!*

ale také o údaje o složení těstovin uvedené v úvodu návodu:

- *ingrédients: semoule de blé dur de qualité supérieure, oeufs frais...*

V samotném závěru následuje další typický prvek pro texty zabývající se přípravou pokrmů, údaj o datu spotřeby. Tato informace je uvedena infinitivní konstrukcí:

- *A consommer avant...*

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text ze skupiny návodů ke konkrétním výrobkům, v tomto případě k těstovinám, nepředstavuje pouhý návod, ale je součástí celkové charakteristiky výrobku. Proto jsou zde zmíněny informace o složení těstovin a jejich datu spotřeby.

Text je zároveň po vizuální stránce logicky rozčleněn na menší části, což zajišťuje jeho přehlednost. Dobrou srozumitelnost zaručuje návodů užívání jednoduchých vět a grafických znamének, zejména dvojtečky, což se podílí na celkové kondenzaci textu.

Installation matérielle

Installation matérielle

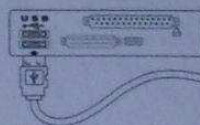
Note : Éteignez toujours votre ordinateur avant de connecter ou de déconnecter votre souris, sauf si vous utilisez un modèle sur port USB sous Windows 98 ou version ultérieure.

1. Pour le modèle série, connectez la souris au port série.
2. Pour le modèle série et PS/2, utilisez l'adaptateur 6 à 9 broches.
- 5 3. Si vous disposez d'un modèle PS/2, connectez la souris au port PS/2.
4. Si vous disposez d'un modèle USB, connectez la souris au port USB de votre ordinateur.
5. Si vous disposez d'un modèle USB & PS/2, vous devez utiliser l'adaptateur PS/2 à 6 broches.

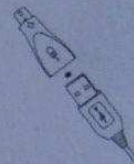
PS/2 Port

USB Port

USB & PS/2 Model

- 10 6. Remettez votre ordinateur sous tension.

Attention : N'utilisez pas la souris optique sur un bureau dont la surface est de verre, glace, métal ou velours noir. De même, si vous n'utilisez pas le capteur optique sur une surface plane, ce dernier risque de ne pas fonctionner correctement. (NetScroll+ Traveler)

Installation logicielle

- 15 1. Insérez la disquette du logiciel MouseMate dans le lecteur A ou B suivant le cas.
2. Cliquez sur le bouton Démarrer (Ctrl et Echap), puis sur Exécuter.
3. Tapez A:\Setup (ou B:\Setup suivant le cas) dans la ligne de commande, et cliquez sur le bouton OK.
- 20 4. Suivez les instructions qui apparaissent à l'écran. Lorsque l'installation est terminée, redémarrez votre ordinateur.

Paramétrage en usine

Magic-Roller	Pressez le Magic-Roller pour parcourir Internet et vos documents Windows
Bouton gauche	Assure les fonctions traditionnelles d'une souris : clic, double-clic et glisser-déposer.
25 Bouton droit	Vous pouvez assigner à ce bouton les fonctions du clavier et de la souris que vous utilisez le plus fréquemment, en plus de certaines fonctions telles que EasyJump, Panoramique automatique, Zoom, etc.
Bouton latéral	Vous pouvez assigner à ce bouton les fonctions du clavier et de la souris que vous utilisez le plus fréquemment, en plus de certaines fonctions telles que EasyJump, Panoramique automatique, Zoom, etc.

30

5.1.3. Installation matérielle

(návod k použití – počítačová myš, text viz str. 44)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Zdrojem tohoto návodu k počítačové myši NetScroll+ Traveler Series firmy Genius je příbalový leták – uživatelský manuál, který je součástí každého balení uvedeného produktu.

Zmiňovaný příbalový leták má formu malé brožurky, která v různých jazycích podává uživateli potřebné údaje, jež mu umožní správně daný výrobek nainstalovat a následně používat. Výběr jazyků každého manuálu odpovídá jazykům zemí, do kterých se příslušný produkt dováží, neboť hlavním cílem návodů je seznámit uživatele s výrobkem v jemu srozumitelném jazyce. Pro účely této práce, jež se zaměřuje na analýzu návodu ve francouzském jazyce, byl tedy vybrán francouzský návod, který se nachází na straně číslo 9.

Návod se neobrací na konkrétního adresáta, je určen všem stávajícím i budoucím uživatelům, kteří se rozhodli nebo rozhodnou pro zakoupení daného produktu – počítačové myši. Autorem návodu je výrobce výrobku.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text patří do rozsáhlé skupiny, kterou souhrnně nazýváme návody. V tomto případě se jedná o návod, který se vztahuje na zcela konkrétní výrobek – počítačovou myš NetScroll+ Traveler Series – a jehož cílem je poskytnout uživatelům tohoto produktu veškeré potřebné informace pro správné a bezpečné použití této myši.

Dominantní komunikativní funkcí tohoto textu je tedy předání výše uvedených informací uživateli, a to formou pokynů, rad, doporučení či upozornění, jak přesně, krok za krokem, postupovat při manipulaci s výrobkem a jak zajistit jeho požadovanou funkčnost. Zároveň plní funkci výzvy, jež uživatele vybízí k vykonání uvedených postupů.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Zkoumaný návod má formu uživatelského manuálu, jenž předává důležité informace pro správnou instalaci zaručující řádnou funkčnost výrobku a jeho bezpečné užívání majitelem, a to ve francouzském jazyce. Zmínka o francouzštině je umístěna v pravém horním rohu stránky a je graficky zvýrazněna, neboť přiložený manuál obsahuje i návody v jiných jazycích.

Problematiku správného uvedení do chodu myši nastiňuje již samotný nadpis – *Installation matérielle* (Instalace hardwaru). Stejný nadpis se v úvodu dvakrát po sobě opakuje, s odlišným grafickým provedením. První z nich plní funkci celkového nadpisu návodu. Užití menšího typu písma bez zvýraznění je zde nahrazeno ohraničením názvu dvěma čarami, což nápis zřetelně odděluje od zbytku textu a přisuzuje mu charakter hlavního nadpisu.

Celý návod je graficky jasně rozdělen do tří částí.

První část se zaměřuje na předání pokynů pro správnou instalaci. V jejím úvodu je zopakován hlavní nadpis (*Installation matérielle*), který je v tomto případě velmi výrazný, tučné písmo s větším rozlišením. Tato část návodu popisuje krok za krokem přesný postup instalace, rozdělný do šesti bodů, a je doplněna o obrazovou přílohu. Ihned v úvodu této pasáže se nachází důležité upozornění ve formě poznámky (*Note*) odlišené kurzívou a menším typem písma. Jejím úkolem je upozornit majitele počítačové myši na zajištění potřebných podmínek pro instalaci. Obdobné upozornění ve stejném grafickém provedení se nachází i v samotném závěru této pasáže. Jedná se o varování (*Attention*), které uživatele upozorňuje na to, v jakém prostředí myš používat.

Navazující pasáž představuje druhou část návodu. Celek je uveden výrazným nadpisem Instalace softwaru (*Installation logicielle*) a stejně jako v předchozí části udává přesné informace v očíslovaných bodech jak postupovat při softwarovém zapojení myši.

Závěrečnou, třetí část, opět uvedenou výrazným nadpisem – Nastavení z výroby (*Paramétrage en usine*) - tvoří technický popis výrobku, jenž má za úkol seznámit uživatele s tímto druhem počítačové myši. Jednotlivé části myši (*magic-roller, bouton gauche, bouton droit, bouton latéral*), které se při manipulaci s výrobkem používají, jsou tučně zvýrazněny a doplněny o charakteristické údaje.

Návod je zakončen stejným způsobem jako je uveden. A to dvěma čarami. V úvodu je mezi čarami uveden nadpis, v závěru je zmíněno číslo strany (9), na které se návod nachází. Tento grafický prvek nejen návod uzavírá, ale vytváří tak i jeho celistvost.

III. Analýza jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická struktura

Již na první pohled a od samého začátku je text velmi zřetelně strukturován a členěn za použití grafické úpravy do větších logicky na sebe navazujících celků.

Prvním výrazným bodem (nápis *français* - tvořený velkými bílými písmeny na tmavém pozadí) je zmínka o druhu jazyka v levém horním rohu, která upozorňuje na fakt, že jazykem návodu je francouzština. V příbalových letácích ve formě brožurek jde o velmi užitečné znázornění, které umožní budoucímu uživateli produktu snáze najít návod v požadovaném jazyce, zvláště v případech, kdy součástí manuálu není obsah.

Pod takto vizuálně výrazným určením jazyka se nachází méně graficky zřetelný hlavní jmenný nadpis návodu, jenž nastiňuje celkovou problematiku – zapojení výrobku (*Installation matérielle*).

Stejné spojení je vzápětí použito znovu, tentokrát jako nadpis první části návodu, která v číslovaných krocích udává postup pro správné zapojení myši k počítači.

Samotný výčet je v úvodu přerušen poznámkou (*note*- řádek1), která uživatele upozorňuje na dodržení základních podmínek předcházejících správné instalaci myši (*avant de connecter ou déconnecter votre souris*), a to formou pokynů předávaných imperativem v druhé osobě množného čísla (*éteignez*). V poznámce jsou zároveň zmíněny případy, pro které dané upozornění neplatí, uvedené předložkou znamenající výjimku - *sauf* (*sauf si vous utilisez un modèle sur port USB sous Windows 98 ou version ultérieure*). Důležitost daného upozornění je zesílena také užitím příslovce *toujours*, které zdůrazňuje dodržení tohoto stavu při každém zapojování počítačové myši. Už od samého začátku je možné pozorovat, že v tomto návodu není autor textu vyjádřen. Veškeré pokyny udává firma Genius, výrobce dané myši, která musí uživatelům poskytnout všechny nezbytné informace pro správné uvedení výrobku do provozu a zajišťující jeho následnou požadovanou funkčnost. Výrobce se zároveň svými pokyny neobrací na konkrétního adresáta. Užití osobní zájmeno *vous* nebo přivlastňovací zájmeno *votre* tedy odkazují na skupinu všech uživatelů této myši.

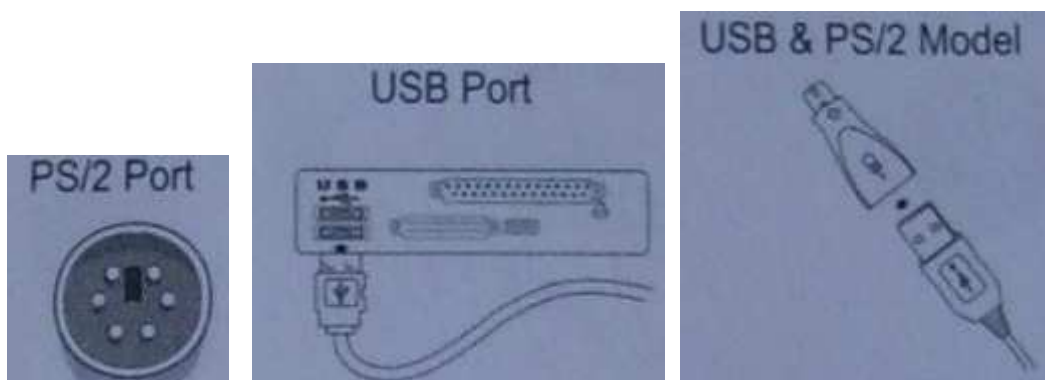
Na výše zmíněnou poznámku přímo navazuje přesný výčet po sobě jdoucích instrukcí, které je třeba splnit pro bezchybnou instalaci. Jedná se o pokyny rozdělené do šesti bodů, jejichž číselné označení je opět graficky zvýrazněné tučným typem písma. V této části návodu mají pokyny formu syntaktických paralelismů, tedy opakování stejných větných struktur, doplněných následně užitím imperativu v druhé osobě množného čísla:

1. *Pour le modèle série, connectez ...* (řádek 3)
2. *Pour le modèle série PS/2, utilisez ...* (řádek 4)
3. *Si vous disposez d'un modèle PS/2, connectez ...* (řádek 5)
4. *Si vous disposez d'un modèle USB, connectez ...* (řádek 6)

Užitím syntaktických paralelismů je dosažena větší přehlednost a lepší orientace uživatele myši v textu. Zároveň je pokyn zestručněn na předání nezbytné informace, která je zřetelná a neztrácí se v dalším kontextu.

Návod v této části rovněž upozorňuje na různé podmínky, se kterými se může uživatel setkat. Jedná se především o rozdílné technické vybavení, které má uživatel k dispozici. Tím pádem se také blíže specifikuje skupina uživatelů, jimž je pokyn určen.

Výjimku ze zavedené struktury vět představuje bod číslo pět (řádek 8). Ten sice začíná zopakováním předchozí větné struktury : 5. *Si vous disposez d'un modèle*, ale v tomto případě nenásleduje imperativ, ale modální sloveso *devoir* ve druhé osobě množného čísla *vous devez*, které opět plní funkci pokynu a zároveň posiluje nutnost jeho dodržení. Stejný bod je také doplněn o obrazovou přílohu, která jasně znázorňuje uvedené typy zařízení, jež může mít uživatel k dispozici, a stává se tak srozumitelnou i pro laiky v oboru počítačů.

Závěrečný bod, bod číslo šest (řádek 10), se pak předchozí zavedené struktuře pokynů v podobě syntaktických paralelismů zcela vymyká. Jedná se o výzvu v podobě imperativu ve druhé osobě množného čísla – *Remettez votre ordinateur sous tension*.

První část je zakončena upozorněním, výstrahou ve formě jednočlenné jmenné věty s interpunkčním znaménkem dvojtečky, za níž následuje konkrétní vysvětlení daného varování (*Attention:* – řádek 11). Toto upozornění se týká správného použití již nainstalované myši.

Upozornění má stejné grafické zpracování jako úvodní poznámka, jež jej odlišuje od zbylého textu. Zcela nová je zde struktura udávaného pokynu, a to ve formě záporného imperativu *N'utilisez pas la souris optique...*, který uživatele upozorňuje na to, jak a kde není myš vhodné používat (*sur un bureau dont la surface est de verre, glace, métal ou velours noir*). Druhé upozornění uvedené příslovcem *de même*, které zde plní funkci konektoru, se pak vztahuje na funkčnost velmi podstatné části myši - optického snímače (*capteur optique*). V tomto případě je užít zápor v podmínkové větě ... *si vous **n'utilisez pas** le capteur sur une surface plane, ce dernier risque de **ne pas fonctionner** correctement.*, který má zabránit poškození výrobku při jeho manipulaci.

Anglický název *NetScroll+Traveler* uvedený v závorce na konci upozornění představuje název řady myší, které optický snímač obsahují a kterých by se mohlo případné poškození týkat.

Následující pasáž představující druhou část návodu je označena jmenným nadpisem *Installation logicielle* (Instalace softwaru – řádek 14). Nadpis je opět graficky zvýrazněn (tučné písmo větší velikosti) a ztvárněním odpovídá nadpisu části první.

Obdobná je i struktura pokynů uvedených v jednotlivě číslovaných bodech, což výrazně zlepšuje přehlednost textu. Přehlednost uvedených příkazů je zajištěna použitím stejné stavby vět, které shodně začínají imperativem v druhé osobě množného čísla:

1. *Insérez...* (řádek 15)
2. *Cliquez ...* (řádek 16)
3. *Tapez ... et cliquez ...* (řádek 17)
4. *Suivez ...* (řádek 19)

Tato struktura také zdůrazňuje sílu injunkce.

Cílem této části není už samotné technické zapojení myši do počítače, ale jejich vzájemné programové propojení na bázi softwaru.

Závěrečná část nese název *Paramétrage en usine* (Nastavení z výroby – řádek 21), jehož grafické znázornění zcela odpovídá nadpisům předešlým. Tato část má deskriptivní charakter, přičemž se zaměřuje na jednotlivé části myši, tlačítka, která se používají při běžné manipulaci. Jednotlivá tlačítka jsou vyjmenována pod sebou a odlišena tučným, větším

písmem od zbylé charakteristiky a způsobu jejich použití. Představují tak jmenné nadpisy k jednotlivým oddílům:

- *Magic-Roller* (řádek 22)
- *Bouton gauche* (řádek 23, 24)
- *Bouton droit* (řádek 25)
- *Bouton latéral* (řádek 28)

Názvy tlačítek jsou přeloženy do francouzštiny, s výjimkou jediného názvu, a to *Magic-Roller* (řádek 22), který je zachován v angličtině.

Kompozice jednotlivých charakteristik není jednotná. V případě tlačítka *Magic-Roller* je účel jeho použití skryt za imperativem ve druhé osobě množného čísla (*Pressez*), který vybízí uživatele k jeho vyzkoušení a na který navazuje infinitivní vazba *pour parcourir Internet et vos documents Windows*, což přesněji definuje užití tlačítka při prohlížení internetu nebo jiných dokumentů v prostředí Windows.

Popis levého tlačítka myši (*bouton gauche* – řádek 23,24) má formu oznamovací věty, která obsahuje výčet jeho funkcí (*clic, double-clic, glisser-déposer*). Věta samotná začíná slovesem ve třetí osobě jednotného čísla indikativu (*assure*). Podmět tvoří prostorově odsazený název tlačítka *bouton gauche*.

Charakteristiky zbývajících tlačítek (*bouton droit, bouton latéral*) jsou naprosto identické. Jedná se o tlačítka, kterým může uživatel přiřadit často používané funkce klávesnice a myši. Výjimku tvoří funkce *Easy Jump, Auto-Panning, Zoom* apod. Tyto informace výrobce uživateli předává v podobě doporučení, toho co může sám uživatel udělat, a to pomocí modálního slovesa *pouvoir* v indikativu – *vous pouvez* (řádek 25, 28). Na volnost výběru funkcí každého uživatele zvlášť poukazuje i struktura *les fonctions du clavier et de la souris que vous utilisez le plus fréquemment*.

V úplném závěru je text graficky ohraničen zcela stejným způsobem jako v úvodu, a to pomocí dvou černých čar s bílým prostorem uvnitř. Na začátku je v bílém prostoru uveden nadpis, v závěru je uvedeno pouze číslo stránky, na které se daný návod nachází, číslo 9. Přesto toto grafické provedení působí jako ucelující prostředek textu.

• Lexikální stránka

Analýzovaný návod se vztahuje na použití produktu technické povahy – počítačové myši. Tato skutečnost naznačuje, že se v daném textu setkáme s výrazy z odborné terminologie. V tomto případě se jedná o termíny z oblasti počítačové techniky. Vzhledem k faktu, že se text obrací na všechny potenciální uživatele této počítačové myši, tudíž i na uživatele z řad laické veřejnosti, dbá návod na přesné a srozumitelné předání těchto výrazů.

Odborná terminologie v návodu popisuje především různé součásti počítačů:

• <i>PS/2 port</i>	• <i>disquette du logiciel</i>	• <i>bouton Démarrer</i>
• <i>USB port</i>	• <i>USB & PS/2 model</i>	• <i>Ctrl et Echap</i>
• <i>port série</i>	• <i>lecteur</i>	• <i>bouton OK</i>

ale i jiná zařízení, která se k počítači připojují:

- *adaptateur 6 à 9 broches*
- *adaptateur PS/2 à 6 broches*
- *souris*

jednotlivé programy:

• <i>documents Windows</i>	• <i>Internet</i>	• <i>Easy Jump</i>
• <i>Zoom</i>	• <i>Panoramique automatique</i>	

Důležitou část odborné terminologie představují také slovesa, která vyjadřují jednotlivé úkony a činnosti spojené s prací na počítači:

• <i>connecter</i>	• <i>taper</i>
• <i>insérer</i>	• <i>démarrer</i>
• <i>cliquer</i>	

V návodu se rovněž setkáme s výrazy, které jsou součástí jednotlivých programů či programovacích pokynů či úkonů při zacházení s myší:

• <i>A:\Setup</i>	• <i>clic</i>
• <i>B:\Setup</i>	• <i>double-clic</i>
• <i>ligne de commande</i>	• <i>glisser-déposer</i>

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text spadá do kategorie návodů, které se vztahují na konkrétní výrobek, v tomto případě na počítačovou myš.

Celý návod je logicky i graficky rozčleněn do tří částí, které postupně umožní uživateli správně myš k počítači nainstalovat, následně programově propojit a v závěru je uveden i popis tlačítek myši, jež se v běžné praxi používají.

Vzhledem k tomu, že se jedná o odbornou manipulaci s technickým výrobkem, je v textu užito velkém množství výrazů z oblasti informatiky. S přihlédnutím k faktu, že myš slouží i běžným uživatelům, výrobce v návodu využívá i obrazového znázornění, jehož hlavním úkolem je přiblížit problematiku široké veřejnosti.

Daný návod je přehledný nejen po grafické stránce (členění textu na jednotlivé tématické části, chronologické číslování postupů, obrazová příloha), ale také z hlediska jazykové výstavby. Text obsahuje velké množství syntaktických paralelismů, které se soustředí na udání nezbytných pokynů a na uvedení zásadních informací, které uživatel nezbytně potřebuje.

4 ANS et +

RÈGLE DU JEU DE DADA

1 Se joue à quatre personnes, chacun choisit sa couleur.

Pour commencer, le joueur doit faire 6, il place alors son cheval et joue une deuxième fois pour le faire avancer suivant le nombre de points obtenus par son dé. Au deuxième tour, il peut faire avancer son cheval ou en faire entrer un autre à son gré.

Le joueur qui ne fait pas 6 au départ ne peut pas faire entrer son cheval, il attendra son tour pour rejouer.

10 Celui qui sort un chiffre et qui l'amène sur une place occupée prend la place du cheval adverse et le renvoie alors à l'écurie d'où il devra recommencer la partie.

Le cheval qui n'a pas de place devant lui ne peut avancer, il attendra autant de tours qu'il faudra pour continuer.

15 Les chevaux doivent arriver au centre dans les cases de leur couleur. Le premier arrivé est gagnant.

RÈGLE DU JEU DE L'OIE

Chaque joueur lance à son tour les deux dés et avance du nombre de cases indiqué par les dés. Le premier arrivé au 63 gagne la partie. Le joueur qui tombe sur une case représentant une oie recompte autant de points qu'il vient de faire. Si au premier coup de dés, un joueur fait 9 par 3 et 6, il se place au 26 ; 9 par 4 et 5, il se place au 53. Le joueur qui tombe sur les numéros suivants doit :

au 6 (le pont) se placer au 12

au 19 (l'hostellerie) laisse passer deux fois son tour de jeu

au 31 (le puits) attendre qu'un autre joueur vienne

le délivrer et ira prendre la place que celui-ci vient de quitter

au 42 (le labyrinthe) retourner au 30

au 52 (la prison) faire comme au 31

au 58 (la tête de mort) recommencer la partie.

Si un joueur, sur un coup de dés, tombe sur une case où il y a déjà un autre joueur, celui-ci va prendre la place du premier. Si vous dépassez le 63, il faut revenir en arrière de tous les points en trop. Le recul est soumis à toutes les règles.

*Dans la même collection : jeu de dames et d'échecs, solitaire, petit cochon, loto et dominos, etc...
D'autres jeux, en malettes ou en coffrets, ou compléments de jeux, sont également disponibles.*

ETS COUVAT - Service Consommateurs - BP 93 - 01103 OYONNAX Cedex - FRANCE

CREATION COUVAT

(Règles du jeu de DADA - výrobce firma Creation Couvat)

5.1.4. Règle du jeu de DADA

(pravidla hry DADA, text viz str. 54)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Pravidla hry DADA, která představuje obdobu českého Člověče, nezlob se!, se nachází na zadní straně svrchního obalu hry.

Na rozdíl od přední strany balení, která je ve většině případů graficky upravena tak, aby na první pohled potenciální zákazníci v obchodě zaujala, je zadní strana zaměřena na předání informací udávajících kompletní charakteristiku hry. Charakteristika výrobku poskytuje údaje o výrobci (logo společnosti), kontakt na zákaznické centrum firmy, na které je možné se obrátit, odkaz na další produkty výrobce a také obrazovou přílohu, která dané výrobky přímo prezentuje. Pravidla hry (návod, jak danou hru zrealizovat) představují nezbytnou část těchto informací.

Kromě pravidel ke hře DADA jsou na obalu uvedena i pravidla pro jinou hru (Jeu de l'oie), jejíž hrací deska byla součástí balení. Tento návod však nebude součástí provedené analýzy.

Adresát daných pokynů není v textu vyjádřen žádnou konkrétní osobou, přesto je ihned v úvodu blíže určen nápisem : 4 ANS et +. Pravidla hry DADA jsou tudíž adresována všem potenciálním hráčům této společenské hry starších čtyř let. Autorem daných pravidel je výrobce hry, firma Creation Couvat.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Pravidla ke společenským hrám představují nezbytné informace umožňující hru pochopit a následně její průběh uskutečnit. Jedná se tedy o návod, jehož hlavní komunikativní funkcí je předání pokynů zajišťujících správnou realizaci dané hry jasným a srozumitelným způsobem.

Pravidla se vždy vztahují k určité hře, proto jsou součástí kategorie návodů ke konkrétnímu výrobku.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Analyzovaný návod má formu pravidel ke společenské hře DADA. Vzhledem k tomu, že jsou pravidla součástí komplexnějších informací o hrách v balení a výrobci, je text graficky i tématicky rozdělen do větších celků.

Ihned v úvodu je velmi výrazně, velkým a tučným písmem, uveden nápis 4 ANS et +, který upřesňuje, komu je daný text určen.

Stránka je následně čarou rozdělena na dvě části, což od sebe jasně odděluje návody k různým hrám.

Pravidla, na jejichž analýzu je tato práce zaměřena, se nachází v levé části obalu a jsou uvedena výrazným nadpisem, který udává název hry (*REGLE DU JEU DE DADA*). Pravou část vyplňují informace o druhé hře (*REGLE DU JEU DE L'OIE*).

Pod názvem následuje text rozdělný do šesti odstavců (řádek 1-15), kde jsou chronologicky uvedené pokyny, jak při hře postupovat, s jakými situacemi je možné se v průběhu setkat, a v závěru nechybí informace o cíli hry.

Následné údaje zvýrazněné tučným písmem se už nevztahují k pravidlům. Výrobce zde uvádí další sortiment her, který je možné zakoupit. Zároveň poskytuje adresu firemního zákaznického centra, jež je klientům k dispozici. Tyto informace mají reklamní charakter a jsou doplněny o obrazovou přílohu znázorňující prezentované hry.

Celá stránka je lemována červeným rámečkem s názvem výrobce, firmy Couvat.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická stránka

Jak už bylo zmíněno, celý text je uveden velmi výrazným nápisem 4 ANS et + určujícím adresáta. Tento nadpis má formu upozornění, kterým výrobce doporučuje vhodnou věkovou hranici pro zvládnutí her v balení. Doporučena je pouze spodní věková hranice, což udává, že se jedná o hru nejen pro děti, ale i pro dospělé.

Druhý nadpis má zcela shodné grafické provedení, ale už se vztahuje jen k jedné z deskových her, a to na hru DADA. Návod je v tomto případě označen jmenným nadpisem *REGLE DU JEU DE DADA* a představuje tedy soubor pravidel určujících systém hry. Výběr termínu pravidla tak nasvědčuje, že se nebude jednat o direktivně formulované pokyny.

Instrukce, jak správně při hře postupovat, je možné rozdělit do čtyř větších celků.

První část představuje první paragraf (řádek 1), který popisuje základ hry před jejím začátkem. To znamená počet hráčů (*4 personnes*) a jejich rozdělení (*chacun choisit sa couleur*). Sdělení má neadresný, deskriptivní charakter, což potvrzuje i užití sloves ve třetí osobě, jednotného čísla, oznamovacího způsobu. Zvratné zájmeno *se* užití ihned v úvodu odkazuje na název hry *Jeu de DADA* z předchozího nadpisu.

Následující paragraf se již zaměřuje na samotný začátek hry (*pour commencer*, řádek 2), kdy spojení infinitivu *commencer* s předložkou *pour* určuje sled událostí a tématicky tak přechází do druhé části. Stále si však zachovává popisný ráz. V textu není přímo uveden jeho autor. Jedná se o výrobce, který prostřednictvím návodu seznamuje potenciální zákazníky, budoucí hráče, s pravidly správného postupu při hře. Výrobce se na ně neobrací formou příkazů, ale přímo popisuje jednotlivé úkony hráče. Nejdříve je stanovena základní podmínka začátku hry, zesílena užitím modálního slovesa *devoir* (*le joueur doit faire 6* - řádek 2) a následný postup (*il place alors son cheval et joue ...* - řádek 3) – kde příslovce *alors* odkazuje na konkrétní časovou událost ve hře - formou oznamovacích vět. Jakmile jednou hráč hru zahájí, pravidla se stávají volnějším a poskytují hráči možnost vlastního rozhodování. Možnost výběru dokazuje užití modálního slovesa *pouvoir* s infinitivem, spojky *ou* a výrazu *à son gré* (*il peut en faire avancer ou en faire entrer un autre à son gré* - řádek 5,6). Jednotlivé pokyny mají formu oznamovacích vět, s podmínkou ve třetí osobě. Neosobní charakter tohoto sdělení, jeho popisný ráz tak posouvá daný návod do oblasti deskripce herních úkonů.

Následující tři odstavce upozorňují na možné nastalé situace v průběhu hry a představují tak třetí tématickou část návodu. Opět je zde zachován spíše deskriptivní charakter textu, což dokládá užití sloves ve třetí osobě jednotného čísla, indikativu, přítomného a zde i budoucího času (*ne fait pas, ne peut pas, attendra* – řádek 7,8). Zároveň je zde užito záporu, který se vztahuje na případ, kdy se nepodaří splnit primární pokyn *faire 6*. Tato instrukce se také nevztahuje na všechny hráče, dotyčná skupina je upřesněna vedlejší větou vztažnou (*qui ne fait pas 6 au départ*). Přesto je ale důležité, aby si tuto skutečnosti osvojili všichni zúčastnění.

I obsah dalšího paragrafu (řádek 9-11) se zaměřuje na popis konkrétní herní situace, postupem figurek po hrací ploše a jejich vyřazením ze hry. Zvláštnost situace je opět upřesněna vedlejšími větami vztažnými (*qui sort un chiffre et qui l'amène*) a nahrazením substantiva *joueur* zájmeným výrazem *celui*. Struktura odstavce zůstává stejná jako u předchozích.

Poslední paragraf této části (řádek 12,13) nijak nevybočuje z deskriptivního stylu textu. Přesto zde dochází ke změně, kdy hlavním podmětem celého odstavce není hráč, ale hrací figurka (*le cheval: le cheval qui n'a pas de place..., ne peut pas avancer, il attendra*). Ta se tak stává aktérem popsané situace opět specifikované vedlejší větou vztažnou.

Závěrečná, čtvrtá část (řádek 14,15), se tématicky zaměřuje na popis cíle hry. Jako v dosavadním textu je i zde zachován oznamovací typ vět, se slovesy v přítomném čase (*doivent arriver, est*). Důležitost informace oznamující cíl hry je zesílena užitím modálního slovesa *devoir*. Do cíle musí hráč dopravit všechny své figurky. Pro lepší srozumitelnost textu je zde opět podmět *joueur* nahrazen přímo výrazem označujícím figurky – *les chevaux*. Rovněž je zde zmíněna důležitost barevného výběru ze začátku hry (*chacun choisit sa couleur*- řádek 1), kdy figurky musí dosáhnout políček právě této barvy (*les cases de leur couleur* – řádek 14,15). Závěrečná informace stanovuje vítězného hráče (*le premier est gagnant*), čímž se zároveň hra dovršuje.

Pro dané části (řádek 9-15) je typický výskyt rozvitých souvětí, jejichž cílem je zachovat jednotný podmět. Tato jednotnost se podílí na srozumitelnosti předaných pravidel:

- *Celui qui sort un chiffre et qui l'amène sur une place occupée prend la place du cheval adverse et le renvoie alors à l'écurie d'où il devra recommencer la partie.* (řádek 9-11)
- *Le cheval qui n'a pas de place devant lui ne peut avancer, il attendra autant de tours qu'il faudra pour continuer.* (řádek 12, 13)

Za pravidly hry DADA následuje další text, který již ale s návodem hry nesouvisí. Jedná se o propagaci dalších výrobků stejné firmy. Vzhledem k tomu, že tyto informace mají reklamní charakter jsou graficky zvýrazněné tučným stylem písma. Výrobce nejdříve nabízí hry ze stejné řady jako je dané balení, a to formou výčtu (*Dans la même collection: jeu de dames et d'échecs, solitaire [...], etc...* řádek 16). Fakt, že daný seznam není úplný a že je kolekce her mnohem bohatší dokazuje užití zkratky etc. spolu se třemi tečkami.

Na široký sortiment zboží, který je k dostání, poukazuje výrobce i dalším tvrzením, kde uvádí jiné typy provedení nejrůznějších her (*en malettes, en coffre, compléments de jeux*, řádek 17).

Pro možnost zakoupení některého z uvedených výrobků nebo jakýchkoliv dotazů výrobce udává i zákaznický kontakt, jak je s firmou možné se spojit, a to formou adresy (*ETS COUVAT- Service Consommateurs- BP 93 – 01103 OYONNAX Ceres- FRANCE*).

Zadní strana obalu je doplněna o fotografii nejrůznějších her, které firma nabízí. Její barevné provedení tak opět plní reklamní funkci za účelem zaujmout potenciální zákazníky a motivovat je k nákupu.

V úplném závěru je pak uvedeno jméno výrobce, firmy COUVAT, jež vyniká na červeném pozadí, které lemuje celou zadní stranu. Určitým způsobem toto logo představuje podpis autora, který veškeré uvedené informace předal.

• Lexikální stránka

Výběr lexikálních výrazů plně odpovídá tématice návodu – seznámení potenciálních hráčů s pravidly hry DADA. Jedná se tedy o lexikum, které je pro společenské hry typické.

Jednotlivé substantivní výrazy charakterizují jednak účastníky dané hry:

- *le joueur*
- *le cheval* – termín užitý pro herní figurku
- *le cheval adverse* – označení soupeře
- *le gagnant*

či prostředky, jež pomáhají hru realizovat, nebo jsou součástí hry, herní polochy:

- *le dé*
- *la partie*
- *le tour*
- *une place occupée*
- *les cases de leur couleur*

Pro uskutečnění hry je nezbytné užití sloves, které vystihují jednotlivé herní postupy potenciálních hráčů. Jedná se opět o výrazy, které jsou příznačné pro oblast společenských her:

• <i>jouer</i>	• <i>renvoyer</i>
• <i>faire 1,2...6</i>	• <i>attendre</i>
• <i>faire entrer</i>	• <i>continuer</i>
• <i>avancer</i>	• <i>avancer</i>

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný návod má formu pravidel ke společenské hře DADA. Takto zvolený způsob sdělení již nasvědčuje skutečnosti, že daný text nebude plný injunkcí, ale bude mít spíše deskriptivní charakter.

Pravidla chronologicky popisují jednotlivé činnosti hráče oznamovacím typem vět se slovesem ve třetí osobě jednotného, případně množného čísla a nastiňují různé situace, které mohou v průběhu hry nastat. Hlavním slovesným časem jsou tedy přezens a futurum. Všechny nastalé případy jsou velmi přesně definovány, a to velkým množstvím vztažných vedlejších vět, které situace upřesňují.

Přesto, že se jedná o deskripci, určitá pasáž, pro kterou je popis více než příznačný, součástí pravidel není. Jedná se o materiální popis součástí hry (počet figurek, kostek, hrací desky apod.). Tento popis složení není uveden ani na jiném místě obalu.

Návod se zaměřuje na předání informací, které úzce souvisí pouze se hrou. Hráčům již ale nenabízí žádné varianty či obměny pravidel, které by pomohly hrací systém výrazně modifikovat. Striktně se drží pouze jedné možnosti.

Text je graficky i tematicky velmi přehledně členěn do menších celků, což umožňuje dobrou orientaci a lepší srozumitelnost. Dobrou srozumitelnost zaručuje také větná stavba, která se vyvaruje složitých konstrukcí a soustředí se na předání pouze podstatných informací.

5.1.5. Závěrečné shrnutí kategorie návodů na konkrétní výrobek

Pestrost jednotlivých forem analyzovaných návodů (kuchyňský recept, návod na přípravu těstovin, manuál k počítačové myši, pravidla hry DADA) jasně dokládá skutečnost, že kategorie návodů na konkrétní výrobek nepředstavuje typově jednotnou skupinu.

Texty se od sebe primárně odlišují rozdílnou povahou výrobků, k nimž se vztahují. Jedná se o nejrůznější oblasti, způsoby a účely použití určující charakter daných produktů (elektronika, domácnost, společenské hry atd.), jejichž konečný výčet je prakticky nemožné postihnout.

Vzhledem k tématickému zaměření této práce na jazykovou složku těchto forem výzvy, doporučení a rady, je však mnohem podstatnější zaměřit se na jazykovou stránku, výstavbu, těchto textů a poukázat na shodné rysy, které prvotní nesourodost do určité míry eliminují.

Všechny studované texty jsou označeny jako návody. Jejich cílem je tedy předat uživateli daného předmětu veškeré informace, které ho s výrobkem seznámí, a následně pokyny, jež mu umožní daný předmět správně použít nebo vytvořit.

Analyzované návody tato kritéria plní. Odlišný je však způsob předání a strukturace sdělení, což je z velké míry ovlivněno povahou výrobku a účelem jeho použití.

Obecnou charakteristiku produktu udává výčet nebo popis jednotlivých složek. Tento popis je nejvýraznější v případě kuchyňského receptu na jablečný koláč, kdy mu je v textu vymezen značný prostor. Kompletní je i u těstovin, kde se složení přímo uvádí. Zcela však chybí u hry DADA. Zde může uživatel údaje o složení vydedukovat pouze přímo z textu, kde instrukce udávají s jakými díly hry manipulovat (*faire 6-* odkazuje na hod kostkou; *placer le cheval* – pohybovat figurkou v podobě koně apod.). Na základě obecně známých skutečností, obecného povědomí, vztahujícího se na deskové hry, však není nezbytné tyto informace zvláště zmiňovat. V případě počítačové myši popis jednotlivých částí nezachází příliš do detailů. Z praktického hlediska se omezuje pouze na prvky, které se běžně používají (viz. *Paramétrage en usine*).

I přes tyto výrazné odlišnosti představuje charakteristika v podobě popisu předmětu, jeho složení, shodný prvek těchto textů.

Mnohem zásadnějším bodem je však způsob předání instrukcí. Pokyny jak a co dělat uvádí všechny návody. Nejčastěji pomocí slovesných imperativů či infinitivů uvedených na začátku věty (kuchyňský recept, počítačová myš). Tím je zdůrazněna síla dané instrukce.

V případě pravidel hry DADA jsou naopak pokyny jak postupovat udány formou popisu, oznamovacích vět se slovesy v přítomné nebo budoucím čase, jež popisují jednotlivé etapy hry. Přesto je zcela jasné, že se nejedná o pouhé konstatování, ale o rady, jak danou hru realizovat. Návod na přípravu těstovin je pak na pokyny velmi stručný. Instrukce pro přípravu je vyjádřena jednočlennou jmennou větou.

Všechny tyto příklady opět poukazují na odlišnou výstavbu jednotlivých návodů a poukazují tak na pestrost jazykových vyjádření. Zároveň ale představují společný rys vlastní všem těmto textům.

U návodů hraje v neposlední řadě důležitou roli srozumitelnost předávaných rad a pokynů a s tím spojená grafická úprava. I z tohoto pohledu se texty výrazně liší. Propracovanější grafika je typická pro výrobky, u nichž je návod součástí obalu. Text zde musí zapadat do celkové koncepce, která má za úkol potenciální kupující upoutat (viz. obal na těstoviny, hra DADA, vlasová kosmetika, ale i recept, jenž je součástí kuchařky). V případě manuálu k počítačové myši není nutné dbát na výrazné barevné provedení. Návod má formu příbalového letáku vloženého do obalu výrobku. Přesto je i zde text graficky upraven a doplněn o obrazovou přílohu.

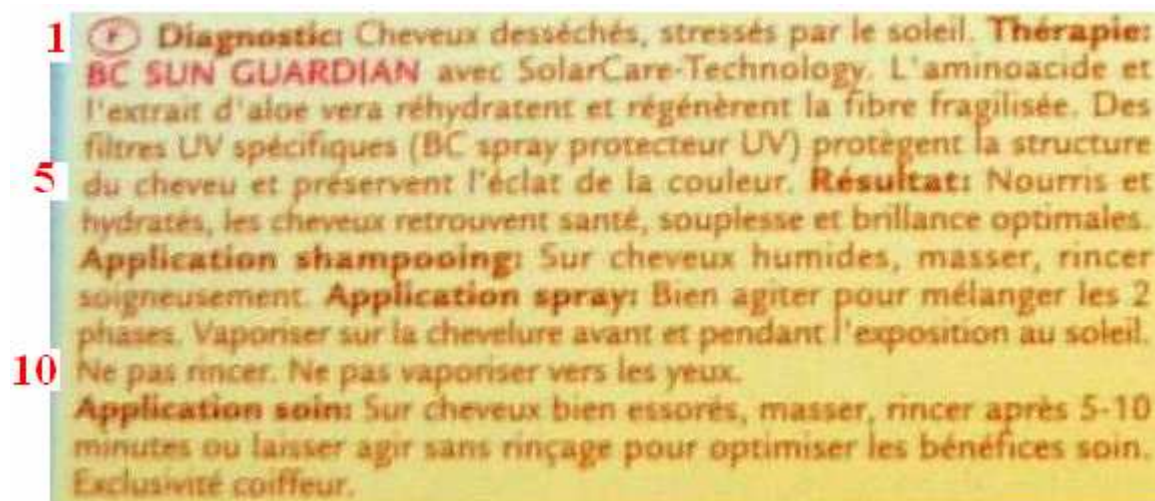
Přehledná strukturace a rozčlenění návodů do částí za pomoci nadpisů a různých stylů písma je pak vlastní všem textům. Nejméně výrazné je to u návodu na těstoviny, kde je ovšem text omezen jak místem, tak stručností předaných informací.

Z právě uvedených skutečností je tedy patrné, že i přes výraznou obsahovou i strukturální rozlišnost existují prvky, které charakterizují všechny analyzované návody a v mnohých případech se i přímo opakují. Jedná se o jednotící rysy, jež umožňují zařazení textů mezi návody, konkrétně pak mezi návody na určitý výrobek.

5.2. Analýza návodů, které pomáhají řešit určitý problém

5.2.1. Schwarzkopf PROFESSIONAL

(návod k použití vlasové kosmetiky)

(zadní strana balení vlasových přípravků BC – HAIRTHERAPY (TRAVEL PACK))

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Tento analyzovaný návod se nachází na zadní straně obalu kosmetického balíčku s přípravky péče o vlasy od firmy Schwarzkopf. Jedná se o cestovní balení s produkty řady BC BONACURE hairtherapy, sun guardian určené zejména pro letní období, kdy jsou vlasy vystaveny nadměrnému působení slunečního záření. Součástí balení jsou tři výrobky – šampón, sprej s ochranným UV filtrem a vlasová kúra po slunění, jejichž užití zaručuje dosažení požadovaného výsledku v podobě zdravých, silných vlasů.

Celá zadní strana obalu je věnována návodům v různých jazycích, které reprezentují země, v nichž je možné výrobek zakoupit. Všechny návody, včetně analyzované francouzské verze, jsou na obalu vytištěné. Výjimku představuje návod v češtině a slovenštině, který byl na obal dodatečně přidán ve formě etikety.

Strana s návody je rovněž doplněna o obrazovou přílohu, fotografii produktů obsažených v balení.

Při zpracování obalu je kladen velký důraz na vizuální stránku prodávaného zboží, jež má na první pohled upoutat pozornost nakupujících. Celý obal, včetně zadní strany s návody, je vyveden v oranžovo-žlutých odstínech, které evokují atmosféru slunce a tudíž avizují i oblast použití daných výrobků, jež mají za úkol vlasy právě proti slunečnímu záření chránit a vyživovat je.

Návody k použití jsou v tomto případě nutnou součástí každého balení a grafickým provedením zcela zapadají do celkové koncepce produkce obalů ke konkrétním výrobkům.

Tento návod je určený všem potenciálním uživatelům daných vlasových kosmetických přípravků. Skupina uživatelů je blíže vymezena v části nazvané *Diagnostic* (řádek 1), kdy je upřesněn stav vlasů (*Cheveux desséchés, stressés par le soleil* – řádek 1), který aplikace daných přípravků pomůže zlepšit. Autorem pokynů správného použití je firma Schwarzkopf.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text patří do skupiny návodů, které se vztahují ke konkrétním výrobkům, jež mají uživatelům pomoci odstranit určitý problém, v tomto případě zlepšit kvalitu vlasů poškozených slunečním zářením. Dominantní komunikativní funkcí tohoto druhu návodů je seznámit uživatele s vlastnostmi výrobku, jeho složením a se způsoby správného použití v podobě rad, doporučení a pokynů pro aplikaci. V tomto případě jeden návod udává postupně všechny tyto údaje ke třem různým výrobkům, které jsou součástí jednoho balení a jejichž společnou aplikací dosáhne uživatel očekávaného výsledku.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Návod samotný je v tomto případě součástí charakteristiky výrobku. Ihned v úvodu tedy uživatel získává informace o tom, komu je přípravek určen, jakými složkami pomáhá a jakých výsledků jeho užíváním dosáhne. Teprve pak následují informace týkající se aplikace jednotlivých výrobků, jež jsou součástí balení.

Úvodní nadpis výrazný svým grafickým provedením (barevné odlišení a větší typ písma) – BC hairtherapy, shodný pro všechny tyto návody na zadní straně obalu, označuje řadu kosmetických výrobků obsažených v balení.

Text v příslušném jazyce je označen mezinárodně uznávanou zkratkou příslušného jazyka v růžovém kroužku. V případě francouzštiny se jedná o písmeno F.

Samotný návod je možné rozdělit do čtyř etap komunikativní strategie. Ihned v úvodu je nastíněna problematika, tedy informace o tom, v jakém případě je daný výrobek vhodné použít. Jedná se o diagnózu (*Diagnostic* – řádek 1). Nadpis této první části je opět graficky zvýrazněn užitím odlišné barvy písma.

K uvedenému problému zároveň konkrétní výrobek nabízí řešení v podobě terapie (*Thérapie* – řádek 1). Tento nadpis je jako v předchozím případě graficky odlišen od zbylého textu. Řešení má funkci popisu vlastností přípravku a následného podání informací o jeho účinných látkách.

Účinky jsou shrnuty v následující třetí části návodu pojmenované právě jako výsledek (*Résultat* – řádek 5).

Závěrečná, čtvrtá část, textu se již věnuje samotnému návodu, tedy postupnému popisu správného použití jednotlivých výrobků. Údaje o tom, o který přípravek se konkrétně jedná, jsou vždy graficky zvýrazněny a plní tak funkci nadpisu k pokynům pro daný produkt:

Řádek 7 – návod k použití šampónu (*Application shampooing*)

Řádek 8 – návod k použití spreje (*Application spray*)

Řádek 11 – návod k použití vlasové kúry (*Application soin*)

Text je zakončen informací o exkluzivním dodávání výrobku do kadeřnických salonů (*Exclusivité coiffeur*, řádek 13), která tak představuje reklamu pro kadeřnictví, jež kvalitní výrobek firmy Schwarzkopf poskytují svým zákazníkům, ale zároveň nejsou nijak blíže určena.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická stránka

Jak už bylo uvedeno, tento návod je součástí charakteristiky výrobku a tudíž se neomezuje na pouhé předání pokynů pro správnou aplikaci, ale uživateli předává komplexnější informace o přípravcích.

Ihned v úvodu je uvedena zmínka o jazyku následného textu, v tomto případě francouzštiny. Jedná se o údaj v podobě barevné grafické zkratky, písmena F v kolečku.

Samotný text pak začíná určením diagnózy uvedené jmenným nadpisem (*Diagnostic*, řádek 1), která vymezuje konkrétní případy, kdy je vhodné přípravky použít. Jedná se o stručnou informaci vyjádřenou jednočlennou jmennou větou:

- *Cheveux desséchés, stressés par le soleil* – řádek 1

Autor textu ani jeho adresát nejsou na začátku ani v průběhu textu konkrétně vyjádřeni. Veškeré pokyny jsou předány neosobním vyjádřením v podobě kladných či záporných infinitivů:

- ... *masser, rincer soigneusement* (řádek 7)
- *Bien agiter pour mélanger les 2 phases.* (řádek 8)
- *Ne pas rincer.* (řádek 10)
- *Ne pas vaporiser...* (řádek 10)
- ... *masser, rincer après 5-10 minutes ou laisser agir sans rinçage pour optimiser les bénéfices soins.* (řádek 11-12)

Přesto je autor znám. Je jím výrobce, který má za povinnost seznámit uživatele s charakteristikou a způsobem použití svých produktů.

Po stanovení diagnózy nabízí výrobce možnost řešení nastalého problému v podobě terapie (*Thérapie*, řádek 1). Navrhované řešení je vyjádřeno velmi stručně, formou jednočlenné jmenné věty, která doporučuje použití přípravků daného balení *BC SUN GUARDIAN avec SolarCare-Technology* (řádek 2). Následuje lexikální výčet hlavních podpůrných látek obsažených v přípravcích v podobě jejich názvů:

- *l'acide aminé* (řádek 2)
- *l'extra d'aloë vera* (řádek 3)
- *filtres UV spécifiques* (řádek 4)

jež se výrazně podílí na zkvalitnění struktury vlasů. Zároveň je i přesně popsán způsob, jakým složky účinkují pomocí sloves *réhydrater, régénérer, protéger, préserver*. Popis terapie se nijak neomezuje na jednočlenné věty. V celé části jsou použita souvětí, jež přesně popisují, které složky přípravků působí v kterých místech poškozených vlasů (*fibre fragilisée*), a co přesně chrání a podporují:

- *L'acide aminé et l'extra d'aloë vera réhydratent et régénèrent la fibre fragilisée.* (řádek 2-3)
- *Des filtres UV spécifiques (BC spray protecteur UV) protègent la structure du*

cheveu et préservent l'éclat de la couleur. (řádek 3-5)

Tímto postupem text přímo směřuje k další části zabývající se výsledkem (*Résultat*, řádek 5). Výsledek je zmíněn ihned v úvodu této části, a to charakteristikou vyživených a hydratovaných vlasů (*nourris et hydratés*, řádek 6), což zajistí právě používání daných přípravků. Na toto zkvalitnění vlasů je kladen velký důraz, a to vytčením větného členu (*nourris et hydratés*) na začátek věty. Takto vyživené vlasy znovu získají samé pozitivní vlastnosti, jež jsou následně vyjmenované (*santé, souplesse et brillance optimales*).

Tato část je zároveň posledním popisem, který se věnuje přípravkům globálně. Následující pasáž se již zabývá jednotlivým produkty a udává pokyny k jejich použití. Údaj o tom, o jaký výrobek se jedná, je vždy tučně zvýrazněn nadpisem určujícím typ přípravku a po dvojtečce následují důležité pokyny.

Prvním přípravkem je šampón (*Application shampooing*, řádek 7). Vzhledem k tomu, že se jedná o prostředek běžného použití, je daný pokyn velmi stručný. Důležité upozornění stojí opět na začátku věty, jedná se o vytčení větného členu v podobě příslovečného určení místa (*sur cheveux humides*). Toto příslovečné určení blíže upřesňuje, na jaké vlasy je vhodné šampón aplikovat. Samotné instrukce jsou předány formou slovesných infinitivů typických pro vyjádření pokynů, výzev a chronologicky seřazených (*masser, rincer*). Příslovečné určení způsobu *soigneusement* pak klade důraz na správné a důkladné provedení činností.

Druhý návod udává nezbytné informace k použití spreje (*Application spray*, řádek 8). I v tomto případě jsou pokyny sdělovány formou slovesných infinitivů v jednočlenných infinitivních větách (*agiter, vaporiser*). Zároveň tato část obsahuje upozornění, co není vhodné dělat, a varuje uživatele formou záporných infinitivů před nesprávným (*Ne pas rincer*, řádek 10) nebo nebezpečným použitím (*Ne pas vaporiser vers les yeux*, řádek 10). Instrukce jak postupovat jsou opět upřesněny použitím adverbíí, která blíže charakterizují průběh aplikace (*bien agiter*). V tomto případě je důležitost důkladného protřepání vzápětí vysvětlena větnou konstrukcí *pour* + infinitiv vyjadřující účel (*pour mélanger les 2 phases*). Užité předložky pak specifikují, kdy a kde je vhodné přípravek aplikovat (*avant et pendant l'exposition au soleil*).

Uživatel v této části také nepřímo získává informace o složení spreje tvořeného dvěma složkami (*2 phases*).

Posledním přípravkem kosmetického balíčku je vlasová kúra (*Application soin*, řádek 11). I v tomto případě začíná pokyn upřesněním typu vlasů, na které je vhodné kúru aplikovat. Důležitost upřesnění je opět doložena vytčením větného členu, *sur cheveux bien essorés*, na

začátek věty. Samotné instrukce mají znovu formu infinitivů sloves (*masser, rincer, laisser agir*). Pokyny však nejsou striktně dané, neexistuje pouze jedna jediná forma aplikace. Nabídnuty jsou dvě možnosti, což udává použití spojky nebo (*ou*, řádek 12). Výrobce zároveň poskytuje účelné vysvětlení pro dodržování instrukcí, a to opět větnou konstrukcí *pour* + infinitiv (*pour optimiser les bénéfices soin*).

Poprvé v návodu se zde setkáme s údaji o čase (*après 5-10 minutes*), který udává potřebnou dobu aplikace pro zaručení požadovaného efektu.

Text je zakončen odkazem na to, kde se dané přípravky používají – *Exclusivité coiffeur* (řádek 13). Jsou dodávány do kadeřnických salonů. Tato informace zároveň působí jako skrytá reklama pro dobrá kadeřnictví, jež kvalitní výrobky firmy Schwarzkopf používají. Žádné ale není přímo zmíněno.

• Lexikální stránka

V celém textu je hojně užito lexikálních výrazů, které se vztahují na oblast péče o vlasy a vlasové kosmetiky. Ať už se jedná o popisy jednotlivých typů vlasů (*cheveux desséchés, stressés, humides, essorés*), slovesa spojená s péčí o vlasy a účinky jednotlivých přípravků (*réhydrater, régénérer, préserver, masser, rincer* etc.) nebo substantiva popisující dosažené výsledky, tzn. zdravý vzhled vlasů (*santé, brillance optimales, souplesse*). Všechny tyto slovní druhy vyzdvihují pozitiva všech přípravků v balení a zaručují dosažení proklamovaného efektu. S negativní charakteristikou vlasů se setkáme pouze v úvodní části, která nastiňuje problematiku. Popisované produkty však situaci zlepší. Proto daný text získává nádech reklamy, jež zřetelně propaguje účinky popsáných produktů.

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text spadá do kategorie návodů na konkrétní výrobek. Přesto se v tomto případě nejedná o pouhý návod, ale o text, který obsahuje další informace o charakteristice výrobku. V tomto případě tři výrobků, jež jsou součástí balení a jejichž kombinací lze dosáhnout avizovaných efektů.

Přesto, že návod poskytuje informace nad rámec pouhých pokynů, text neobsahuje údaje o složení jednotlivých výrobků. Naprosto tedy chybí deskriptivní část, která bývá obvyklou součástí této kategorie návodů.

Zkoumaný návod je logicky i vizuálně rozčleněn do menších částí, které na sebe tématicky navazují a zároveň zajišťují přehlednost textu, která je na první pohled zhoršena zhuštěním textu do jednoho odstavce s malým rozlišením velikosti písma.

Zhruba polovinu textu tvoří charakteristika doporučovaných výrobků řady *BC SUN GUARDIAN avec SolarCare-Technology*. Jedná se o část, která má reklamní nádech (zmiňuje pouze klady dané kosmetiky) a výsledkem slibuje výrazné zlepšení kvality vlasů. Reklamní podstata není typická pro všechny texty z kategorie návodů na konkrétní předmět, přesto může u některých z nich tvořit důležitou část.

1

PANADOL

Antalgique et antipyrétique

Présentation du médicament PANADOL

5

PANADOL 500 mg : comprimé sécable (blanc) ; boîte de 16.
Non remboursé

Composition du médicament PANADOL

	p cp
Paracétamol	500 mg

Paracétamol.

10

Dans quel cas le médicament PANADOL est-il prescrit ?

Ce médicament est un **antalgique** et un **antipyrétique** qui contient du paracétamol.
Il est utilisé pour faire baisser la fièvre et dans le traitement des affections douloureuses.

Contre-indications du médicament PANADOL

Ce médicament ne doit pas être utilisé en cas de maladie grave du foie.

15

Attention : Le paracétamol est présent en association avec d'autres substances dans de nombreux médicaments utilisés pour traiter le rhume ou les douleurs : assurez-vous de ne pas prendre simultanément plusieurs médicaments contenant du paracétamol, car une prise conjointe entraîne un risque de **surdosage** qui peut être toxique pour le foie.

Interactions du médicament PANADOL avec d'autres substances

20

En cas de traitement par un **anticoagulant** oral et par du paracétamol aux doses maximales (4 g par jour) pendant au moins 4 jours, une surveillance accrue du traitement anticoagulant sera éventuellement nécessaire.

Grossesse et allaitement

25

Grossesse :
Les études scientifiques actuellement disponibles n'ont pas mis en évidence de problème particulier lors de l'utilisation de paracétamol chez la femme enceinte.

Allaitement :
Aux doses usuelles, l'usage de ce médicament est possible pendant l'allaitement.

Mode d'emploi et posologie du médicament PANADOL

30

Ce médicament peut être pris indifféremment pendant ou entre les repas. Respecter un intervalle de 4 à 6 heures entre 2 prises. En cas d'**insuffisance rénale**, l'intervalle entre 2 prises doit être de 8 heures minimum.
Les comprimés ne sont pas adaptés à l'enfant de moins de 6 ans. En effet, ils risquent d'obstruer les voies respiratoires si l'enfant déglutit mal et que le comprimé passe dans la trachée (fausse route).

35

Posologie usuelle :

40

- Adulte : 1 ou 2 comprimés, 1 à 3 fois par jour. Ne pas dépasser 3 g de paracétamol (6 comprimés) par jour.
Dans les douleurs sévères de l'adulte et notamment dans l'**arthrose**, la **posologie** maximale peut être portée à 1 g de paracétamol, 4 fois par jour, uniquement sur avis médical.

45

- Enfant : 60 mg par kg et par jour, soit 15 mg par kg toutes les 6 heures ou 10 mg par kg toutes les 4 heures. Il est nécessaire de suivre les recommandations de votre pharmacien ou de votre médecin ou de suivre les posologies suivantes données à titre indicatif : - enfant de 27 à 40 kg (environ 8 à 13 ans) : 1 comprimé, à renouveler au bout de 6 heures, sans dépasser 4 comprimés par jour ;
- enfant de 41 à 50 kg (environ 13 à 15 ans) : 1 comprimé à renouveler au bout de 4 heures, sans dépasser 6 comprimés par jour.

La dose quotidienne maximale de paracétamol chez l'enfant est de 80 mg par kg, en 4 prises minimum, sans dépasser 3 g par jour.

50

Conseils :
Dans le traitement de la fièvre chez l'enfant, lorsque le paracétamol est utilisé à la dose de 60 mg par kg et par jour, l'adjonction d'aspirine ou son usage en alternance avec le paracétamol est inutile, car l'aspirine ne permet pas d'obtenir une baisse supplémentaire de la fièvre.
Des sueurs abondantes accompagnent généralement la baisse de température lors du traitement des fièvres élevées. Ce phénomène est normal.

55

Effets indésirables possibles du médicament PANADOL

Exceptionnellement : **réaction allergique** cutanée.

Laboratoire GlaxoSmithKline Santé Grand Public

LEXIQUE

5.2.2. PANADOL

(příbalový leták k léku Panadol, text viz str. 70, 72)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Daný text, jenž předává veškeré podstatné informace spojené s užíváním léku Panadol, pochází z internetového serveru www.automedication.fr. Jedná se o webové stránky, které se zaměřují na prezentaci nejrozličnějších druhů volně dostupných léků a dávají tak široké veřejnosti možnost nalézt vhodný přípravek pro vyřešení nastalých zdravotních problémů a nedošlo přitom k ohrožení zdraví.

Přesto, že se jedná o internetovou verzi příbalového letáku k medikamentu, vytištěná podoba neobsahuje žádné doprovodné prvky v podobě reklam, odkazů či vyhledavačů, jež analyzovaný text v počítačové podobě doplňují.

Dané informace a pokyny pro správnému užívání léku PANADOL jsou určeny všem potenciálním adresátům, kteří se rozhodnou lék za účelem zlepšení zdravotního stavu použít. Autorem informací jsou webové stránky www.automedication.fr.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text poskytuje nezbytně nutné informace charakterizující konkrétní produkt, v tomto případě lék PANADOL (500 mg). Nejedná se ovšem o přípravek běžného použití, ale o medikament, který má zamezit zdravotním potížím a zlepšit celkový stav jedince. Z tohoto úhlu pohledu patří tedy tento text do skupiny návodů, jež pomáhají vyřešit určitý problém.

Dominantní komunikativní funkcí tohoto návodu je poskytnout všem potenciálním uživatelům léku PANADOL (500 mg) veškeré potřebné informace týkající se jednak popisu vlastností medikamentu (včetně indikační skupiny, nežádoucích účinků, vymezení rizikových skupin pacientů) a zároveň podat podrobné instrukce spojené se správným dávkováním.

antalgique :

Médicament qui agit contre la douleur. Les antalgiques agissent soit directement sur les centres de la douleur situés dans le cerveau, soit en bloquant la transmission de la douleur au cerveau.
Synonyme : analgésique.

anticoagulant :

Médicament qui empêche le sang de coaguler et qui prévient donc la formation de caillots dans les vaisseaux sanguins.

Les anticoagulants sont utilisés pour traiter ou prévenir les phlébites, les embolies pulmonaires, certains infarctus. Ils permettent aussi d'empêcher la formation de caillots dans le cœur lors de troubles du rythme comme la fibrillation auriculaire ou en cas de valve cardiaque artificielle.

Il existe deux grand types d'anticoagulants :

- les anticoagulants oraux, qui bloquent l'action de la vitamine K (antivitamine K, ou AVK) et dont l'efficacité est contrôlée par un dosage sanguin : l'INR (anciennement TP) ;

- les anticoagulants injectables, dérivés de l'héparine, dont l'efficacité peut être contrôlée par le dosage sanguin de l'activité anti-Xa, le Temps de Howell (TH) ou le Temps de Céphalin Kaolin (TCK) suivant les produits utilisés. Un dosage régulier des plaquettes sanguines est nécessaire pendant toute la durée d'utilisation d'un dérivé de l'héparine.
Voir aussi : antivitamine K, INR.

antipyrétique :

Médicament utilisé pour abaisser la température du corps lors des accès de fièvre.

arthrose :

Usure du cartilage, responsable de douleurs articulaires et d'une limitation des mouvements.

insuffisance rénale :

Incapacité des reins à éliminer les déchets ou les substances médicamenteuses. Une insuffisance rénale avancée ne se traduit pas forcément par une diminution de la quantité d'urine éliminée. Seuls une prise de sang et le dosage de la créatinine peuvent révéler cette maladie.

posologie :

Quantité et répartition de la dose d'un médicament en fonction de l'âge, du poids et de l'état général du malade.

réaction allergique :

Réaction due à l'hypersensibilité de l'organisme à un médicament. Les réactions allergiques peuvent prendre des aspects très variés : urticaire, oedème de Quincke, eczéma, éruption de boutons rappelant la rougeole... Le choc anaphylactique est une réaction allergique généralisée qui provoque un malaise par chute brutale de la tension artérielle.

surdosage :

La prise en quantité excessive d'un médicament expose à une augmentation de l'intensité des effets indésirables, voire à l'apparition d'effets indésirables particuliers.

Ce surdosage peut résulter d'une intoxication accidentelle, ou volontaire dans un but de suicide : il convient alors de consulter le centre antipoison de votre région (liste en annexe de l'ouvrage). Mais le plus souvent, le surdosage est la conséquence d'une erreur dans la compréhension de l'ordonnance, ou de la recherche d'une augmentation de l'efficacité par un dépassement de la posologie préconisée. Enfin, une automédication intempestive peut conduire à l'absorption en quantité excessive d'une même substance contenue dans des médicaments différents. Certains médicaments exposent plus particulièrement à ce risque, car ils sont considérés (à tort) comme anodins : vitamines A et D, aspirine, etc. L'arrêt ou la diminution des prises médicamenteuses permettent de faire disparaître les troubles liés à un surdosage.

automedication.fr © Copyright Vidal, 2008.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Analýzovaný návod na užívání léku je součástí kompletní charakteristiky tohoto léčivého přípravku. Nejedná se o informace poskytované formou příbalového letáku, ale internetového uveřejnění. Proto je zde kladen větší důraz na grafickou úpravu a způsob provedení.

Celý text je uveden výrazným nadpisem, jenž představuje název léku, a následně je rozdělen do deseti tématických odstavců. Samotný nadpis je navíc doplněn o údaj data vložení textu na dané webové stránky.

Jednotlivé pasáže se zaměřují nejen na předání podstatných údajů důležitých pro seznámení se s lékem, ale také udávají pokyny, doporučení a rady, kdy daný medikament užívat, a zároveň varují před jeho možnými nežádoucími účinky.

Každý z tématických celků je označen nadpisem, který avizuje jeho problematiku.

- *Présentation du médicament PANADOL* (řádek 3)
- *Composition du médicament PANADOL* (řádek 6)
- *Dans quel cas le médicament PANADOL est-il prescrit?* (řádek 10)
- *Contre-indications du médicament PANADOL* (řádek 13)
- *Interactions du médicament PANADOL avec d'autres substances* (řádek 19)
- *Grossesse et allaitement* (řádek 24)
- *Mode d'emploi et posologie du médicament PANADOL* (řádek 29)
- *Effets indésirables possibles du médicament PANADOL* (řádek 55)

Charakteristické vlastnosti Panadolu jsou v závěru doplněny o název výrobce, firmu *GlaxoSmithKline Santé Grand Public*. Tento údaj představuje v internetové verzi odkaz, po jehož otevření se zobrazí seznam medikamentů této firmy prezentovaných v rámci serveru www.automedication.fr.

Text je rovněž doplněn o slovník odborných termínů, které se v návodu vyskytují. Formou definic je upřesněn význam těchto výrazů a daný lék je tak přiblížen široké veřejnosti. V textu jsou tyto termíny zvýrazněny zelenou barvou a zeleným podtržením.

V úplném závěru je zmíněn odkaz na zodpovědného autora. V tomto případě se jedná o server www.automedication.fr, jenž převzal autorská práva od společnosti Vidal.

Celková textová kompozice se tudíž velmi výrazně podílí nejen na jeho přehlednosti ale také na srozumitelnosti.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo-syntaktická stránka

Analyzovaný text je uveden výrazným substantivním nadpisem udávajícím název léku- *PANADOL* a upřesňujícím jeho druh: *Antalgique et antipyrétique* (řádek 1,2). Daná charakteristika určuje, proti čemu se lék *PANADOL* podává. Tyto údaje se od zbylého textu odlišují výrazným provedením (bílá písmena v zeleném rámečku) a zřetelně nastiňují obsah textu, který předává kompletní charakteristické informace o tomto léku. Hlavní nadpis je doplněn o heslovitý jmenný údaj s interpunkčním znaménkem dvojtečky, za kterým následuje datum zveřejnění textu na daném serveru (*Mise à jour: 19 août*).

Následný nadpis již přímo avizuje, že se zde jedná o celkové seznámení s medikamentem. Forma zůstává opět stejná, jednočlenná jmenná věta: *Présentation du médicament PANADOL* (řádek 3). Charakteristika léku je uvedena jmenným nadpisem *PANADOL 500 mg*, jenž určuje množství obsažených léčivých látek, a zakončeným interpunkčním znaménkem dvojtečky, které naznačuje následné pokračování popisu léku: *comprimé sécable (blanc); boîte de 16* (řádek 4) opět ve formě jmenných konstrukcí oddělených středníkem. Závěrečný údaj v podobě participiální konstrukce (*non remboursé*) se nevztahuje přímo k popisu balení léku. Týká se jeho dostupnosti a způsobu získání v lékárnách. Uvedená charakteristika *PANADOLU* je velmi stručná, bez složitých větných konstrukcí a slovesných tvarů. Důležitou funkci tak plní interpunkční znaménka, dvojtečka a středník, která od sebe jednotlivé informace přehledně oddělují.

Jak už bylo výše zmíněno, celý text je rozdělen do jednotlivých odstavců, které postupně předávají veškeré potřebné rady a instrukce nutné pro správné užívání léku. Jedná se o popis vlastností a účinků, které jsou pro příbalové letáky léčiv typické :

- *Composition du médicament PANADOL* (řádek 6)
- *Dans quel cas le médicament est-il prescrit?* (řádek 10)
- *Contre-indications du médicament PANADOL* (řádek 13)
- *Interactions du médicament PANADOL avec d'autres substances* (řádek 19)
- *Grossesse et allaitement* (řádek 23)
- *Mode d'emploi et posologie du médicament PANADOL* (řádek 29)
- *Effets indésirables possibles du médicament PANADOL* (řádek 55)

Uvedené nadpisy mají shodnou strukturu v podobě jmenných vět. Pouze jednou má nadpis formu otázky (*Dans quel cas le médicament PANADOL est-il prescrit?*- řádek 10).

Pro všechny pasáže je příznačný převážně deskriptivní způsob vyjadřování doplněný o rady a doporučení formou imperativů nebo kladných a záporných infinitivů:

- *assurez-vous de ne pas prendre simultanément plusieurs médicaments contenant du paracétamol* (řádek 16, 17)
- *Respecter un intervalle de 4 à 6 heures entre 2 prises.* (řádek 30, 31)
- *Ne pas dépasser 3g de paracétamol (6 comprimés) par jour.* (řádek 36, 37)

Druhý oddíl (řádek 6), jenž se zabývá složením medikamentu, využívá pro předání informací grafického znázornění v podobě tabulky, ve které je uvedena hlavní látka (*Paracétamol*) a její množství (*500 mg*). Tato grafická podoba představuje jednodušší a přehlednější způsob sdělení.

Navazující část (řádek 10) se od ostatních liší již druhem nadpisu, který není zredukován do jmenné podoby, ale má formu doplňovací otázky: *Dans quel cas le médicament est-il prescrit?*. Na danou otázku není bezprostředně odpovězeno. Odpověď je zakomponována do definice, která nejdříve popisuje účinky a složení PANADOLU v podobě oznamovací věty, slovesa ve třetí osobě jednotného čísla a užití odborných výrazů (*Ce médicament est un antalgique et un antipyrétique...*, řádek 11). Vzápětí pak udává případy, kdy je lék vhodné použít, a to zdůrazněním účelu použití pomocí infinitivní konstrukce s předložkou *pour* (*pour faire baisser la fièvre*, řádek 12) a následného vymezení další situace, kdy je vhodné PANADOL aplikovat (*et dans le traitement des affections douloureuses*).

Obdobná struktura a způsob vyjadřování (oznamovací způsob, sloveso ve třetí osobě jednotného čísla) přetrvává i v následujícím odstavci. Vzhledem k tomu, že se jedná o důležité upozornění, je jeho nutnost zdůrazněna modálním slovesem v záporu (*ce médicament ne doit pas être utilisé...*, řádek 14). Toto upozornění je dále rozvedeno ve speciální, rámečkem oddělené, pasáži označené jako varování (*Attention*, řádek 15). Upozornění začíná pouhým konstatováním v indikativu přítomnosti o výskytu látky paracetamolu v jiných obdobně zaměřených lécích. Důvod tohoto vyjádření následuje za interpunkčním znaménkem dvojtečky. Zde se poprvé autor textu přímo obrací na uživatele Panadolu, kteří zaujímají pozici adresáta celého textu, prostřednictvím slovesného imperativu ve druhé osobě množného čísla s následným záporným infinitivem a osobního zájmena *vous* ([...] *assurez-*

vous de ne pas prendre..., řádek 16). Autor sám není nijak konkretizován. Až v úplném závěru je v místech obvyklého autorského podpisu odkaz na webové stránky, jež jsou zdrojem tohoto návodu k použití.

Vysvětlení důležitosti tohoto upozornění přichází až v samotném závěru pasáže, a to po souřadici spojce *car* (řádek 17). Vážnost upozornění podtrhují i lexikální výrazy z oblasti rizika ohrožení zdraví (sloveso *entraîner*, *un risque de surdosage*, adjektivum *toxique*, řádek 17, 18).

Následující odstavec se rovněž zaměřuje na vzájemné působení PANADOLU a dalších látek (řádek 20-22). Vše se konkretizuje na případ léčby antikoagulanty za současného použití PANADOLU. Léčba je velmi přesně popsána, jednak užitým množstvím látek (*doses maximales (4g par jour)*), jednak délkou léčení (*pendant au moins 4 jours*). Popsaná situace je vzápětí doplněna o radu jak správně postupovat. Nejedná se o žádné zásadní vybídnutí ke konkrétnímu jednání, ale o doporučení zvýšeného dohledu. Této skutečnosti odpovídá i zvolená forma, užití slovesa ve třetí osobě jednotného čísla v budoucím čase a modálního příslovce *éventuellement (une surveillance accrue du traitement anticoagulant sera éventuellement nécessaire-* řádek 21,22).

V rámci návodu jsou dále vymezeny zvláštní případy, kdy je třeba dbát zvýšené opatrnosti při užívání léků. Jedná se o těhotenství a následné období kojení (řádek 24-28). Detaily jsou rovněž předány formou prostého oznámení v přítomném čase (*Les études scientifiques actuellement disponibles n'ont pas mis en évidence...; l'usage de ce médicament est possible...*).

Další část textu je sama o sobě označena jako návod (*Mode d'emploi*, řádek 29) a dávkování (*Posologie du médicament PANADOL*). Tento úsek je také více strukturován. Nejprve se jedná o obecnější druh informací spojených s užíváním léku, který nijak striktně nevymezuje konkrétní způsob. Dokládá to opět deskriptivní charakter věty: sloveso ve třetí osobě jednotného čísla indikativu přítomného. Volnost v oblasti dávkování dokládá též užití modálního slovesa *pouvoir (Ce médicament peut être pris*, řádek 30) vyjadřujícího možnost spolu s způsobovým příslovcem *indifféremment* a následné zmínění dvou možností, které se nabízí (*pendant ou entre le repas*, řádek 30). Naopak skutečnost, již je nutné dodržet, je zdůrazněna užitím infinitivu *Respecter*, který uživatele vybízí zachovat udaný časový rozestup mezi jednotlivými dávkami. I zde ale dochází k vymezení zcela konkrétního případu, ledvinové insuficience (řádek 31), kdy je časový interval pozměněn. Povinnost dodržet tento časový úsek je zde vyjádřena pomocí modálního slovesa *devoir* v přítomném čase (*l'intervalle entre 2 prises doit être de ...*).

V této pasáži se rovněž nachází upozornění upřesňující věkovou kategorii, pro niž není daný lék v podobě tablet vhodný. Jedná se o děti mladší šesti let (*enfant de moins de 6 ans*, řádek 33). Varování o nevhodnosti tablet má formu záporného oznámení (*Les comprimés ne sont pas adaptés...*, řádek 33), které je vzápětí doplněno o vysvětlení hrozícího nebezpečí zdůrazněné slovesem *risquer* (*ils [les comprimés] risquent d'obstruer les voies respiratoires...*, řádek 33-34).

Dávkování je pak věnovaná samostatná část označená nadpisem *Posologie usuelle* (řádek 35). Pro větší přehlednost je užívání rozděleno do dvou skupin označených symbolem odrážky, u kterých se dávkování liší:

• *Adulte* (řádek 36)

• *Enfant* (řádek 40)

Základní pokyny dávkování mají formu jednočlenných jmenných vět, jejichž stručnost podporuje srozumitelnost sdělení a vyzdvihuje jeho podstatu : *1 ou 2 comprimés, 1 à 3 fois par jour* (řádek 36). Zároveň ponechává uživatelům možnost zvolit si vlastní množství tablet. Základní dávkování je dále doplněno o další užitečné instrukce. V případě dospělých se jedná zejména o výstražný pokyn určující maximální denní dávku, a to formou záporného infinitivu – *Ne pas dépasser* (řádek 36). Instrukce se rovněž zaměřují na konkrétní případ (*douleurs sévères, notamment dans l'arthrose*, řádek 38), kdy nabízí možnost za pomoci modálního slovesa *pouvoir*, dávku upravit (*la posologie maximale peut être portée..*-řádek 38). Toto doporučené užívání je ale nutné konzultovat s lékařem. Nutnost lékařské konzultace podtrhuje užití příslovce *uniquement* (*uniquement sur avis médical-* řádek 39).

V případě dětí se pokyny odlišují v závislosti na jejich věku. U nejmenších dětí je dávkování vyjádřeno ne počtem tablet, které se u nich nedoporučují, ale přímo jednotkami míry, miligramy, v závislosti na tělesné hmotnosti (*60 mg par kg et par jour, soit 15 mg par kg toutes les 6 heures ou 10 mg par kg toutes les 4 heures*, řádek 40, 41). Samotnému dávkování předchází důležité upozornění formou neosobní vazby slovesa *être*: *Il est nécessaire de suivre les recommandations de votre pharmacien ou de votre médecin ou de suivre les posologies suivantes données à titre indicatif* (řádek 41-42), jež poukazuje na nutnost respektovat dané instrukce. Dále následuje výčet jednotlivých skupin dětí určených přibližnou hmotností odpovídající jistým věkovým kategoriím:

- *enfant de 27 à 40 kg (environ 8 à 13 ans)* (řádek 42)
- *(enfant de 41 à 50 kg (environ 13 à 15 ans)* (řádek 45)

s určením doporučeného dávkování stejným způsobem jako v případě dospělých (počtem tablet).

Naopak rozdílnou formou jsou předány instrukce o dodržení určitého časového intervalu mezi jednotlivými dávkami. V tomto případě je použito vazby infinitivu *renouveler* s předložkou *à* doplněné o časový údaj (*à renouveler au bout de 6 heures*, řádek 45).

Závěrečnou informaci v rámci dávkování jednotlivých skupin představuje údaj o maximální dávce, jenž má formu infinitivu slovesa *dépasser* s předložkou *sans* (*sans dépasser 4 comprimés par jour ...*).

Údaje o dávkách vhodných pro dětské pacienty jsou završeny radami oddělenými od zbytku textu pomocí rámečku (*Conseil* – řádek 49-54). Jedná se o oznámení v přítomném čase indikativu, jenž konstatuje pomocí adjektiva *inutile* (řádek 51) zbytečnost užívat současně podobně zaměřené léky. Zároveň udává jasné vysvětlení, kdy záporný tvar slovesa *permettre* znovu dokazuje bezúčelnost kombinace zmiňovaných léků: *car l'aspirine ne permet pas d'obtenir une baisse supplémentaire de la fièvre* (řádek 51-52).

Součástí rad je i upozornění na zcela obvyklé příznaky spojené s poklesem teploty – *des sueurs abondantes* (řádek 53), které jsou prezentovány jako zcela běžné. A to jednak formou vyjádření v podobě přítomného času sloves indikativu doplněného o příslovce *généralement*: *Des sueurs abondantes accompagnent généralement la baisse de température ...* (řádek 53-54), tak i finálním označením této skutečnosti jako zcela běžné (*Ce phénomène est normal.*).

Závěrečnou pasáž představují údaje o nežádoucích účincích (*Effets indésirables* - řádek 55). Jedná se o velmi stručné, heslovité vyjádření doprovázené znaménkem dvojtečky, které se soustředí na výčet nežádoucích účinků, jež se ale vyskytují jen zřídka, což podtrhuje příslovce *exceptionnellement* (*Exceptionnellement : réaction allergique cutanée* - řádek 56).

Poslední informací, jež je součástí charakteristiky léku Panadol, je odkaz na jeho výrobce, firmu Laboratoire GlaxoSmithKline Santé Grand Public. V počítačové podobě je možné na odkaz kliknout. Poté se zobrazí další výrobky této farmaceutické firmy, jejichž charakteristika je umístěna na webových stránkách automedication.fr.

• Lexikální stránka

Pro analyzovaný návod je více než příznačné užití lexika v podobě odborných termínů:

- *antalgique*
- *surdosage*
- *réaction allergique*
- *antipyrétique*
- *anticoagulant*
- *paracétamol*
- *insuffisance rénale*

které jsou v textu zvýrazněny zelenou barvou a podtržením. V počítačové verzi je opět možné tato slova kliknutím otevřít v novém okně, jenž přináší jejich vysvětlení. Stejně vysvětlení nabízí také slovník, který navazuje na text návodu a formou definic, popisu základních rysů a případného způsobu použití, udává přesný význam termínů, jež se tak stávají srozumitelnými široké veřejnosti. Tento slovník však není přímou součástí návodu k použití medikamentu, proto není podrobněji analyzován.

Vedle odborných výrazů se zde velmi hojně vyskytují i běžně užívané výrazy z oblasti nemocí a léčby:

substantivní výrazy:

• <i>médicament</i>	• <i>traitement</i>	• <i>rhume</i>
• <i>comprimé sécable fièvre</i>	• <i>affections douloureuses</i>	• <i>maladie de foie</i>

slovesa:

- *prescrire*
- *prendre*
- *entraîner...*

Všechny tyto výrazy umožňují zařadit daný návod mezi farmaceutické texty určené široké veřejnosti.

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text se v první řadě zaměřuje na poskytnutí nezbytných informací, které je nutné znát před použitím daného léku. Z tohoto důvodu v textu převládá zejména deskriptivní způsob vyjadřování, který formou popisu charakterizuje daný lék. Samotný návod k použití, jenž určuje správné dávkování a způsob užívání, je součástí této charakteristiky a zcela zapadá do celkové koncepce i způsobu vyjadřování v textu. Jednotlivé rady a doporučení v injunktivní podobě jsou málo četné a tvoří součást deskriptivních pasáží.

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o informační leták stažený z internetových stránek, dochází k zestručnění určitých informací (např. složení PANADOLU, vedlejších účinků) a zmínění jen těch nejpodstatnějších.

Cílem návodu je tyto údaje co nejsrozumitelnějším způsobem přiblížit skupině potenciálních uživatelů. Z tohoto hlediska je důraz kladen také na strukturaci textu do jednotlivých tematických celků a na jeho srozumitelnost (složitě větné struktury jsou často nahrazovány heslovitými výrazy nebo jednočlennými větami, hojně se užívá interpunkčních

znamének). Důležitou roli hraje rovněž grafické zpracování, které se pomocí tabulek, zvýraznění a jiných prvků, na textové přehlednosti výrazně podílí.

1 Comment faire passer le hoquet ?

question de : lilou

Il y a le fameux truc de faire peur... mais ce n'est pas très efficace. Je vous donne quelques remèdes de bonne femme qui ont fait leurs preuves.

5 -Croquer trois ou quatre grains de poivre.

-Avaler une cuillerée à café de sucre cristallisé. (ou laisser fondre un morceau de sucre dans la bouche).

-Pour un hoquet qui dur trop longtemps, sucez un morceau de sucre trempé dans du vinaigre. C'est horrible, mais très efficace !

10 -Vous pouvez aussi essayez de concentrer votre attention sur une activité qui la sollicite obligatoirement. Essayez par exemple de tenir une assiette en équilibre sur un doigt...

réponse de : richard le 2005-10-16

Les 5 questions précédentes :

[Qui a inventé l'ampoule électrique ?](#)

[Qui peut bénéficier de la procédure de surendettement ?](#)

[Quelle est la définition du massage ?](#)

[Quels sont les délais pour faire pratiquer une IVG ?](#)

[Comment obtenir réparation d'une erreur médical ?](#)

Je m'implique dans explic

En répondant aux autres internautes, partagez vos connaissances et apportez votre touche personnelle à la plus pertinente bibliothèque communautaire d'explication du net !

clac

Posez une question, explic vous répond !

vas-y explic !

►► Vous avez des informations permettant de compléter cette réponse, merci de remplir le champs ci-dessous

Envoyer

(Comment faire passer le hoquet?<http://www.explic.com/2125-hoquet.htm>)

5.2.3. Comment faire passer le hoquet? (Jak se zbavit škytavky?, text viz str. 82)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Zdrojem tohoto návodu, jehož cílem je poskytnout nám rady a pomoci nám zbavit se nepříjemného problému – škytání, je francouzská internetová doména : www.explic.com .

Tento internetový portál představuje jakousi knihovnu rad a návodů pro nejrůznější typy situací. Databáze je volně dostupná všem uživatelům internetu, kteří v ní mohou jednak pomoc hledat, ale také sami přispívat. Není nutná žádná registrace ani poplatky. Stačí jen položit otázku a počkat, zda se najde zájemce, který ji zodpoví. Případně můžeme heslovitě zadat téma, které nás zajímá, a následně prostudovat nalezené odkazy. Jediným pravidlem pro užívání těchto webových stránek je respektování zásad slušného chování a neporušovat zákony platné na území Francie neboť jsou provozovány francouzským pronajímatelem - sarl explic.

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o volně dostupnou databázi rad, doporučení a návodů, které jsou založeny na zkušenostech jednotlivých uživatelů, nelze zde předpokládat odborný styl vyjadřování, ale užití běžné, hovorové francouzštiny s výrazy, které jsou pro ni příznačné i s případným výskytem pravopisných či gramatických chyb.

Pokyny daného návodu jsou odpovědí na otázku, kterou položil konkrétní tazatel (lilou). Přesto jsou ale určeny všem návštěvníkům tohoto serveru, jež tak stávají potenciálními adresáty textu.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text spadá do kategorie textů, jež souhrnně označujeme jako návody. Přesněji řečeno se jedná o text, který můžeme zařadit do skupiny návodů, které nám mají pomoci vyřešit vzniklý problém. V tomto případě se jedná o nepříjemné škytání.

Hlavní komunikativní funkcí textu je tudíž nabídnout všem potenciálním čtenářům, které uvedený problém trápí, možná řešení v podobě rad, doporučení, co v dané situaci dělat, a zároveň je formou výzvy vybídnout k realizaci navrhovaných činností.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Zdrojem analyzovaného textu je internetový server www.explic.com. Na tuto skutečnost poukazuje jeho zpracování a především doplňující informace v podobě oken soustředěných především po levé straně textu a následně i celková grafická úprava.

Celý text je uveden výrazným nadpisem odkazujícím na stránky, jež jsou zdrojem návodu. V levé části následuje reklamní slogan a odkazy, které vybízí k aktivnímu zapojení uživatelů internetu v rámci daného serveru.

Samotný návod má formu odpovědi na předem položenou otázku, jež zároveň avizuje danou problematiku: *Comment faire passer le hoquet?* (řádek 1). Tato otázka současně plní funkci nadpisu, který se od zbylého textu odlišuje vzhledově – je zvýrazněn tučným písmem a větší velikostí písma.

Pod nadpisem najdeme velmi nevýrazným způsobem ztvárněný údaj určující autora položené otázky: *question de : lilou* (řádek 2). Jméno tazatele je však jediným údajem, který o jeho osobě máme k dispozici. Navíc ani nemůžeme přesvědčivě určit, zda se o jméno vlastní jedná. V internetovém prostředí bývá velmi často pravá identita skryta pod pouhou přezdívkou.

Dále již následuje samotná obsahová část, kterou můžeme rozdělit do několika odstavců. První, úvodní odstavec znovu nastiňuje probíranou problematiku, avšak nepřímou. Nedomáhá se přesného zopakování výrazu *le hoquet*, ale autor odpovědi přímo avizuje všem dobře známou metodu boje proti škytavce (*faire peur*), která je však z jeho pohledu neúčelná. Autor tedy volí postup, kdy nejdříve zamítne určité řešení, za které následně navrhne jiné :

- *Croquer trois ou quatre grains de poivre.* (řádek 5)
- *Avaler une cuillerée à café de sucre cristallisé. (ou laisser fondre un morceau de sucre dans la bouche).* (řádek 6)
- *...sucez un morceau de sucre trempé dans du vinaigre.* (řádek 8)
- *Essayez par exemple de tenir une assiette en équilibre sur un doigt...* (řádek 11)

V analyzovaném textu nenalezneme odstavec, který by plnil funkci závěru nebo shrnutí. Návod je zakončen výčtem možných činností, co proti škytání dělat. Vzhledem k tomu, že se jedná o pouhý výpis z pomyslného seznamu ověřených a snadno

realizovatelných postupů, není jejich počet konečný. Proto také autor nechává v úplném závěru prostor pro jejich doplnění znázorněný třemi tečkami (...).

Text je zakončen údaji o autorovi odpovědi a datem, kdy byla odpověď zveřejněna.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo – syntaktická stránka

Celý text je uveden výrazným nadpisem odkazujícím na stránky, jež jsou zdrojem návodu. V levé části následuje reklamní slogan: *Je m'implique dans explic*, který vybízí k aktivnímu zapojení uživatelů internetu v rámci daného serveru. Tento slogan je vzápětí upřesněn podrobným vysvětlením, návodem k jeho realizaci: *En répondant aux autres internautes, partagez vos connaissances et apportez votre touche personnelle ...*, kdy tvůrci serveru, jež ale nejsou přímo vyjádření, oslovují internetové uživatele prostřednictvím pokynů ve formě slovesného imperativu ve druhé osobě množného čísla. Zároveň je zde kladen důraz na kvalitu dané databáze rad a pokynů pomocí superlativu: *la plus pertinente bibliothèque communautaire d'explication du net!* Všechny tyto informace jsou doplněny o ilustrační obrázek – letadlo se zavěšeným odkazem: *Stop*, jenž má zaujmout a upoutat pozornost k přečtení a následně k užívání této internetové knihovny. Přímé angažování umožňuje odkaz s nápisem clic, který zajistí vstup do databáze a možnost položit otázku či na jinou odpověď.

Obdobnou funkci plní i následné okno charakterizované pokynem v podobě imperativu ve druhé osobě množného čísla: *Posez une question, explic vous répond!*, jenž se vztahuje na uživatele, kteří hledají pouze odpověď na svůj problém. Okno je doplněno odkazem: *vas-y explic!*, jehož použitím vybízí sám uživatel daný server k činnosti, vyhledání požadovaných informací.

Pod samotným textem návodu se nachází posledních pět zobrazených otázek konzultovaných uživateli internetu s nejrůznější problematikou (řádek 15-19). Všechny otázky mají shodnou formou, jedná se o otázky doplňovací, které začínají tázacím zájmeny *qui*, *quelle*, *quels* nebo tázacím příslovcem *comment*. V samotném závěru je pak uvedena výzva tvůrce daného serveru, který se přímo obrací na všechny jedince, jež zmíněnou problematiku

škytavky konzultovali prostřednictvím slovesa ve druhé osobě množného čísla indikativu a osobního zájmena *vous* (*vous avez des informations permettant de compléter cette réponse* – řádek 20), a zdvořilým způsobem je vyzývá k doplnění stávajících informací (*merci de remplir le chapm ci-dessous*). V případě, že uživatel údaje doplní, je serverem vybídnut svou odpověď odeslat. Tento pokyn má formu infinitivu *envoyer* a zároveň představuje název tlačítka, které je nutné použít.

Jak už bylo výše zmíněno, celý text je uveden nadpisem v podobě otázky, jež představuje žádost o radu: *Comment faire passer le hoquet?* (řádek 1). Jedná se o otázku doplňovací, která se tázacím příslovcem *comment* ptá na způsob získání potřebných informací. Přesto, že základní údaj o tazateli známe, je otázka položena obecně za všechny, kteří mají stejné obtíže jako tazatel.

Autor odpovědi se ve svém návodu na tazatele obrací přímo jednak osobním zájmenem *je*, dále prostřednictvím osobního zájmena ve druhé osobě množného čísla *vous* (*je vous donne quelques remèdes* – řádek 3). Jeho užitím je také vyjádřena zdvořilost vykání v případech, kdy se jedná o komunikaci mezi neznámými lidmi. Autor návodu je přímo určen vlastním jménem, případně přezdívkou, v samotném závěru textu za jmennou konstrukcí s dvojtečkou: *réponse de: richard* (řádek 13). Stejným způsobem je konkretizován i adresát odpovědi, který otázku zadal: *question de: lilou* (řádek 2). Vzhledem ke skutečnosti, že je návod umístěn na veřejně přístupném místě, zájmeno *vous* také zahrnuje každého potenciálního čtenáře, který si dané webové stránky přečte a text si zvolí jako zdroj informací.

Zbylá část textu je pak zcela v režii autora odpovědi *Richarda*, který nabízí širokou škálu prostředků, jež nám mají od škytavky pomoci. Výčet možných aktivit autor otevírá narážkou na tradiční způsob boje proti škytání: *Il y a le fameux truc de faire peur...* (řádek 3). Z uvedené formy výpovědi je však na první pohled patrné, že autor přesvědčení o její účinnosti nesdílí. Užití prezentativní konstrukce *il y a* pouze připomíná, že daná možnost již existuje. Autor ji však nijak neprosazuje ani nenavrhuje jako vhodnou, což nás upozorňuje na jeho odtažitost od zmiňované metody. Následné výrazové spojení *le fameux truc de faire peur*, které v daném kontextu získává ironizující nádech, a na něj navazující tři tečky vyjadřují skeptický postoj autora k tomuto postupu. Nedůvěra autora v účinnost leknutí v boji proti škytavce je pak vyjádřena užitím odporovací spojky *mais* ve vztahu k obsahu předchozí části výpovědi a zápornou konstrukcí zesílenou užitím příslovce intenzity *très*: *ce n'est pas très efficace* (řádek 3), která popírá účinnost výše avizované metody.

Užití výrazu *truc*, který spadá do registru běžné, hovorové francouzštiny (Dictionnaire du Français contemporain, Paris: Larousse, 1967, s.1175), nám také naznačuje, že se v návodu nesetkáme s nijak erudovaným projevem založeným na bázi vědeckých nebo odborných skutečností. Autor pro své sdělení volí přirozený projev, který je blízký širokému spektru potenciálních čtenářů.

Vzhledem k tomu, že autor jako úvodní řešení uvedl postup, se kterým nesouhlasí, navrhuje v následujících částech metody pro něj efektivnější. Přitom se neschovává za neosobní výrazy typu *il faut + infinitiv*, *il est utile apod.*, ale vystupuje přímo formou osobního zájmena *je* a příslušného slovesného tvaru v přítomném čase (*je vous donne*). Zároveň se také přímo, pomocí osobního zájmena *vous*, obrací na prvotního tazatele, ale také na každého možného čtenáře textu.

Jedná se o poskytnutí pouze několika rad (*quelques remèdes* - řádek 4), ne o komplexní návod k řešení tohoto problému. Autor navíc upřesňuje zdroj, ze kterého instrukce čerpá. Jedná se o tak zvané babské rady (*remèdes de bonne femme*), které jsou tradičně zakotveny ve společnosti a jsou založeny na lidských zkušenostech či tradovaných pověrách.

Následuje výčet navrhovaných metod, jak proti škytavce postupovat. Pro lepší názornost je každému postupu věnován vlastní odstavec oddělený od ostatních odrážkou a také vynecháním řádku.

První dva uvedené postupy mají zcela shodnou formu. Pokyny jsou vyjádřeny formou rozkazu v podobě slovesného infinitivu (*croquer, avaler*- řádek 5,6), který potlačuje jak autora, tak adresáta daných instrukcí.

Obdobným způsobem nabízejí zmiňované instrukce variabilitu v provedení, v závislosti na dosažení kýženého výsledku a také podle toho, co jednotlivcům lépe vyhovuje. Možnost výběru zaručuje užití souřadící spojky *ou* (*trois ou quatre grains ; avaler ou laisser fondre un morceau de sucre dans la bouche*- řádek 5-7).

Udávané pokyny se také vyznačují přesností a konkrétností. Ta je zajištěna výrazy vyjadřujícími množství, které nám udávají správné dávkování. Množství vystihují jednak přímo tvary číslovek (*trois, quatre*), tak číslovky vyjádřené formou členu neurčitého (*une cuillerée à café de sucre cristallisé; un morceau de sucre*- řádek 6,7).

Třetí doporučený postup se svou jazykovou výstavbou od předchozích odlišuje. Ihned v úvodu je vedlejší větou (*Pour un hoquet qui dur trop longtemps* – řádek 8) upřesněn konkrétní případ, který může nastat. Chyba ve špatném přepisu třetí osoby jednotného čísla slovesa *durer* (*hoquet qui dure* (v textu pouze *dur*)) zároveň poukazuje na fakt, že daný návod odpovídá neformální mezilidské komunikaci, ve které dochází velmi často k odchylkám od

pravopisné normy. Následuje opět doporučený postup, tentokrát ale v podobě rozkazu vyjádřeného slovesem ve druhé osobě množného čísla (*sucez un morceau de sucre*-řádek 8). Tím se autor přímo obrací na tazatele a následně také na každého čtenáře návodu. Vzápětí autor opět do textu přímo zasahuje. A to subjektivně zabarvenou výpovědí: *C'est horrible, mais très efficace !*(řádek 9). Jedná se o zvolací větu signalizovanou grafickým znaménkem vykřičník, kterou proti sobě autor staví dvě skutečnosti, nepříjemnou a účinnou. Obě skutečnosti jsou blíže určeny adjektivy *horrible* a *efficace* a v druhé z možností navíc příslovcem intenzity *très*. Prvotní nepříjemný zážitek je popřen odporovací spojkou *mais*, jež uvozuje kladné účinky, které se vzápětí dostaví.

Následující rada má opět odlišnou formou. Autor stále udržuje se čtenářem kontakt pomocí osobního zájmena *vous*, kterým se na něj obrací. Zároveň také sílu výzvy zmírňuje užitím modálního slovesa *pouvoir* (*vous pouvez essayer de concentrer votre attention* – řádek 10). Modální sloveso rovněž signalizuje možnost výběru, která je dále zdůrazněna výrazem *aussi*. V původním textu se opět vyskytuje gramatická chyba, kdy je správný tvar infinitivu zaměněn za druhou osobu množného čísla, rozkazovacího způsobu – *essayez*, což poukazuje na neformální jazykovou úroveň. Tento odstavec zároveň odbočuje od prosté výzvy k provedení určitého úkonu. Posouvá se do roviny psychologické, kdy je pro odstranění problému důležité upřít mysl k jiné činnosti. Autor nabádá čtenáře zaměřit pozornost jiným směrem, na určitou aktivitu, která ho plně zaměstná (*essayer de concentrer votre attention sur une activité qui la sollicite obligatoirement*-řádek 10,11).

Autor rovněž udržuje kontakt se čtenářem pomocí přivlastňovacího zájmena *votre* a obdobně pokračuje i v navazující výzvě - *Essayez par exemple de tenir une assiette en équilibre sur un doigt...*(řádek 11, 12) - kdy přímo čtenáře motivuje užitím slovesa ve druhé osobě množného čísla rozkazovacího způsobu. Intenzita pokynu je zde ale oslabena použitím výrazového spojení *par exemple*. To poukazuje na fakt, že existuje více možností co dělat, ne jen jedna zaručená, a my máme tudíž možnost výběru a vlastního rozhodnutí. Pokyn *tenir une assiette en équilibre sur un doigt* představuje nevšední a obtížnou aktivitu, jejíž provedení bude vyžadovat notnou dávku šikovnosti, trpělivosti a soustředěnosti, což plně zaměstná naši pozornost, která se odpoutá od soustředění na obtíže se škytáním. Přesto, že se tedy jedná o vybídnutí k velmi neobvyklé činnosti, plně odpovídá avizovanému záměru autora (*une activité qui sollicite votre attention obligatoirement*).

Celý odstavec je zakončen grafickým znaménkem v podobě tří teček. Užití tohoto grafického znaku můžeme opět chápat jako vyjádření autora, který tak dává najevo, že výčet

aktivit, jež nás mají škytavky zbavit, není úplný. A to nejen v rámci posledního odstavce, ale celého textu. Tím pádem otevírá prostor pro doplnění dalších vhodných a účinných rad.

Celý text je zakončen autorovým podpisem, jeho vlastním jménem či pouhou internetovou přezdívkou a datem, kdy byla odpověď formulována a na webové stránky umístěna. To dává všem čtenářům prostor k zamyšlení nad aktuálností obsahu textu a zda se jeho použití vztahuje i na současnou dobu nebo odpovídá pouze určitému období.

• Lexikální stránka

Daný návod svou tematikou nespadá do konkrétní oblasti, oboru, pro který je příznačná přítomnost určitých lexikálních výrazů, jako tomu bylo v případě manuálu k počítačové myši (technické výrazy) či příbalového letáku k léku PANADOL (výrazy z prostředí lékařství, nemocí).

Návod jak přestat škytat představuje zcela konkrétní problém, pro jehož odstranění doporučuje nejrůznější postupy a prostředky za použití rozličných lexikálních výrazů. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o neodborný text, jehož autorem je běžný uživatel internetu, vyskytují se v návodu výrazy, které řadíme do oblasti hovorové francouzštiny (*le truc*). V textu rovněž narazíme na nesprávné gramatické tvary sloves (*vous pouvez aussi essayez ; pour un hoquet qui **dur** trop longtemps*).

V. Závěrečné shrnutí

Výše analyzovaný text můžeme charakterizovat jako návod, jenž nám podává instrukce k odstranění konkrétního problému v podobě škytání. Pokyny jsou založeny na prověřených a osvědčených metodách, jejichž realizací dosáhneme požadovaného výsledku. Nejedná se o žádné náročné procedury, které by vyžadovaly odborné znalosti, ale o souhrn návodů rozšířených společností.

Jednotlivé pokyny jsou jasně a srozumitelně předány zejména formou infinitivů nebo slovesným rozkazem ve druhé osobě množného čísla, jejichž přítomnost je pro návody příznačná. Přehlednost všech rad je umocněna také rozčleněním textu do jednotlivých odstavců, které se soustředí na popsání vždy jednoho pokynu.

Autor se od prezentovaných instrukcí nijak nedistancuje. Sám do textu přímo zasahuje prostřednictvím osobního zájmena *je*, vybízením k činnostem nebo subjektivně zabarvenými

výpověďmi. To vše dokládá skutečnost, že se nejedná o odborné pokyny, ale rady, jež vychází z vlastních zkušeností autora. Tento fakt rovněž dokládá i užití prostředků hovorové francouzštiny, pro kterou je typický výskyt gramatických či pravopisných chyb. Přesto jsou všechny pokyny srozumitelně formulovány.

La mise en peinture d'une pièce

Avant de commencer, votre chantier doit être prêt ainsi que les surfaces destinées à être peintes. Préparez la peinture avant de l'utiliser. Versez-la dans un seau métallique ou un bac. Mélangez bien en tournant dans différents sens avec une longue tige (agitateur) pour obtenir une couleur uniforme et une consistance homogène.

Peindre un mur

La surface doit être lisse, plane et sèche. Les parties qui ne sont pas à peindre seront

masquées avec un ruban adhésif. Travaillez de préférence le jour, à la lumière naturelle.

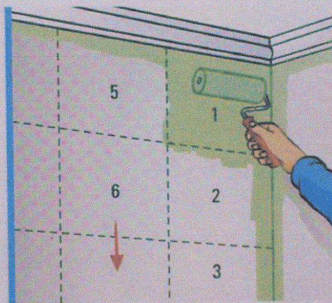
Les principes de base. Procédez toujours d'une façon logique. Il est recommandé de travailler de haut en bas en progressant par petites surfaces et en débutant par un angle (→ **SÉQUENCE**). Si vous êtes droitier, commencez par l'angle droit en allant vers la gauche. Vous pourrez appuyer votre main gauche sur le mur avant qu'il soit peint.

Commencez par peindre les angles des murs et du plafond avec une brosse, puis

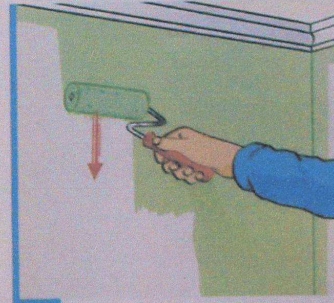
COMMENT PEINDRE LES MURS

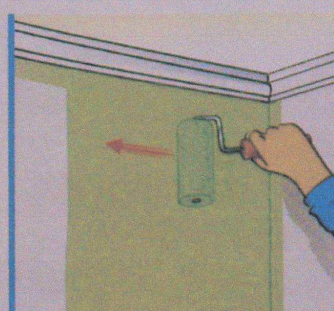
1 **Attaquez d'abord les angles.** À l'aide d'une brosse, peignez les angles des murs et du plafond aux endroits que le rouleau ne peut pas atteindre.

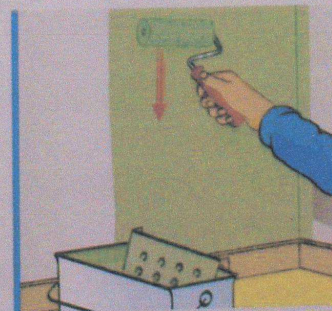
2 **Traitez de petites surfaces.** Avec un rouleau, peignez en travaillant sur des carrés symboliques n° 1, 2, 3, etc., de 60 à 80 cm de côté. Croisez les mouvements mais évitez de revenir en arrière trop souvent.

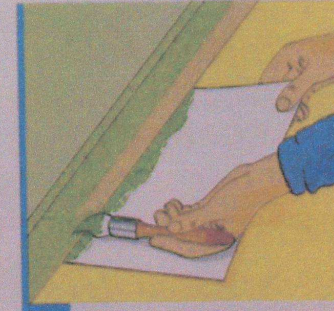
3 **Travaillez verticalement.** Appliquez la peinture par passes verticales en vous décalant sur la gauche d'une largeur de rouleau puis...

4 **... reprenez horizontalement.** Repassez sur la même surface en décrivant des mouvements horizontaux.

5 **Unifiez l'ensemble.** Sans reprendre de peinture, lissez verticalement pour unifier les différents carrés symboliques déjà peints.

6 **Protégez le sol.** Pour peindre les plinthes, glissez à la base un carton rigide et déplacez-le au fur et à mesure pour éviter de tacher le sol.

(Comment peindre les murs - Larousse du Bricolage, Paris : Larousse, 2002, str. 265)

5.2.4. *Comment peindre les murs* (návod jak natřít zdi, text viz. str. 92)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Analyzovaný návod pochází z knižní publikace nazvané *Larousse du Bricolage*, s podtitulem *Aménager, réparer, décorer*. Kniha byla vydána v roce 2002 v Paříži a jejím autorem je Michel Galy, ilustrace opatřil Laureát Blondel.

Publikace je určena především „domácím kutilům“, kterým předává podrobné instrukce jak postupovat krok za krokem v činnostech spojených s úpravou a vylepšením interiérů. Kniha je tématicky rozdělena do kapitol, které jsou i barevně označeny pro lepší přehlednost: *Le b.a.-ba du bricolage*, *Du rêve à la réalité*, *Techniques et réalisations*, a dále rozčleněny do pasáží, jež se vztahují na konkrétní situace a úkony.

Daný text se nachází na straně číslo 265 a je zařazen do třetí kapitoly - *Techniques et réalisations*, do sekce nazvané *La pose des revêtements sur plafond et murs* a pod-sekce *La peinture des murs et des boiseries*.

Stranu 265 uvádí substantivní nadpis – *La mise en peinture d'une pièce* signalizující činnosti, které budou následně formou pokynů popsány. Instrukce jsou rozděleny do dvou částí. První část představuje poměrně rozsáhlý text, který se souhrnně zabývá popisem přípravy, zajištěním konkrétních pomůcek a přípravků a postupně rozepisuje a upřesňuje jednotlivé úkony. Tento text pokračuje i na následujících stranách publikace. Druhou část tvoří návod, jenž bude předmětem následující jazykové analýzy, označený nadpisem: *Comment peindre les murs*.

Pokyny daného návodu jsou učený všem potenciální zájemcům, kteří si chtějí techniku malování zdí osvojit. Autorem těchto instrukcí je autor celé knižní publikace.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Analyzovaný text předává pokyny jak postupovat při malování pokojových zdí a spadá tudíž do kategorie textů souhrnně označované jako návody. Přesněji ho lze zařadit mezi

návody určené kutilům, jejichž úkolem je pomoci vyřešit konkrétní problém z oblasti oprav a zlepšení vzhledu či funkčnosti interiérů. V tomto případě jak si poradit při malování.

Hlavní komunikativní funkcí je tedy poskytnout všem jedincům, kteří si v dané situaci nevědí rady, pomoc v podobě jednotlivých instrukcí a doporučení a zároveň je vyzvat k realizaci navrhovaných činností.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Daný návod je uveden graficky výrazným nadpisem (velká bílá písmena na šedém pozadí), který ho zřetelně odděluje od vlastního textu.

V návodu je možné rozlišit dvě základní složky, jež se spolu zásadně podílí na srozumitelnosti předávaných rad a doporučení.

Na první pohled výraznější složku představuje obrazová část, která plní ilustrační funkci a vizuálně znázorňuje obsah jazykově zprostředkovaných pokynů, jež tvoří druhou podstatnou složku návodu.

Jednotlivé pokyny jsou chronologicky seřazeny a rozloženy do šesti etap uvedených nadpisem, který jednak tématicky shrnuje obsah daného bodu, a zároveň sám o sobě přímo vyjadřuje pokyn:

- 1) *Attaquez d'abord les angles.*
- 2) *Traitez de petites surfaces.*
- 3) *Travaillez verticalement.*
- 4) *...reprenez horizontalement.*
- 5) *Unifiez l'ensemble.*
- 6) *Protégez le sol.*

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo – syntaktická stránka

Jak už bylo zmíněno, analyzovaný návod začíná nadpisem v podobě jednočlenné infinitivní věty uvedené tázacím příslovcem *comment* (*Comment peindre les murs*). Věta zde neplní funkci otázky, ale oznamuje celkovou problematiku a signalizuje fakt, že budou následovat pokyny, jež určí jak v daných situacích postupovat.

Vzápětí následují instrukce první etapy výrazně označené bílou číslicí jedna na modrém pozadí a uvedené nadpisem *Attaquez d'abord les angles*. Nadpisy všech etap mají identickou formu v podobě slovesného rozkazu ve druhé osobě množného čísla. Autor pokynů je zároveň autorem celé knihy. V návodu ovšem není nijak konkrétně jmenován. Dané pokyny jsou určeny všem čtenářům publikace, kteří potřebují poradit ve zmiňované oblasti činností.

O chronologickém řazení svědčí i užití časového příslovce *d'abord* v prvním nadpisu. Jednotlivé etapy pak tvoří uzavřené celky. Výjimku představuje třetí a čtvrtá fáze, kde je přímá návaznost realizována adverbium *puis* v závěru samotných instrukcí a grafickým znaménkem tří teček, které naznačují pokračování. Stejně znaménko následně uvádí nadpis čtvrté etapy: *...reprenez horizontalement*.

Všechny etapy se soustředí na předání přesných pokynů se všemi podrobnostmi, které jsou pro správnou realizaci činnosti nutné. Instrukce v návodu mají formu slovesného rozkazu ve druhé osobě množného čísla:

Etapa 1: ***peignez les angles des murs***

Etapa 2: ***croisez les mouvements; évitez de revenir en arrière trop souvent***

Etapa 5: ***lissez verticalement***

Etapa 6: ***glissez à la base un carton rigide; déplacez-le au fur et à mesure pour éviter de tacher le sol***

Takto formulované pokyny jsou často blíže specifikovány přítomnými přechodníky, které vyjadřují způsob vykonávané činnosti:

Etapa 2: ***peignez en travaillant sur des carrés symboliques***

Etapa 3 : ***appliquez la peinture par passes verticales en vous décalant sur la gauche d'une largeur de rouleau***

Etapa 4: ***repassez sur la même surface en décrivant des mouvements horizontaux***

Veškeré instrukce jsou rovněž upřesněny jednak zmínkou o potřebném nářadí formou vytčeného větného členu na začátek věty:

Etapa 1: ***a l'aide d'une brosse***

Etapa 2: ***avec un rouleau***

Jednak specifikací místa, na která je třeba se v danou chvíli zaměřit a jež jsou blíže charakterizována pomocí vedlejších vět vztahných, odkazů na ilustrační obrázky nebo formou konstrukce předložky *pour* s infinitivem:

Etapa 1: *les angles des murs et des plafonds que le rouleau ne peut pas atteindre*

Etapa 2: *sur des carrés symboliques n°1,2,3, etc., de 60 a 80 cm*

Etapa 6: *pour peindre les plinthes*

Zároveň je důraz kladen na způsob realizace jednotlivých činností již výše zmíněným užitím přítomného přechodníku, dále infinitivem s předložkou *sans* : etapa 5-*sans reprendre de peinture, lissez verticalement*;

užitím souřadící spojky *mais* ve vztahu odporovacím: etapa 2 – *croisez les mouvements mais évitez de revenir en arrière trop souvent*

a v neposlední řadě upřesněním příslovci vyjadřujícími způsob provedení: etapa 3-*travaillez verticalement*; etapa 4- *reprenez horizontalement*.

Obdobně je také vysvětlena účelnost uváděných pokynů, a to slovesným infinitivem s předložkou *pour*:

Etapa 5: *lissez pour unifier les différents carrés symboliques déjà peints*

Etapa 6: *déplacez-le au fur et à mesure pour éviter de tacher le sol*.

Nedílnou součástí návodu je rovněž obrazová příloha. Jazykové vyjádření pokynů každé etapy je doplněno o ilustraci, která dané instrukce detailně vizualizuje. Velký důraz je kladen na barevné provedení a na schematičnost pomocí šipek, které udávají směr pohybů malířským štětcem či válečkem. Obrazová příloha tudíž názorně a velmi srozumitelným způsobem zprostředkovává obsah daných výzvnových výpovědí.

• Lexikální stránka

Vzhledem k tématickému zaměření návodu na malířství a jeho konkrétní realizaci, je pro text příznačná přítomnost lexika z tohoto odvětví. V první řadě se jedná o názvy nářadí:

• *une brosse*

• *un rouleau*

výrazy popisující místa, jež jsou předmětem jednotlivých činností:

• *les angles du murs et du plafond*

• *les plinthes*

a samozřejmě sloves, která pokyny přímo vyjadřují:

- *peindre*
- *repasser*
- *lisser*

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text nám předává přesné instrukce jak postupovat krok za krokem při natírání zdí. Jedná se tedy o návod, který výpověďmi formou výzev vybízí k realizaci uváděných činností. Vzhledem k tématice je daný text možné zařadit mezi návody pro kutily, jež radí co a jak dělat.

Tento návod slučuje dvě rozdílné složky, jazykovou a obrazovou, které se vzájemně doplňují a činí text přehledným a srozumitelným.

Veškeré pokyny jsou přesně formulovány slovesným rozkazem ve druhé osobě množného čísla a zároveň se soustředí na předání všech doplňkových údajů v podobě způsobu provedení, potřebného nářadí a místa, kde bude daná činnost realizována. Všechny tyto informace navíc detailně znázorňuje obrazová příloha.

Na srozumitelnosti se velmi výrazně podílí též celková strukturace návodu a rozlišení jednotlivých fází, jejichž dodržení vede k požadovanému výsledku, vymalování zdí.

Cílem daného návodu je předat instrukce a vybídnout k jejich realizaci. Z tohoto důvodu je zde základní důraz kladen na funkci výzvy.

5.2.5. Shrnutí návodů na vyřešení konkrétního problému

Skupina textů, které jsou označeny jako návody, jež mají za úkol nabídnout řešení k odstranění stávajících problémů, je velmi početná a tématicky rozsáhlá.

Jednotlivé typy analyzovaných textů tuto skutečnost jen dokládají. Do této kategorie spadají nejen čistě injuktivní návody, které se soustředí na poskytnutí pokynů vyjádřených zejména slovesnými rozkazy v plurálu nebo slovesnými infinitivy, a plní tak funkci výzvy. Z analyzovaných textů tato funkce dominuje v případě návodů *Comment peindre les murs* a *Comment faire passer le hoquet?*.

Zbylé texty – PANADOL a *Schwarzkopf PROFESSIONAL* – se vztahují na konkrétní výrobky a z toho jasně vyplývá, že zde zaujímá důležitou roli také deskriptivní složka, která nejdříve daný produkt charakterizuje, upřesňuje účel jeho použití, a následně navazují instrukce, jež je třeba při aplikaci přípravku dodržovat.

Deskriptivní údaje, jež se vztahují na složení produktů, jsou ale v těchto případech značně zredukované. U léku PANADOL je tato skutečnost odůvodněna internetovým zdrojem textu, který se zaměřuje pouze na nejpodstatnější látky (paracetamol).

Údaj o složení je zredukován na minimum i v případě vlasové kosmetiky. Zde se důraz klade pouze na prvky, jež jsou nejdůležitější pro správnou výživu vlasů (*aminoacide, extrait d'aloë vera, filtres UV spécifiques*). Tento popis v sobě nese i určité prvky reklamy, kdy se výrobce zaměřuje na specifické látky, jejichž účinek je následně popsán pozitivně, a nenásilně tak doporučuje jejich vyzkoušení.

V případě PANADOLU deskriptivní charakter textu převládá i ve zbývajících částech, kdy jsou prostřednictvím sloves ve třetí osobě jednotného čísla udávány vlastnosti a účinky léku, a funkci výzvy, příznačnou pro návody, odsouvají do pozadí.

V analyzovaných návodech také převládá korektní způsob vyjadřování, který je dán oficiálními zdroji textů – knižní publikace, oficiální internetový server automedication.fr. Výjimku představují pokyny k zastavení škytavky. Zdrojem je rovněž oficiální server explic.com, jenž je ale tvořen příspěvky uživatelů, kteří se dělí s ostatními o rady založené na vlastních zkušenostech. Jejich návody ale nepodléhají korekturám, proto se v nich často vyskytují gramatické či pravopisné chyby.

I přes odlišnosti jednotlivých návodů, které jsou dány jednak tématickou rozdílností textů, ale také formou, jež zdůrazňuje rozdílné funkce návodů: výzvu, popis, mají návody mnohé společné prvky. Jednotlivý rys představuje předání přesných instrukcí, jejichž realizace

zaručuje dosažení cílů či výsledků uvedených už samotným nadpisem nebo tématickým zaměřením návodu. Důležitou roli hraje i členění jednotlivých textů do menší celků v podobě odstavců a také grafická úprava, která často srozumitelnosti napomáhá.

Christ: Reservoir of grace

2008 10 23

Nbre.nuit 2 OK

[L'Hôtel](#) | [Situation](#) | [Prix](#) | [Offres Spéciales](#) | [Réservation en ligne](#) | [Email](#)

Plan Général

A mi chemin entre le Moulin Rouge et le SacréCoeur, l'hôtel est placé dans une rue calme au sein du plus pittoresque quartier parisien et constitue un excellent point de départ pour partir à la découverte de Paris (10 min de la place de l'Etoile et de l'Opéra depuis l'hôtel en métro)

M Plan Détaillé

■ Suivi Réservation

OK

■ **Heure et Date à Paris**

Thu 23 10 2008

8:07:00

■ Taux Euro / Dollar

23/10/2008 16:05

€ 1	\$ 1.28	\$ 1	€ 0.78
-----	---------	------	--------

Météo

14 ° 23/10/2008 (Jeu)
3 ° Peu de nuage

14 ° 24/10/2008 (Ven)
3 ° Peu de nuage

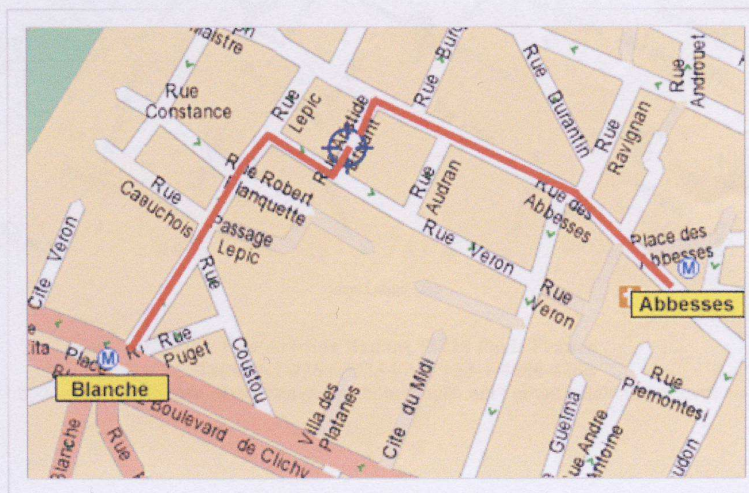
14 ° 25/10/2008 (Sam)
4 ° Brouillard

16 ° 26/10/2008 (Dim)
7 ° Pluie

13 ° 27/10/2008 (Lun)
6 ° Pluie

Imprimer Plan

Stations de métro les plus proches :

- Blanche (ligne 2)
- Abbesses (ligne 12)

10 *M* Directions

De l'aéroport Roissy CDG

- Taxi (30 min, 40 EUR environ)
- RER

15

- Prendre la ligne B vers Paris
- Correspondance à Gare du Nord (voir indications de la Gare du Nord)

De la Gare du Nord

- Taxi (10min, 10 EUR environ)
- Metro
  - Prendre la ligne 4 direction Porte de Clignancourt
  - Descendre à la station Barbès Rochechouart : Correspondance
  - Prendre la ligne 2 direction Place Dauphine
  - Descendre et sortir à la Station Blanche

De l'autoroute A1

- Prendre l'A1/E19
- Prendre l'Avenue de la Porte de la Chapelle en suivant le panneau(Paris-Centre Porte de la Chapelle)
- Continuer sur la Rue de la Chapelle[910m]
- Continuer sur la Rue Marx Dormoy[600m]
- Continuer sur la Place de la Chapelle [30m]

5.3. Analýza návodu označeného jako itinerář

5.3.1. *Hotel du Moulin*

(Plán k Hotelu du Moulin Paris, text viz str. 100,102)

I. Pragmatická rovina analýzy

1.1. Komunikativní situace

Analýzovaný text pochází z internetového serveru <http://www.hotelmoulin.com>, jenž představuje oficiální stránky Hotelu du Moulin v Paříži. Přesněji se jedná o informační část udávající polohu hotelu a možné příjezdové cesty.

Dané instrukce, jak se k hotelu dostat, jsou adresovány všem potenciálním klientům a návštěvníkům Hotelu du Moulin.

1.2. Hlavní komunikativní funkce textu

Daný text je specifickým typem návodu, který neříká co a jak dělat, ale udává postup jak a kam se přemístit, jak se dostat na požadované místo. Jedná se tedy o popis cesty, itinerář.

Hlavní komunikativní funkcí tohoto textu je tedy podat přesné instrukce spojené s cestou, doporučit možné varianty a zamezit nesnázím v podobě špatné orientace. V tomto případě jde o pokyny určené potenciálním klientům Hotelu du Moulin, s jejichž pomocí se dopraví na správné místo.

II. Diskursivní rovina analýzy – textová kompozice

Analýzovaný itinerář je součástí popisu polohy hotelu uvedeného na jeho oficiálním webu.

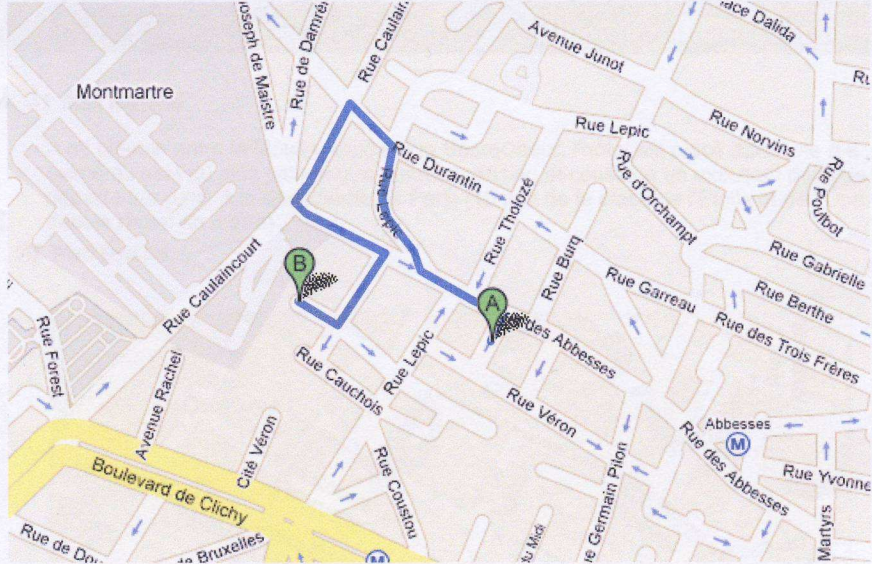
Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o internetovou prezentaci, klade se velký důraz na grafickou úpravu a popis cesty je tudíž doplněn o další údaje typické pro hotelové prostředí. Jedná se o:

- Prendre à gauche la Rue Aristide Bruant [19m]

N'hésitez pas à nous contacter.

37 *M* Parking

[View Larger Map](#)

3, Rue Aristide Bruant 75018 Paris France

Tel +33-1-4264-3333 FAX +33-1-4606-4266

<http://www.hotelmoulin.com> | <http://www.hotelmoulin.net> | email:hotelmoulin@wanadoo.fr

- rezervační programe Quick Reservation, jehož pomocí mohou potenciální zájemci o ubytování učinit přímo svou objednávku
- přesný čas a datum v Paříži, jež mají zamezit případnému nedorozumění způsobeného rozdílnými časovými pásmy
- kurzovní lístek zaměřený na sazbu Euro/Dollar
- předpověď počasí na pět dní od data návštěvy hotelových stránek doplněnou o ilustrační symboly
- informaci o užívání internetových služeb zdarma v podobě symbolu:

Výše uvedené informace tvoří neměnný blok umístěný vždy v levé části každé webové stránky hotelu.

Další stálou část představují údaje o možnosti výběru vhodného jazyka (*english, french, japanese, korean*), oficiální logo hotelu **Hotel du Moulin** Paris a reklamní panel, který v podobě fotky Montmartru se zakreslenou polohou hotelu a sloganu *Welcome to Hotel du Moulin. Enjoy montmartre life in Paris* láká potenciální klienty. Tyto informace jsou prezentovány v anglickém jazyce, který je mezinárodním dorozumívacím prostředkem a obrací se na širokou zahraniční veřejnost, jež tvoří výrazné procento hotelových klientů.

Nad fotografií jsou umístěny další odkazy na jednotlivé rubriky prezentace: *L'Hôtel, Situation, Prix, Offres Spéciales, Réservation en ligne, Email*.

Analýzovaný plán je součástí rubriky *Situation*.

Instrukce o tom, jak se do daného hotelu dopravit, jsou velmi podrobné, zaměřené na mnohé varianty a zároveň přehledně rozděleny do jednotlivých částí, jež na sebe logicky navazují. Nejprve jsou uvedeny informace obecného charakteru, které se následně specializují na konkrétnější případy.

V textu je tudíž možné vyčlenit čtyři oddíly označené shrnujícím nadpisem, jehož součástí je i písmeno z hotelového loga :

- 1) **Plan Général** (řádek 1)
- 2) **Plan Détaillé** (řádek 6)
- 3) **Directions** (řádek 10)

Důležitou součástí všech itinerářů jsou také nejrůznější druhy map, jež vizuálně trasu zobrazují a nahrazují slovní popis. V daném textu jsou za tímto účelem použity dvě mapy, v pasáži věnované detailnímu popisu a dále parkování.

Velmi podrobně rozepsanou a graficky přehledně strukturovanou částí je oddíl *Directions*, který udává detailní pokyny pro jednotlivé varianty a způsoby dopravy k danému hotelu.

Celý text je zakončen kontaktními údaji hotelu v podobě adresy, telefonického, faxového a internetového spojení.

III. Analýza užitých jazykových prostředků

• Morfo – syntaktická stránka

Jak už bylo výše uvedeno, analyzovaný text je obklopen řadou doplňkových informací. Vzhledem k tomu, že se jedná o neměnné údaje související s internetovým ztvárněním textu a společné pro všechny zmiňované rubriky, nebude se na ně rozbor vztahovat. Analýza se zaměří na přímou strukturu itineráře.

Popis polohy hotelu začíná nejprve obecnými informacemi, což nastiňuje samotný jmenný nadpis *Plan Général* (řádek 1). Jedná se o deskriptivní odstavec, který pomocí slovesa ve třetí osobě jednotného čísla indikativu (*l'hôtel est placé* – řádek 2) upřesňuje nejen umístění hotelu, ale pomocí příslovečných určení (*a mi chemin entre le Moulin Rouge et le Sacré Coeur, dans une rue calme* – řádek 2,3) a časových údajů udává rovněž jeho vzdálenost od významných památek (*10 min de la place de l'Etoile et de l'Opéra depuis l'hôtel en métro* – řádek 4). Daný výčet monumentů, jež se nachází v těsné blízkosti hotelu, plní zároveň funkci reklamy zaměřené na zdůraznění prestiže hotelu. Kvalitu hotelu dále vyzdvihuje užití superlativu (*au sein du plus pittoresque quartier parisien* – řádek 3) a pozitivních adjektiv (*une rue calme; un excellent point de départ* – řádek 3).

Následující druhá část, *Plan Détaillé* (řádek 6,) přechází od obecné charakteristiky k přímému udání polohy. Písemný projev je zde ale nahrazen podrobnou, barevnou mapou, ve které je umístění hotelu znázorněno modrým kolečkem s křížkem. V plánu jsou dále vyznačeny možné příchozí trasy ze dvou různých směrů od stanic metra. Názvy stanic, *Blanche* a *Abbesses* jsou opět zvýrazněny tmavým písmem na žlutém pozadí. Informace, že se

jedná právě o spojení metra udává symbol M v kroužku, který je typický pro tento dopravní prostředek. Mapa je rovněž doplněna o stručnou legendu, která se zaměřuje na právě uvedené stanice metra. Legenda je uvedena jednočlennou jmennou větou, nominální konstrukcí zakončenou dvojtečkou, jež avizuje následný výčet stanic (*Stations de métro les plus proches*: řádek 7). U obou stanic je poskytnuta doplňující informace v podobě údaje v závorce označující číslo trasy. Pod mapou je rovněž injunktivní pokyn ve formě slovesného infinitivu (*Imprimer Plan*, řádek 6), jenž avizuje možnost plánek vytisknout.

Uvedená mapa se zaměřuje pouze na znázornění polohy hotelu a na jednu možnost dopravy, metrem. Navazující tři odstavce souhrnně nazvané jako *Directions* (řádek 10) se následně zaměřují na poskytnutí všech variant dostupnosti hotelu. Každý způsob dopravy je uveden již v nadpisu a udává konkrétní místo v Paříži, které se tak stává výchozím bodem cesty. Skutečnost, že se jedná o výchozí bod naznačuje i předložka *de* přítomná v každém názvu. Jednotlivé nadpisy ve formě jednočlenný vět jsou zvýraznění větší velikostí písma :

- *De l'aéroport Roissy CDG* (řádek 11)
- *De la Gare du Nord* (řádek 16)
- *De l'autoroute A1* (řádek 23)

Následné pokyny, jak při přemísťování postupovat, jsou rozvrženy do konkrétních bodů, jejichž úrovně jsou rozlišeny za pomoci odrážek.

V prvních dvou případech (z letiště *Roissy CDG* a nádraží *Gare du Nord*) jsou nejprve doporučeny dopravní prostředky. V obou případech je možné použít *taxi* (řádek 12, 17) a dále *RER* (řádek 13) nebo *Metro* (řádek 18). Tyto pokyny mají substantivní formu určující konkrétní prostředek, který je možné použít. U přepravy taxi je cesta blíže specifikována dobou jízdy a přibližnou cenou. Jedná se o doplňkové informace uvedené v závorkách (*30 min, 40 EUR environ* – řádek 12, *10min, 10 EUR environ* – řádek 18). U zbývajících prostředků je popis cesty více rozvinut neboť se nejedná o přímé spojení. Instrukce mají zcela shodnou strukturu, a to podobu infinitivních vět, které jsou pro vyjádření pokynů typické. Stejná stavba vět s infinitivem na začátku a jejich chronologické řazení pod sebe činí dané instrukce srozumitelnými:

řádek 19-22

- ***Prendre*** la ligne 4 direction Porte de Clignancourt
- ***Descendre*** à la station Barbès Rochechouart : Correspondance
- ***Prendre*** la ligne 2 direction Place Dauphine
- ***Descendre*** et sortir à la Station Blanche

Pokyny jsou do detailů propracovány, vždy udávají číslo spoje (např. *ligne 4*, řádek 19), směr (např. *direction Porte de Clignacourt*, řádek 19), jméno zastávky (např. *Station Blanche*, řádek 22) a případně nutnost přestupu (*correspondance*, řádek 20). Jednotlivé spoje mohou mít stejné úseky cesty. Konkrétně se jedná o případ RER, které se s metrem protíná ve stanici Gare du Nord. Z důvodu opakování stejného druhu informací jsou pokyny nahrazeny odkazem: *voir indications de la Gare du Nord* (řádek 15).

Stejným stylem jsou následně udávány pokyny pro klienty, jež se rozhodnou pro cestu vlastním vozem. Popis cesty začíná rovněž v Paříži, na silnici A1. Forma instrukcí pro správný příjezd je zcela identická s pokyny v předchozí části. Opět se jedná o infinitivní jednočlenné věty, začínající právě infinitivem, řazené v chronologickém pořadí a poskytující označení příslušných komunikací, názvů ulic a upřesnění vzdáleností a též směru (např. řádek 24-27):

• ***Prendre l'A1/E19***

• ***Prendre l'Avenue de la Porte de la Chapelle en suivant le panneau (Paris-Centre Porte de la Chapelle)***

• ***Continuer sur la Rue de la Chapelle [910m]***

.
. .
.

Celá pasáž udávající přesné pokyny určující možné přístupové trasy k Hotelu du Moulin je zakončena výzvou v podobě záporného imperativu druhé osoby množného čísla: ***N'hésitez pas à nous contacter***. Zde je poprvé v textu upuštěno od neadresného pokynu vyjádřeného formou infinitivu, který potlačuje konkrétního autora i adresáta daných pokynů. Autor ani adresát nijak upřesnění. Na autora odkazuje osobní zájmeno *nous*, které představuje hotel a jeho zaměstnance, kteří jsou připraveni v případě potřeby pomoci. Druhou osobou množného čísla je tak pomoc nabízena všem potenciálním klientům hotelu, kteří ji budou vyžadovat.

Zbývající důležitou informaci představují údaje o parkování (*Parking* - řádek 37) Udaje o možnostech parkování vozidel jsou předány formou barevné mapy. V plánu jsou vyznačena dvě vhodná parkoviště (*A*, *B*) spojená modrou barvou, která určuje trasu mezi těmito body.

Celý text následně uzavírají velmi důležité informace v podobě možných kontaktů (adresa, telefon, fax, internet) a spojení s Hotelem du Moulin.

• Lexikální stránka

Daný návod předává pokyny, jak se správně dostat na požadované místo, do Hotelu du Moulin. Užitymi lexikálními výrazy, které se soustředí především na předání instrukcí o místech, směru a způsobu přemísťování, se analyzovaný text řadí mezi itineráře.

Při popisu cesty hrají zásadní roli slovesa, jež přímo udávají pokyny, jak postupovat:

- *prendre la ligne*
- *descendre*
- *sortir*
- *continuer*

Velmi důležité jsou též výrazy, které udávají směr či odkazují na konkrétní místa. Jedná se především o příslovce místa:

- *à droite*
- *à gauche*

a o vlastní jména památek, ulic nebo jiných orientačních bodů:

• <i>le Moulin Rouge</i>	• <i>le Sacré Coeur</i>
• <i>place de l'Etoile, de l'Opéra, de la Chapelle</i>	• <i>Porte de Clignacourt</i>
• <i>stations de métro: Blanche, Abesses apod.</i>	• <i>l'aéroport Roissy CDG</i>
• <i>la Gare du Nord</i>	• <i>Rue de la Chapelle</i>
• <i>Rue Lepic ...</i>	• <i>autoroute A1</i>
• <i>Boulevard de Clichy...</i>	

Pro itineráře je také typický výskyt údajů o čase a vzdálenostech v podobě číslovek:

- *10 min de la place de l'Etoile*
- *Taxi (30 min)*
- *Continuer sur la Rue de la Chapelle[910m]*

IV. Závěrečné shrnutí

Analyzovaný text tvoří součást internetové prezentace Hotelu du Moulin, která se v tomto případě zaměřuje na určení polohy tohoto objektu. Daný text tudíž kombinuje prvky deskripce, která nejdříve upřesňuje umístění hotelu v Paříži zmíněním proslulých památek a pomocí superlativů a klaného hodnocení plní zároveň důležitou propagační úlohu, a dále se soustředí na popis a doporučení dostupných přístupových cest. Tento popis se od předešlého výrazně liší. Opouští se zde od čistě informativního rázu vyjádřeného přítomným časem

indikativu a přechází se k injunkcím v podobě slovesných infinitivů, jež zcela jasně formulují pokyn jak postupovat v jednotlivých fázích cesty k hotelu. Touto skutečností text splňuje rysy itineráře.

Při zpracování je rovněž kladen velký důraz na grafickou úpravu, vizuální rozčlenění textu do jednotlivých pasáží a přítomnost obrazové přílohy v podobě konkrétních map. Tyto prvky se spolu s jednoduchým a přímým způsobem vyjádření informací a pokynů výrazně podílí na srozumitelnosti daného návodu – itineráře.

5.3.2. Shrnutí kategorie označené jako itineráře

Texty souhrnně označené jako itineráře, představují návody, jejichž cílem je předat pokyny jak se správně dostat na určité místo. Z této skupiny byl pro rozbor zvolen pouze jeden text, popis cesty k Hotelu du Moulin. Tento popis slouží jako reprezentační vzorek neboť obsahuje všechny typické rysy této kategorie, které se v itinerářích opakují s menšími obměnami.

Itinerář kombinuje prvky deskripce, které se zaměřují na prezentaci místa, jež je cílem cesty. Vzhledem ke skutečnosti, že itineráře tvoří zejména část turistických průvodců, případně turistických informací, je popis konkrétního místa zaměřen na zdůraznění pozitiv dané lokality. V případě popisu cesty k určitému ubytovacímu nebo stravovacímu zařízení, jako tomu je u Hotelu du Moulin, plní tato úvodní charakteristika též funkci reklamy, jež má upoutat pozornost potenciálních klientů.

Následuje samotný itinerář, který se zaměřuje na jednotlivé etapy, výčet dopravních prostředků, které je vhodné použít, a činností, jež je nutné realizovat. Ty jsou vyjádřeny zejména neosobními tvary slovesných infinitivů.

Pro lepší přehlednost a orientaci v neznámém prostředí jsou itineráře doplněny o ilustrativní mapy s vyznačenou trasou.

Itineráře kombinací všech výše uvedených prvků plní jednak funkci výzvy, která je typická pro návody, ale dále také funkci informativní a případně reklamní.

Závěr

Daná práce se zaměřuje na studium výpovědí s komunikativní funkcí výzvy-doporučení, rady a na jazykové prostředky, které se v těchto typech výpovědí vyskytují a jsou pro ně příznačné.

Práce se soustřeďuje na psaný projev, konkrétně na texty, jež se výzvou obrací na potenciální adresáty, a vybízí je k realizaci oné výzvy. Specifickým typem těchto textů jsou návody, které udávají pokyny co a jak dělat.

Návody představují velmi široké spektrum různorodých textů, které je možné klasifikovat na základě četných kritérií. Z důvodu odlišných parametrů, jejich velkého množství a prolínání se jednotlivých kategorií není možné vymezit definitivní a jednotné rozčlenění tohoto typu textů. Pro účely této práce byly texty rozděleny do tří skupin:

1) skupiny návodů, které se vztahují ke konkrétním výrobkům, 2) návody, které pomáhají řešit určité problémy, a 3) itineráře.

Společným rysem návodů je komunikativní funkce výzvy, jíž se autor návodu obrací na adresáty s cílem přimět je k vykonání formulovaných pokynů.

Z výše analyzovaných návodů vyplývá, že se v daných textech v naprosté většině případů používá k vyjádření pokynů, rad či doporučení prostředků adresného nebo neosobního vyjádření. Performativní slovesa, jež představují další prostředek pro formulaci výzvy, se v daných návodech nevyskytují.

Nejrozšířenějším prostředkem adresného vyjádření jsou pokyny předané formou slovesného rozkazu ve druhé osobě množného čísla. Autorem takto vyjádřených instrukcí je autor návodu, který se obrací na všechny potenciální adresáty, kteří se danými pokyny budou řídit:

- **Préchauffez** le four Th. 6(180°C); **Mélangez** les pommes, la moitié du jus d'orange et la cannelle dans un bol; **Réservez** ... (návod: Gâteau aux pommes)
- Pour le modèle série, **connectez** la souris au port série; **Insérez** la disquette du logiciel MouseMate dans le lecteur A ou B suivant le cas; **Cliquez** sur le bouton Démarrer (Ctre et Echa), puis Exécuter.... (návod: Installation matérielle)
- ...**sucez** un morceau de sucre trempé dans du vinaigre; **essayez** par exemple de tenir une assiette en équilibre sur un doigt ... (návod: Comment faire passer le hoquet?)
- **Attaquez** d'abord les angles; **Protégez** le sol; **Appliquez** la peinture par passes verticales en vous décalant sur la gauche d'une largeur de rouleau... (návod: Comment peindre les murs)

- *N'hésitez pas à nous contacter.* (návod: *Hotel du Moulin*)

Méně častěji jsou pokyny modalizovány užitím způsobových sloves spojených s infinitivem a signalizujících jednak více možností nebo nutnost dodržet dané pokyny:

- *vous pouvez aussi essayez de concentrer votre attention* – návod *Comment faire passer le hoquet?* (přepsáno s nesprávným tvarem slovesa *essayer* uvedeným přímo v textu)
- *vous pouvez assigner à ce bouton les fonctions du clavier et de la souris...;...vous devez utiliser l'adaptateur PS/2 à 6 broches* – návod *Installation matérielle*

Z prostředků adresného vyjádření se v analyzovaných návodech nevyskytje slovesný tvar ve druhé osobě singuláru/plurálu futura.

Z prostředků neadresného a neosobního vyjádření výpovědi, které potlačuje jak autora daných instrukcí tak jejich adresáta, a pokyny se tudíž posouvají do obecné roviny, převládá v návodech infinitivní forma instrukcí :

- *Sur cheveux humides, masser, rincer soigneusement; Vaporiser sur la chevelure... ; Ne pas rincer...* - návod *Schwarzkopf PROFESSIONAL*
- *Respecter un intervalle de 4 à 6 heures entre 2 prises; Ne pas dépasser 3 g de paracétamol (6 comprimés) par jour* – návod *PANADOL*
- *Descendre et sortir à la station Blanche; Prendre l'A1/E19; Continuer sur la Place de la Chapelle[30m]...* - návod *Hotel du Moulin*

V návodech se naopak nevyskytují pokyny vyjádřené formou neosobních sloves. Se substantivní větou se setkáme pouze v případě návodu na přípravu těstovin. Instrukce k vaření je zredukována na jednočlennou jmennou větu tvořenou substantivním spojením s grafickým znaménkem dvojtečky:

- *Temps de cuisson : 17-19 Min.*

Z výše provedeného výčtu je také patrné, že konkrétní texty nekombinují prvky adresného a neosobního vyjádření výpovědi, ale soustřeďují se převážně na užití prostředků jednoho z typů.

U dosud uvedených návodů je dominantní komunikativní funkcí funkce výzvodá. V textech *Règle du jeu de DADA* a *PANADOL* převládají spíše prvky deskripce, informativní funkce. Vše je dáno zvolenou formou výpovědi ve třetí osobě jednotného nebo množného

čísla přítomného času, která výzvu modifikuje do podoby popisu jednotlivých herních postupů. V případě PANADOLU se pak jedná o vystižení hlavní charakteristiky a účinků léku:

- *Celui qui sort un chiffre et qui l'amène sur une place occupée prend la place du cheval adverse et le renvoie alors à l'écurie d'où il devra recommencer la partie* – návod *Règle du jeu de DADA*
- *Ce médicament est un antalgique et antipyrétique qui contient du paracétamol. Il est utilisé pour faire baisser la fièvre et dans le traitement des affections douloureuses...* - návod *PANADOL*

Informativní funkce působí jako doprovodná funkce také v případě návodu k vlasové kosmetice Schwarzkopf, kde charakteristika přípravků (části označené jako *Diagnostic*, *Thérapie* a *Résultat*) předchází pokynům k jejich správnému použití.

V případě návodů hraje velmi důležitou roli přesné a srozumitelné vyjadřování. Proto se v těchto textech často vyskytují jednočlenné infinitivní věty, které se přímo zaměřují na předání pokynu:

- *Ne pas vaporiser vers les yeux* – návod *Schwarzkopf PROFESSIONAL*
- *Prendre la ligne B vers Paris; Continuer sur la rue Marx Dormoy[600m]...*
- návod *Hotel du Moulin*
- *Ne pas dépasser 3 g de paracétamol (6 comprimés) par jour* – návod *PANADOL*

Vedlejší věty souvětí jsou nahrazovány konstrukcí infinitivu spojeného s předložkou poskytující doplňkové údaje o způsobu realizace dané činnosti (infinitiv s předložkou *sans*) nebo vysvětlující její účel (infinitiv s předložkou *pour*). Často se také setkáme s užitím přítomných přechodníků pro vyjádření dějů současných či okolností děje:

- *Sans reprendre de peinture, lissez verticalement pour unifier les différents carrés symboliques déjà peints* – návod *Comment peindre les murs*
- *Incorporez les oeufs en battant pendant environ 5mn; ... ajoutez ce mélange à la préparation d'oeufs en alternant avec le mélange de lait...* – návod *Gâteau aux pommes*

V návodech je naopak použito malé množství konektorů, které by udávali návaznost pokynů. Jednotlivé instrukce představují samostatné celky. Logickou posloupnost zajišťuje pouze jejich následné řazení v chronologickém pořadí.

Každý z návodů má určité tématické zaměření, kterému odpovídá i výběr lexika. U receptu na přípravu jablečného koláče tak převládají výrazy spjaté s kulinářstvím, v případě návodu Jak natřít zdi se jedná o kutilství apod.

V některých textech se rovněž vyskytuje odborná terminologie. Jedná se například o výrazy z oblasti informatiky (návod k zapojení počítačové myši) nebo medicíny (příbalový leták k léku Panadol). I přesto, že se jedná o odborné termíny, jsou dostatečně vysvětleny uživateli z řad široké veřejnosti buď pomocí obrazové přílohy (Instalace počítačové myši) nebo přímo slovníku daných pojmů (lék Panadol).

Společným rysem návodů je předání veškerých pokynů, rad a doporučení srozumitelným způsobem. Proto jsou texty členěny do odstavců či menších tématických celků uvedených nadpisy. Toto členění se velmi výrazně podílí na přehlednosti celého návodu.

Přehlednost značně podporuje také grafické zpracování. Jedná se především o užití různých velikostí písma, barevných odstínů, odrážek nebo číslování, které viditelně rozlišuje jednotlivé pasáže textu, ale také o obrazovou přílohu, jež plní nejen ilustrační ale též ikonickou funkci.

Výše uvedený výčet jazykových i grafických elementů představuje velmi pestrou škálu prostředků, které je možné různě kombinovat při produkci textů označovaných jako návody.

Návody tudíž zahrnují velmi rozmanité a na první pohled nejen tématicky ale i jazykově odlišné typy textů. I přes prvotní odlišnost si však zachovávají jisté podobnosti ve formě syntaktických struktur, jazykových i nejazykových prostředků, jež se na formulaci výzvy zásadně podílí a jež byly výše uvedeny. Tyto podobnosti se s různou intenzitou opakují a představují tudíž rysy, na jejichž základě je možné určitý text označit jako návod.

Resumé

Tato diplomová práce na téma „Jazykové prostředky výpovědí s komunikativní funkcí výzvy - doporučení, rady“ si klade za cíl prozkoumat jazykové prostředky v daném typu výpovědí.

Výpovědi s komunikativní funkcí výzvy představují velmi rozsáhlou skupinu, v jejímž rámci je možné rozlišit další specifické způsoby a struktury. Autor se pomocí tohoto druhu výpovědí obrací na adresáty, přičemž si klade za cíl přimět je formou výzvy k vykonání určitých činností či k realizaci konkrétních pokynů. V jednotlivých výpovědích však autor užívá rozdílnou intenzitu výzvy v závislosti na svém záměru. Mezi daný typ výpovědí tudíž patří také doporučení nebo rady. V psané podobě se s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady setkáme ve zcela konkrétním typu textů – v návodech, které jsou předmětem rozboru praktické části této práce.

Daná diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části: část teoretickou a část praktickou.

V úvodu praktické části je důraz kladen na vysvětlení základních lingvistických termínů spjatých s oblastí výpovědí s komunikativní funkcí výzvy a na sjednocení lingvistické terminologie.

Následně se práce zaměřuje na konkrétní jazykové prostředky, které jsou pro výpovědi s komunikativní funkcí výzvy příznačné. Jedná se o prostředky, jež výzvu přímo vyjadřují. Jazykové prostředky jsou rozdělny do tří kategorií na základě skutečnosti, zda se podílí na adresném, neosobním či performativním způsobu vyjádření. Rovněž jsou klasifikovány podle toho, zda odkazují k autorovi nebo adresátovi dané výpovědi. Mimo jazykové prostředky se tato část práce zabývá také pohledem na syntaktickou výstavbu.

Praktická část taktéž nastiňuje problematiku typologie textů, jež představuje velmi komplexní oblast v rámci lingvistiky, a přesněji se zaměřuje na typologické vymezení textů s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady. Konkrétní typ textu, jenž bude dále zkoumán, tvoří nejrozumnější druhy návodů. Vzhledem ke skutečnosti, že se pod pojmem návody nachází velmi odlišné typy textů, nabízí tato práce možnosti jejich klasifikace. A to jednak z pohledu komunikativních funkcí obsažených v návodech, ale také podle toho, co přesně tvoří předmět návodu, jakým směrem je zaměřen.

Analyzované návody jsou klasifikovány na základě jejich zaměření a jsou rozděleny do tří hlavních skupin:

1) návody na užití konkrétních produktů:

- *Gâteau aux pommes* (recept na jablečný koláč)
- *Pâtes aux œufs frais* (návod na přípravu těstovin Hubertus – Spätzle Classic)
- *Installation matérielle* (návod k instalaci počítačové myši)
- *Règles du jeu de DADA* (společenská hra Jeu de DADA – obdoba českého Člověče nezlob se!)

2) návody k vyřešení konkrétního problému

- *Schwarzkopf PROFESSIONAL* (návod k použití vlasové kosmetiky)
- *PANADOL* (příbalový leták k léku Panadol)
- *Comment faire passer le hoquet?* (Jak se zbavit škytavky?)
- *Comment peindre les murs* (návod jak natřít zdi)

3) návody – itineráře

- *Hotel du Moulin* (plán k Hotelu du Moulin Paris)

Výše uvedené návody jsou podrobně analyzovány v praktické části této práce. Každý rozbor je rozdělen do čtyř částí.

První část – pragmatická analýza - se zabývá charakteristikou komunikativní situace a určením hlavní komunikativní funkce daného textu.

Druhá část – diskursivní analýza - se zaměřuje na textovou kompozici návodu.

Třetí část – analýza užitých jazykových prostředků – se pak soustřeďuje na rozbor konkrétních jazykových prostředků užitých v návodu, a to z morfo-syntaktického a lexikálního pohledu.

Závěrečná, čtvrtá část – závěrečné shrnutí – hodnotí dosažené poznatky.

Shrnutí se rovněž nachází v závěru každé skupiny návodů. Jeho cílem je porovnat strukturu jednotlivých návodů, poukázat na shodné rysy, jež se v textech opakují, nebo naopak zdůraznit jejich odlišnosti.

Obdobné hodnocení se nachází i v samotném závěru práce. Tento závěr se zabývá porovnáním textů všech uvedených skupin.

Hlavním cílem této práce bylo prozkoumat a klasifikovat jazykové prostředky ve výpovědích s komunikativní funkcí výzvy – doporučení, rady užitých v konkrétních textech – nejrozumnějších druhích návodů.

Résumé

La thèse intitulée „ Les moyens linguistiques dans les propositions avec la fonction communicative d’appel – recommandation, conseil“ se concentre sur l’analyse et le classement des moyens de la langue caractéristiques pour le type de propositions mentionnées.

Les propositions avec la fonction communicative d’appel représentent une grande variété de propositions différentes. La thèse est basée sur l’analyse de la forme écrite, plus précisément sur les textes qui disent DE et COMMENT FAIRE. Ce type de textes est en général désigné par le terme – le mode d’emploi – et il présente l’objet principal d’étude de cette thèse.

La thèse est divisée en deux parties : partie théorique et pratique.

La partie théorique définit tout d’abord les termes linguistiques de base liés au thème principal à l’aide de la littérature secondaire. Ensuite, cette partie décrit les moyens de la langue qui expriment l’appel et les structures syntaxiques présentes dans ce type de propositions. Finalement, la partie théorique se concentre sur les différents types de textes ayant la fonction communicative d’appel en se spécialisant sur un type concret – les modes d’emplois – et sur sa classification : 1) les modes d’emplois des produits concrets, 2) les modes d’emplois dont les instructions permettent de résoudre un certain problème et 3) les itinéraires.

La partie pratique décrit successivement neuf analyses des textes différents. Chaque analyse est divisée en quatre étapes.

La première étape intitulée l’analyse pragmatique caractérise la situation de communication et ses participants. La deuxième étape- l’analyse discursive- est orientée vers la composition du texte. La troisième étape – l’analyse des moyens linguistiques- étudie les moyens linguistiques utilisés dans les textes du point de vue morpho-syntaxique et lexical. La dernière partie résume les données reçues.

Vu que les textes sont divisés en trois groupes, l’étude de chaque classe contient un résumé final de tous les modes d’emplois.

Le but de cette thèse était d’analyser les moyens linguistiques qui contribuent à l’expression de l’appel dans les différents textes appelés modes d’emplois et de trouver les régularités dans ce type de textes.

Summary

This thesis „Language means of propositions with appeal communicative function – recommendations, advices“ is focused on analysis and on ordering of language means which are characteristic for the mentioned type of propositions.

The propositions with the appeal communicative functions represent a broad spectrum of varied propositions. This thesis is concentrated on the written form, in concrete terms on texts which indicate what and how to do something. The special type of these texts is called directions and forms the main object of this work.

This thesis is divided into two parts – theoretical and practical.

The theoretical part refers at first to the used published citations and explains the basic linguistic terms connected with the propositions with appeal communicative function. Afterwards, it gives the description of the language means that express the appeal and of the syntactical structures of these propositions. Finally, this part describes the varied texts with appeal communicative function-recommendations, advices and specifies the concrete type of later analysed texts – the directions - as well as their classification into three groups: 1) directions for use of concrete products, 2) instructions to get rid of concrete problems and 3) itinerary.

The practical part studies progressively nine different directions. Each analysis contains four segments. The first segment is entitled the pragmatic analysis and describes the situation of communication and its participants. The second part is called the discursive analysis and it is concentrated on the composition of the text. The third part- the used language means- analyses the concrete means in the morphological, syntactical and lexical way. The final part – summary – resume the acquired knowledge.

Because of the text division, the analysis contains also a summary of each group.

The principal aim of this thesis was to analyse the language means expressing the appeal in the different texts called in general directions and to refer to the regularities existing in these texts.

Bibliografie:

- ADAM, J.M., *Les textes: types et prototypes: récits, description, argumentation, explication et dialogue*, Paris: Editions Nathan, 1997, ISBN 2-09-190756-1
- ADAM, J.M., *Types de textes ou genres de discours? Comment classer les textes qui disent DE et COMMENT FAIRE?*, Langages, 141, březen 2001, s. 10-28
- AUSTIN, J.,L. *Quand dire, c'est faire*. Do francouzštiny přeložil Gilles Lane. Paris: Éditions du Seuil, 1970, ISBN 2-02-002738-0
- ČECHOVÁ M. a kol., *Komplexní jazykové rozbory*, SPN: Praha, 1996, st. 7-37, ISBN 80-85937-27-1
- ČERMÁK, Fr., *Jazyk a jazykověda*, Praha: Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2007, ISBN 978-80-246-0154-0
- DUBOIS, J. et al., *Dictionnaire du français contemporain*, Paris : Larousse, 1970
- DUBOIS, J., *Grammaire structurale du français : la phrase et les transformations*, Paris : Larousse, 1969
- GREPL M. a kol., *Příruční mluvnice češtiny*, Praha: Lidové noviny, 1995, ISBN 80-7106-134-4
- HENDRICH J. a kol., *Francouzská mluvnice*, Fraus: Plzeň, 2001, ISBN 80-7238-064-8
- CHARAUDEAU, P., *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris: Hachette, 1992, ISBN 2-01-016172-6
- CHEVALIER et al., *Grammaire du français contemporain*, Paris :Larousse, 1991, ISBN 2-03-800044-1
- CHLOUPEK J. a kol., *Stylistika češtiny*, Praha: SPN, 1991, ISBN 80-04-23302-3
- KARLÍK, P. a kol., *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, ISBN 80-7106-484-X
- KERBRAT-ORECCHIONI, C., *Les interactions verbales*, tomes I, II, III, Paris: Armand Colin, 1990-1994
- LOUCKÁ, H., *Introduction à la linguistique textuelle, La perspective fonctionnelle de l'énoncé et la cohérence textuelle*, Praha: Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0982
- LOTKO, E., *Slovník lingvistických termínů pro filology*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1999, ISBN 80-7067-965-4
- MAINGUENEAU, D., *L'énonciation en linguistique française*, Paris :Hachette, 1994

- MARTINS-BALTAR, M., *Analyse motivationnelle du discours*, Paris: Hatier/Didier, 1994, ISBN 2-278-04376
- Moirand, S., *Une grammaire des textes et des dialogues*, Paris: Hachette, 1990, ISBN 2-01-016265-X
- SEARLE, J.R., *Les Actes de langage*, Paris : Hermann, 1972, ISBN 2-7056-5727-4
- STAUCHOVÁ, V., *Stručná mluvnice francouzštiny*, Praha: Academia, 1969

Internetové zdroje:

- www.automedication.fr
- www.explic.com
- GIELING, P., d'après J.M. Adam, A. Boissinot, A. Leveau, J.E. Gadenne, M.E.F. Ontario, M.A. Vanoppré et J.F. Van de Poel, Janvier 2001; dostupné z :
< http://www.oasisfle.com/documents/typologie_textuelle.HTM >
- www.hotelmoulin.com